

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

28.4.2003

Eduskunnan suuri valiokunta

Valtiovarainministeriö lähettää kunnioittavasti eduskunnan suurelle valiokunnalle perustuslain 97 §:ssä tarkoitetun selvityksen Euroopan unionin komission suositukseksi jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi vuosina 2003-2005.

Valtiovarainministeri

Antti Kalliomäki

Finanssineuvos

Ilkka Kajaste

KOMISSION SUOSITUS TALOUSPOLITIIKAN LAAJOIKSI SUUNTAVIIVOIKSI VUOSILLE 2003-2005 (COM(2003) 170 final); SELVITYS EDUSKUNNALLE

Jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajoja suuntaviivoja koskeva asiakirja, josta on säädetty perustamissopimuksen 99 artiklassa, on tärkein talouspolitiikan koordinaation väline EU-tasolla. Jäsenvaltioiden talouspolitiikkaa koskee yhteinen etu, minkä vuoksi niiden tulee sovittaa talouspolitiikkaansa yhteen noudattaen voimavarojen tehokasta kohdentamista suosivan, vapaaseen kilpailuun perustuvan avoimen markkinatalouden periaatetta. Perustamissopimus määrittelee, kuinka talouspolitiikan suuntaviivoja valmistellaan lähinnä komission toimesta ja kuinka neuvosto päättää asiakirjasta Eurooppa-neuvoston keskustelun jälkeen. Lisäksi perustamissopimus säätää, että suuntaviivoista annetaan tieto Euroopan Parlamentille.

Suomen puheenjohtajakaudella hyväksytyssä ECOFIN-neuvoston raportissa talouspolitiikan koordinaation tehostamisesta todettiin lisäksi, että talouspolitiikan koordinaation avoimuutta ja legitimizeettiä tulisi vahvistaa ja että eri jäsenvaltioiden hallitusten tulisi lisätä suuntaviivojen saamaa tukea kansallisella tasolla parantamalla tiedotusta sekä vuoropuhelua kansallisten parlamenttien kanssa.

Edeillä esitetyn mukaisesti valtiovarainministeriö on laatinut nyt neljännen kerran perustuslain 97 §:ssä tarkoitetun selvityksen komission suosituksesta jäsenvaltioiden ja yhteisön talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi vuodelle 2003.

1 KOMISSION SUOSITUS VUOSIEN 2003-2005 SUUNTAVIIVOIKSI

Kööpenhaminan Eurooppa-neuvosto hyväksyi joulukuussa 2002 neuvoston raportin politiikkakoordinaatioprosessien virtaviivaistamisesta. Tämä liittyi Barcelonan Eurooppa-neuvoston toimeksiantoon, jossa Eurooppa-neuvosto pyysi neuvostoa ja komissiota tehostamaan erilaisia koordinaatioprosesseja ja kiinnittämään erityistä huomiota vuosittain suuntaviivojen laatimisen sijasta niiden täytäntöönpanoon.

Komission 8.4.2003 julkaisema suositus talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi on ensimmäinen uuden virtaviivaistetun prosessin mukainen asiakirja, joka perustuu nyt keskipitkän aikavälin korostamiseen ja suuntaviivojen päivittämiseen vain joka kolmas vuosi. Välivuosina (2004, 2005) talouspolitiikan suuntaviivoihin ja työllisyysuuntaviivoihin on tarkoitus tehdä vain vähäisiä muutoksia, jolloin kysymys olisi lähinnä seuraavien 12 kuukauden aikana toteutettavista keskipitkän aikavälin strategiaan sisältyvistä toiminnoista.

Virtaviivaistamisraportin mukaisesti laajojen suuntaviivojen painopistettä on myös siirretty niiden täytäntöönpanoon, erityisesti vuosittaisen toimeenpanon seurantaan. Samalla eri suuntaviivojen ja prosessien roolia ja työnjakoa on täsmennetty siten, että talouspolitiikan laajat suuntaviivat määrittelevät talouspolitiikan yleiset puitteet, kun taas työllisyysstrategia ja pääoma- ja hyödykemarkkinoiden uudistamista koskeva Cardiff-prosessi täydentävät näitä päälinjauksia ja keskittävät huomionsa konkreettisiin uudistuskohteisiin ja epäkohtiin. Raportin yhteydessä korostettiin myös perustamissopimuksessa mainittua vaatimusta työllisyysuuntaviivojen yhdenmukaisuudesta talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen kanssa.

Komission suositus seuraavien kolmen vuoden talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi nojautuu paitsi Lissabonin Eurooppa-neuvoston päätelmiin ja koordinaatioprosessien virtaviivaistamiseen, myös ECOFIN-neuvoston maaliskuussa 2003 hyväksymään selvitykseen talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen avainkysymyksistä. Mainittu asiakirja toimitettiin Brysselin Eurooppa-neuvostolle, joka Lissabonissa sovitulla tavalla antoi suuntaviivojen laatimiselle poliittista ohjausta. Avainkysymyksiä koskeva asiakirja nosti keskeisimmiksi painopistealueiksi työmarkkinauudistukset, yrittäjyyden ja innovaatioiden kannustamisen, sisämarkkinoiden toiminnan parantamisen ja kestävän kehityksen edistämisen. Tämän mukaisesti Komission suositukset vuosien 2003-2005 laajoiksi suuntaviivoiksi kattavat kolme osa-aluetta, joiden puitteissa uudistustarpeita tarkastellaan: kasvua ja vakautta tukeva makrotalous, kasvupotentiaalin kasvattamiseen tähtäävät talousuudistukset ja kestävän kehityksen vahvistaminen.

Komission suosituksessa on kaksi osaa. Ensimmäinen sisältää yleisiä politiikalinjauksia ja haasteita sekä suosituksia, jotka koskevat kaikkia jäsenvaltioita. Jälkimmäisessä esitetään maakohtaisia suosituksia yksittäisille jäsenvaltioille. Uutena osuutena on euroaluetta koskevat suositukset.

1.1 I. Yleiset talouspolitiikan suuntaviivat

1. Lissabonin strategisen tavoitteen saavuttaminen

Tässä johdanto-osassa viitataan maailmanpoliittiseen tilanteeseen ja korostetaan tarvetta tiivistää ponnisteluja talous- ja työllisyystavoitteiden saavuttamiseksi Unionissa.

2. EU:n talouskehityksen vahvistaminen

Taloukasvu on ollut selvästi ennakoitua heikompaa. Geopoliittisten riskien väistyessä kasvun odotetaan nopeutuvan tämän vuoden toisella puoliskolla. Työllisyyskehitys on tähän saakka ollut yllättävänkin hyvää, mutta työttömyyden kasvu jatkuu kuitenkin 2003. Palkkakehitys ei ole sopeutunut huonoon tuottavuuskehitykseen. Inflaatiovauhti on pyörinyt reilussa kahdessa prosentissa, mutta sen odotetaan hidastuvan maltillisemman työvoiman hintakehityksen myötä.

Talouspolitiikan tärkein tavoite olisi nyt vahvistaa luottamusta ja sitä kautta kotimaista kysyntää samoin kuin luoda työpaikkoja sekä parantaa talouksien kasvupotentiaalia kekipitkällä aikavälillä.

2.1 Kasvua ja vakautta tukeva makrotalous

Makrotalouspolitiikoilla on keskeinen asema kestävä kasvun aikaansaamisessa, työllisyyden parantamisessa ja hintavakauden ylläpitämisessä. Niillä tulisi pyrkiä lisäksi sääntämisen ja investointien riittävän tason turvaamiseen sekä näiden suuntaamiseen voimakkaammin tietotalouteen ja innovaatioihin.

Julkiseen talouteen liittyen jäsenvaltioita kehoitetaan antamaan automaattisten vakauttajien toimia ja vahvistamaan budjettipolitiikkojensa yhteensovittamista. Liiallisia alijäämiä on vältettävä. Lisäksi tulisi pyrkiä vakaus- ja kasvusopimuksen tavoitteeseen, että julkisen talous olisi lähellä tasapainoa tai ylijäämäinen. Niitä jäsenvaltioita, jotka eivät vielä ole päässeet tähän tavoitteeseen kehoitetaan Brysselin Eurooppa-neuvostolle toimitetun avainkysymyksiä koskevan asiakirjan mukaisesti parantamaan rakenteellista tasapaino-

aan vähintään puolella prosenttiyksiköllä vuosittain. Julkisen talouden laatukysymyksiin ja pitkän aikavälin kestävyys on myös kiinnitettävä huomiota.

Makrotaloutta koskevat suositukset sisältävät myös palkkakehitystä koskevan linjauksen, jonka mukaan nimellispalkkojen korotusten tulee tukea hintavakautta ja olla yhdenmu-
kaisia tuottavuuskehityksen kanssa. Samalla on tärkeää, että rahapolitiikalla pyritään hin-
tavakauteen ja tämän tavoitteen täytyttyä yleisen talouspolitiikan tukemiseen.

2.2 Kasvupotentiaalin kasvattamiseen tähtäävät talousuudistukset

Pitkän aikavälin kasvupotentiaalin kasvattamiseksi on toteuttava uudistuksia toisaalta
työllisyysasteen nostamiseksi ja toisaalta tuottavuuden parantamiseksi ja liiketoimin-
taympäristön tehostamiseksi. EU:lle on edelleen leimallista inhimillisten voimavarojen
vajaakäyttö. Kansainvälisesti vertaillen alhaisen työllisyysasteen nähdään osittain johtu-
van etuusjärjestelmiin sisältyvistä vääränlaisista kannustimista, jotka myötävaikuttavat
työmarkkinoilta poistumiseen tai sieltä poissa pysymiseen. Näitä ovat esimerkiksi ennen
aikaista eläköitymistä tukevat kannustimet. Korkean työn verotuksen ja samanaikaisen
etuuksien menettämisen arvioidaan pienentävän työn tarjontaa etenkin matalapalkka-
aloilla. Jotta voitaisiin välttää hinnoittelun ulos työmarkkinoilta, tulisi panostaa koulutuk-
sen tasapuoliseen parantamiseen sekä siihen, että palkkakehitys heijastaisi paremmin
tuottavuuseroja. Vero- ja etuusjärjestelmiä olisi uudistettava mm. alentamalla korkeita
marginaaliveropäätteitä.

Joustavammat työaikajärjestelyt sekä kevyemmät sääntelyjärjestelmät yhdistettynä riittä-
vään työsuhteturvaan parantaisi sekä työmarkkinoille osallistumista että työllistämis-
mahdollisuuksia. Työvoiman liikkuvuutta olisi myös parannettava sekä alueellisesti että
ammattialoittain ja tässä yhteydessä tulisi tarkastella mahdollisuuksia parantaa ulkoma-
isen työvoiman integrointia työmarkkinoille.

Pyrittäessä kilpailukykyisempään ja dynaamisempaan tietotalouteen on keskeistä tuotta-
vuuden parantaminen ja liiketoimintaympäristön tehostaminen. Kun työpanoksen suh-
teellinen merkitys vähenee kasvutekijänä on panostettava tuottavuuden kasvattamiseen.
Tähän liittyy erityisesti tarve markkinaintegraation syventämiseen unionissa. Tässä yh-
teydessä jäsenvaltioita kehoitetaan parantamaan sisämarkkinadirektiivien käyttöönotto-
prosenttia kansallisessa lainsäädännössä. Kokonaistuottavuuden paraneminen taas riip-
puu pitkälti investoinneista fyysiseen pääomaan sekä tietoon ja innovaatioihin.

Jotta julkinen talous voisi myötävaikuttaa kasvuun, hallitusten tulee tehostaa julkisen rahoituksen kohdentamista ja myötävaikuttaa yksityisen sektorin mahdollisuuksiin lisätä investointejaan. Tässä keskeisintä on liiketoimintaympäristön parantaminen mm. lisäämällä kilpailua hyödyke- ja rahoitusmarkkinoilla ja tukemalla yrittäjyyttä.

2.3 Kestävän kehityksen vahvistaminen

Kestävän kehityksen varmistaminen vaatii kaikkien kestävyiden ulottuvuuksien taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöllisen tasapuolista huomioimista. Ympäristöllisen ja sosiaalisen kestävyiden tavoitteisiin pääsemiseksi tulisi suosia joustavia, markkinaperusteisia ohjauskeinoja, jolloin ei myöskään taloudellista kestävyttä vaarannettaisi.

Taloudelliselle kestävyydelle suurin haaste on Euroopan ikääntymiskehitys, johon tulisi puuttua niin kauan kuin sen vaikutukset ovat hallittavissa. Väestön ikääntymisen kokonais- ja budjettitaloudellisiin vaikutuksiin varauduttaessa tulisi noudattaa Tukholman Eurooppa-neuvostossa sovittua kolmihaaraista strategiaa, joka perustuu työllisyysasteen nostamiseen, julkisen velan alentamiseen sekä eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmien uudistamiseen.

Kestävyyteen tulee kiinnittää huomiota jäsenvaltioiden julkista taloutta arvioitaessa ja tulevaisuutena vuosina on monenvälisessä valvonnassa pantava enemmän painoa julkisen velan alentamiseen. Erityisesti niiden jäsenvaltioiden, joiden velkasuhde ylittää edelleen 60% bruttokansantuotteesta tulee tyydyttävällä aikavälillä lyhentää velkaansa ja pyrkiä lähentymään tätä viitearvoa. Eläkejärjestelmien kestävyys tulee myös turvata siten kuin Brysselin Eurooppa-neuvostolle toimitetussa yhteisessä eläkeraportissa linjataan ja etuusjärjestelmiä tulee uudistaa siten, etteivät ne kannusta liian aikaiseen työmarkkinoilta poistumiseen.

Sosiaalisesti kestävässä kehityksessä on kysymys hyvinvoinnin tasaisesta jakautumisesta. Talouspolitiikalla voidaan mitä suuremmassa määrin vaikuttaa myös sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen. Työpaikkojen syntyminen on paras keino ehkäistä köyhyyttä ja syrjäytymistä ja toisaalta talouskasvu helpottaa myös alueellista kiinniottoa. Työpaikkojen ja tasapuolisen kasvun edellytysten luomisessa on keskeistä yksityisen sektorin toiminta-

ta ympäristön ja investointi-ilmapäiriin parantaminen. Toimivien työmarkkinoiden merkitystä sosiaaliselle koheesiolle käsitellään erikseen mm. työllisyysuuntaviivoissa.

Mitä tulee ympäristölliseen kestävyys on varmistettava, että taloudellisen kasvun ja ympäristöhaittojen lisääntymisen välinen suhde katkaistaan. Perusedellytys tälle on, että todelliset kustannukset heijastuvat talouteen oikein hintajärjestelmän kautta.

1.1.1 II. Maakohtaiset talouspolitiikkasuositukset

Asiakirjan toisessa osassa käsitellään maakohtaisia suosituksia. Suomelle osoitettujen suositusten aluksi komissio kiinnittää huomiota korkeaan työttömyyteen, jota se pitää pääosin rakenteellisena sekä erityisesti ikääntyneiden työntekijöiden alhaiseen työllisyysasteeseen. Nämä kaksi tekijää yhdessä pitkien koulutusaikojen ja ikääntymiskehityksen kanssa vaikeuttavat komission mielestä Suomen mahdollisuuksia päästä 70 prosentin työllisyysastetavoitteeseen. Tekstissä kiinnitetään huomiota myös korkeaan hintatasoon.

Suurimmat haasteet ovat siis komission mukaan 1) korkean rakennetyöttömyyden alentaminen ja ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysasteen nostaminen sekä 2) kilpailun edistäminen määrättyillä aloilla ja julkisen sektorin tehostaminen. Erityisesti Suomelle kohdistettuja suosituksia ovat:

1)

- Varmistetaan työnteon kannattavuus vero- ja etuusjärjestelmien uudistuksia jatkamalla, erityisesti keskittyen niiden yhteisvaikutukseen ikääntyneiden työntekijöiden kannalta. Suomea kehoitetaan jatkamaan kelpoisuusehtojen uudistamista, parantamaan etuusjärjestelmien hallinnointia ja kohdentamaan verotoimia matalapalkka-aloille.
- Varmistetaan, että palkkakehitys heijastaa paremmin tuottavuuskehitystä matalasti koulutettujen työllistymismahdollisuuksien parantamiseksi

2)

- Tehostetaan kilpailua verkostotoimialoilla ja ei-kaupallisissa palveluissa
- Julkisen sektorin tehokkuutta tulisi parantaa kilpailun edellytyksiä lisäämällä, kehittämällä tehokkuuden mittaamiseen käytettyjä menetelmiä ja laajentamalla julkisen sektorin tarjouskilpailua
- Parannetaan julkisen sektorin menokontrollia ja sitoutumista asetettuihin menokattoihin

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel, 8.4. 2003
KOM(2003) 170 lopullinen

KOMISSION SUOSITUS

**jäsenvaltioiden ja yhteisön
talouspolitiikan laajoiksi suuntaviivoiksi
(vuosiksi 2003–2005)**

SISÄLLYSLUETTELO

I.	Talouspolitiikan yleiset suuntaviivat.....	3
1.	Lissabonissa asetetun strategisen päämäärän saavuttaminen – talouspolitiikan vaikutus.....	3
2.	EU:n talouden vahvistaminen.....	4
2.1.	Kasvuun ja vakauteen tähtäävä talouspolitiikka	4
2.2.	Euroopan kasvupotentiaalia lisäävät talousuudistukset	6
2.3.	Kestävyyden vahvistaminen	11
II.	Maakohtaiset talouspolitiikan suuntaviivat	15
0.	EUROALUE	15
1.	BELGIA.....	18
2.	TANSKA	21
3.	SAKSA.....	24
4.	KREIKKA.....	29
5.	ESPANJA.....	33
6.	RANSKA.....	37
7.	IRLANTI.....	42
8.	ITALIA	44
9.	LUXEMBURG	49
10.	ALANKOMAAT.....	51
11.	ITÄVALTA.....	54
12.	PORTUGALI	57
13.	SUOMI	61
14.	RUOTSI.....	64
15.	YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA.....	67

I. TALOUSPOLITIIKAN YLEISET SUUNTAVIIVAT

1. LISSABONISSA ASETETUN STRATEGISEN PÄÄMÄÄRÄN SAAVUTTAMINEN – TALOUSPOLITIIKAN VAIKUTUS

EU on historiallisessa käännekohdassa. EU:lla on euroseteleiden ja -kolikoiden menestyksekkään käyttöönoton jälkeen edessään ennennäkemätön laajentuminen, jonka yhteydessä syntyy 25 jäsenvaltion muodostama unioni ja taloudellinen kokonaisuus, jonka väkiluku on yli 450 miljoonaa. Samaan aikaan maailmassa on suuria geopolittisiä jännitteitä, jotka varjostavat talousnäkyymiä etenkin lyhyellä mutta mahdollisesti myös keskipitkällä aikavälillä.

EU asetti Lissabonissa itselleen **uuden strategisen päämäärän kuluvaan vuosikymmentä varten: siitä on tultava maailman kilpailukykyisin ja dynaamisin osaamistalous, joka kykenee ylläpitämään kestäväää talouskasvua, luomaan uusia ja parempia työpaikkoja ja lisäämään sosiaalista yhteenkuuluvuutta.** Lissabonin strategian menestyksekkäs täytäntöönpano edellyttää samanaikaisia ja johdonmukaisia poliittisia toimia talous-, sosiaali- ja ympäristöpolitiikan eri osa-alueilla.

Näissä talouspolitiikan laajoissa suuntaviivoissa keskitytään talouspolitiikan vaikutukseen kolmen seuraavan vuoden aikana. Tehostamisjärjestelyjen ja Brysselissä pidetyn Eurooppa-neuvoston kevätkokouksen päätelmien mukaisesti niissä keskitytään keskeisiin talouspoliittisiin kysymyksiin ja painopisteisiin kyseisenä ajanjaksona. Ne ovat keskeisellä sijalla politiikan yhteensovittamista koskevassa työssä, joka tukee talous- ja työllisyyspolitiikan ohjausta (economic governance) EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa. Suuntaviivat osoittavat, että EU:ssa tiedostetaan entistä nopeamman ja kestäväen kasvun tarve ja että se on päättänyt ryhtyä tällaisen tuloksen saavuttamiseksi tarvittaviin toimiin. Terve talous ja talouspolitiikka ovat taloudellisen vaurauden kestäväen kasvun edellytys. Vahvempi yrittäjähenki sekä osaamiseen ja innovaatioihin tehtävien investointien lisääminen ovat uusien kasvumahdollisuuksien luomisen keskeinen edellytys. Entistä toimivammat ja kilpailummat työ-, hyödyke- ja pääomamarkkinat ovat välttämättömät talouden joustavuuden ja potentiaalisen kasvun lisäämiseksi. Talouden, ympäristön ja yhteiskunnan kestävyys on kuitenkin kiinnitettävä asiaankuuluvaa huomiota, jotta ponnistelut tuottaisivat toivotun tuloksen pitkällä aikavälillä.

Jäsenvaltioiden olisi näiden talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen lisäksi pantava täysimääräisesti täytäntöön työllisyyttä koskevat suuntaviivat ja niihin liittyvät suositukset, joiden on perustamissopimuksen (128 artiklan 2 kohdan) nojalla oltava talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen mukaisia. Työllisyyttä koskevilla suuntaviivoilla pyritään kohdentamaan ja sovittamaan yhteen jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikkaa, joten niissä käsitellään työllisyyskysymyksiä kattavammin kuin talouspolitiikan laajoissa suuntaviivoissa. Jäsenvaltioiden olisi saavutettava myös eläkejärjestelmien ja sosiaalisen osallisuuden koordinoitua koskevan avoimen menettelyn puitteissa sovitut yhteiset tavoitteet.

Talouspolitiikan yleisiä suuntaviivoja sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioihin ja yhteisöön. Kokonaistrategian sisällä keskeiset talouspoliittiset haasteet voivat vaihdella jäsenvaltioittain niiden

talouden kehityksen, näkymien, rakenteiden ja instituutioiden erojen takia. Osassa II huomioidaan nämä erot ja esitetään maakohtaisia talouspoliittisia suosituksia. Osassa II on myös euroaluetta koskeva jakso, jossa käsitellään sen erityishaasteita.

Vaikka näissä suuntaviivoissa kuvattu yleinen politiikka soveltuu suurelta osin myös uusiin jäsenvaltioihin, niiden tilannetta ja politiikan erityisvaatimuksia tarkastellaan lähemmin vuonna 2004 päivitettävissä suuntaviivoissa.

2. EU:N TALOUDEN VAHVISTAMINEN

Taloukasvu on osoittautunut selvästi ennakoitua heikommaksi. BKT:n kasvu pysyi verkkaisena vuonna 2002, ja lyhyen aikavälin indikaattorit viittaavat siihen, että se myös jatkuu verkkaisena. Heikon kasvun taustalla ovat paitsi viimeaikaiset geopolitiittiset jännitteet ja hiipuva ulkomainen kysyntä myös yritysten ja kuluttajien luottamuksen mureneminen sekä riittämätön häiriönsietokyky. Lyhyen aikavälin kasvunäkymiin vaikuttavat maaliskuun lopulla Irakissa alkaneen sotilaallisen selkkauksen taloudelliset seuraukset. Jos oletetaan, että geopolitiittiset jännitteet hellittävät, öljyn hinta laskee ja luottamus lisääntyy, elpymisen pitäisi olla mahdollista vuoden 2003 jälkipuoliskolla. Elpyminen jäänee heikoksi, koska kasvavan työttömyyden ja niin rahoitusyhtiöiden kuin muidenkin yhtiöiden heikkoina pysyneiden taseiden ennustetaan vaikuttavan kotimaiseen kysyntään.

Työllisyys on kasvanut sitkeästi vuoden 2002 loppupuolelle asti, mutta koska talouskehitys heijastuu työmarkkinatilanteeseen vasta viipeellä, työttömyys todennäköisesti kääntyy nousuun vuonna 2003. Esimerkiksi palkankorotukset ovat mukautuneet hyvin hitaasti alhaiseen tuottavuuden kasvuun.

Kuluttajahintainflaatio on viime aikoina juuri ja juuri ylittänyt kaksi prosenttia. Pohjainflaatio on hidastunut vuoden 2002 jälkipuoliskolta lähtien, joskin verkkaisesti. Vaikuttaakin siltä, että jäykkyys haittaa edelleen nopeaa sopeuttamista. Työvoimakustannuksia jarruttamalla inflaatiovauhdin pitäisi hidastua alle kahden prosentin. Lyhyellä aikavälillä öljyn hintakehitys on erittäin epävarmaa geopolitiittisten jännitteiden takia.

Tässä tilanteessa on tärkeää, että talouspolitiikalla herätetään luottamusta ja autetaan näin luomaan edellytyksiä entistä vahvemmalle kotimaiselle kysynnälle ja työpaikkojen luomiselle lyhyellä aikavälillä sekä kasvupotentiaalin lisäämiselle keskipitkällä aikavälillä.

2.1. Kasvuun ja vakauteen tähtäävä talouspolitiikka

Talouspolitiikalla on keskeinen tehtävä kasvun ja työllisyyden edistämisessä sekä hintatason vakauden ylläpitämisessä. Sen tavoitteena on oltava tasapainoisen kasvun tukeminen ja kulloisenkin kasvupotentiaalin täysimääräinen toteutuminen. Sen tavoitteena on myös oltava sellaisten edellytysten syntyminen, joilla edistetään riittävää säästämistä ja investointeja sekä investointien suuntaamista yhä enemmän osaamiseen ja innovaatioihin, jotta talous voidaan saattaa sellaiselle jatkuvalla nopeamman kasvun ja työllisyyden uralle, joka ei edistä rahan arvon alenemista. Yritysten ja yksilöiden on tulevaisuutta suunnitellessaan voitava luottaa siihen, että hintatason vakautta pidetään yllä ja että

valuuttakurssit ja pitkät korot pysyvät varsin vakaina. Terveen makrotalouden ylläpitämiseen vaikuttavat keskuspankkien ja hallitusten harjoittama politiikka sekä palkkakehitys, jota ohjataan työmarkkinaosapuolten tekemillä palkkaratkaisuilla.

Rahapolitiikasta vastaavien viranomaisten on tähdättävä hintatason vakauteen ja tämän jälkeen tuettava yleistä talouspolitiikkaa.

Jäsenvaltioiden on finanssipolitiikan avulla edistettävä tuotannon vakauttamista nopeampaan ja kestäväan kasvutrendiin antamalla automaattisten vakauttajien toimia täysimääräisesti ja symmetrisesti koko suhdannekierron ajan. Komission 27. marraskuuta 2002 antaman tiedonannon mukaisesti jäsenvaltioiden on myös vahvistettava finanssipolitiikan yhteensovittamista. Tähän on kaksi edellytystä. Ensiksi on vältettävä liiallisia alijäämiä. Toiseksi on saavutettava lähellä tasapainoa oleva tai ylijäämäinen suhdannekorjattu julkisen talouden rahoitusasema. Kun arvioidaan lähellä tasapainoa olevaa tai ylijäämäistä rahoitusasemaa koskevan vaatimuksen noudattamista, on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota maakohtaisiin oloihin, jotta voidaan varmistaa i) kaikkina aikoina riittävä liikkumavara automaattisten vakauttajien täysimääräiselle toiminnalle rikkomatta 3 prosentin viitearvoa suhteessa BKT:hen, ii) julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys sekä iii) johdonmukaisuus vakaus- ja lähentymisohjelmissa tarkoitetun julkisen talouden kehityksen ja laadun sekä lähellä tasapainoa olevaa tai ylijäämäistä rahoitusasemaa koskevan vaatimuksen välillä.

Jäsenvaltioiden on kolmen seuraavan vuoden aikana erityisesti

- 1) säilytettävä lähellä tasapainoa oleva tai ylijäämäinen julkisen talouden rahoitusasema koko suhdannekierron ajan ja, siltä osin kuin tätä ei ole vielä saavutettu, toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet, jotta suhdannekorjattu rahoitusasema paranee vuosittain vähintään 0,5 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen,
- 2) tämän jälkeen ja erityisesti kasvun jatkuessa vältettävä myötäsyklistä politiikkaa, joka estää automaattisia vakauttajia toimimasta täysimääräisesti ja symmetrisesti koko suhdannekierron ajan; vahvistettava finanssipolitiikan yhteensovittamista tästä vuodesta lähtien.

Palkkakehityksellä on osaltaan tuettava vakaata makrotaloutta ja työllistävää politiikkayhdistelmää.

Jäsenvaltioiden on edistettävä soveliaita puitteita työmarkkinaosapuolten palkkaneuvotteluille. On tärkeää

- 3) varmistaa, että nimelliset palkankorotukset ovat johdonmukaisia hintatason vakauden ja tuottavuuden kasvun kanssa; palkkakehityksen on pysyttävä maltillisena tuottavuuden mahdollisen kausiluonteisen elpymisen tai öljyn hintapiikin kiihdyttämän inflaation yhteydessä, jotta voidaan palauttaa voittomarginaalit ja näin tukea työpaikkoja luovien investointien kasvua.

2.2. Euroopan kasvupotentiaalia lisäävät talousuudistukset

Rakenneuudistukset ovat välttämättömiä EU:n kasvupotentiaalin parantamiseksi. Ne olisi toteutettava kattavasti ja yhteensovitettusti, jotta synergiaa olisi mahdollisimman paljon. Ne edistävät vakaata makrotaloutta lisäämällä talouden joustavuutta. Eri alojen rakenneuudistukset voivat yhdessä toteutettuina tuoda huomattavia etuja ja vähentää sopeuttamisen kustannuksia. Esimerkiksi työmarkkinauudistukset lisäävät työvoiman tarjontaa, mutta ylimääräisen työvoiman työllistyminen nopeutuu hyödyke- ja pääomamarkkinauudistusten luomien uusien liiketoimintamahdollisuuksien takia. Vastaavasti hyödyke- ja pääomamarkkinauudistusten luomat uudet liiketoimintamahdollisuudet voidaan hyödyntää vain, jos asianmukaisesti koulutettuja ja ammattitaitoisia työntekijöitä voidaan palkata sopivin ehdoin.

i) Kohti täystyöllisyyttä: työpaikkojen lisääminen ja niiden laadun parantaminen

Henkilöstöresurssit ovat EU:ssa edelleen suurelta osin vajaakäytössä. Tämä näkyy EU:n suhteellisen alhaisessa työllisyysasteessa ja vähäisessä työn tuottavuuden kasvussa (viimeksi mainittua käsitellään 2.2 kohdan ii alakohdassa). BKT henkeä kohti jää EU:ssa selvästi alle Yhdysvaltain tason, mikä johtuu pääasiassa siitä, että EU:ssa harvemmat ihmiset ovat työssä ja työtuntien määrä on yleensä pienempi kuin Yhdysvalloissa. Tämä saattaa osittain johtua vapaa-ajan arvostuksesta, mutta usein kyse on yksinkertaisesti siitä, **onko työnteke kannattavaa**. Monia on tosiasiallisesti rohkaistu poistumaan työmarkkinoilta tai pysymään työvoiman ulkopuolella esimerkiksi suhteellisen anteliiden tai hölläkästisesti valvottujen etuusjärjestelmien tai varhaiseläkkeelle siirtymisen kannustimien takia. Kun nämä ihmiset sitten hakevat töihin, työtä verotetaan ankarasti ja etuudet menetetään. Etenkin vähän koulutettujen tai köyhillä alueilla asuvien **työllistäminen tulee kalliiksi**, joten on paitsi parannettava koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen laatua (kuten ii alakohdassa todetaan) myös annettava palkkojen vastata entistä paremmin tuottavuutta. Joustamattomat työmarkkinasäännöt, jotka suojelevat vakiintuneita työntekijöitä mutta joiden takia uusien työntekijöiden palkkaaminen on yrityksille riski, jättävät monet työmarkkinoiden ulkopuolelle. Heillä on valittavanaan joko sarja satunnaisia tilapäistöitä tai pitkäaikaistyöttömyys ja työvoiman ulkopuolelle jääminen. Jos taas sääntely olisi nykyistä keveämpää ja työjärjestelyt olisivat nykyistä joustavampia – esimerkiksi mahdollisuuksia osa-aikatyöhön ja joustavaan työaikaan lisättäisiin – ja tätä tasapainotettaisiin asianmukaisella työsuhdeturvalla, ihmisten olisi nykyistä helpompaa osallistua työhön ja yritysten palkata heitä. Myös työvoiman liikkuvuuden esteet ja pidäkkeet – niin maantieteelliset kuin ammatillisetkin – haittaavat työmarkkinoiden moitteetonta toimintaa, joten avoimet työpaikat ja niihin saatavilla olevat henkilöstöresurssit on saatava kohtaamaan nykyistä paremmin. Jäsenvaltioiden on tutkittava, kuinka työmarkkinoiden paineita voidaan helpottaa siirtotyöläisten tehokkaalla kotouttamisella.

Olosuhteiden luominen täystyöllisyydelle, työn parempi laatu ja tuottavuus, lisääntynyt yhteenkuuluvuus ja osallisuutta edistävät työmarkkinat ovat oleellinen osa Lissabonin strategiaa, ja niistä on tullut EU:n työllisyysstrategian keskeisiä tavoitteita. Henkilöstöresurssien entistä parempi hyödyntäminen on tärkeä painopiste Lissabonin strategiassa. EU:n valtion- ja hallitusten päämiehet ovatkin päättäneet asettaa tavoitteita kokonaistyöllisyysasteelle ja naisten ja

ikäntyneiden työntekijöiden työllisyysasteelle sekä vaatineet EU:n tosiasiallisen keskimääräisen eläkeiän nostamista viidellä vuodella. Tavoitteiden saavuttaminen olisi tärkeä askel kohti täystyöllisyyttä. Työllisyysasteen nousu edistäisi suoraan talouskasvua. Se on osa tunnustettua kolmivaiheista strategiaa, jolla pyritään lieventämään väestön ikääntymisen vaikutuksia julkiseen talouteen. Työllisyysasteen nousu helpottaisi myös sosiaaliturvajärjestelmien rahoittamista, jolloin välillisiä työvoimakustannuksia voitaisiin tulevaisuudessa vähentää edelleen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi on puututtava EU:n korkean työttömyysasteen ja alhaisen työvoimaosuuden perimmäisiin syihin. Tärkeitä ovat toimet, joilla **parannetaan kannustimia**, jotta työnteosta tehdään kannattavaa, **helpotetaan työpaikkojen luomista ja parannetaan työmarkkinoiden toimintaa**.

Jäsenvaltioiden on työllisyyttä lisääviä uudistuksia toteuttaessaan pantava määrätietoisesti täytäntöön työllisyyttä koskevat suuntaviivat ja niille osoitetut suositukset, joissa työllisyyskysymyksiä käsitellään kattavasti. Jotta voidaan parantaa EU:n kasvupotentiaalia ja lieventää väestön ikääntymisen vaikutuksia julkiseen talouteen, jäsenvaltioiden on kolmen seuraavan vuoden aikana erityisesti

- 4) parannettava verojen ja etuuskien yhteenlaskettuja kannustinvaikutuksia, alennettava korkeaa efektiivistä marginaaliverokantaa työttömyyden vähentämiseksi ja köyhyysloukkujen poistamiseksi, kevennettävä pienipalkkaisten työntekijöiden verorasitusta, parannettava etuuskien kelpoisuusehtojen hallinnointia säilyttäen samalla riittävä sosiaaliturvan taso sekä varmistettava tehokas työnhaun tukipalvelu etuuskien saajille (ks. myös työllisyyttä koskeva suuntaviiva 8),
- 5) varmistettava, että palkkaneuvottelujärjestelmät antavat palkkojen vastata tuottavuutta, kun otetaan huomioon erot ammattitaidossa ja paikalliset työmarkkinaolot,
- 6) edistettävä entistä joustavampia työjärjestelyjä ja tarkistettava työmarkkinasääntöjä etenkin työ sopimusten osalta ottaen huomioon sekä joustavuuden että työsuhteturvan tarve (ks. myös työllisyyttä koskeva suuntaviiva 3),
- 7) helpotettava sekä maantieteellistä että ammatillista työvoiman liikkuvuutta etenkin edistämällä tutkintojen tunnustamista sekä sosiaaliturva- ja eläkeoikeuksien siirrettävyyttä, poistamalla asuntomarkkinoihin liittyvät liikkuvuuden esteet ja edistämällä elinikäistä oppimista (ks. myös työllisyyttä koskevat suuntaviivat 4 ja 10),
- 8) varmistettava, että aktiivinen työmarkkinapolitiikka kohdennetaan yksilölliset tarpeet huomioon ottaen erityisesti niihin, jotka kohtaavat kaikkein eniten vaikeuksia työmarkkinoilla, täsmällisten vaikutusten arviointien mukaisesti (ks. myös työllisyyttä koskevat suuntaviivat 1 ja 7).

ii) *Kohti kilpailukykyistä ja dynaamista osaamistaloutta ja parempia työpaikkoja: tuottavuuden ja liiketoiminnan dynaamisuuden lisääminen*

EU:n kasvupotentiaalin lisääminen edellyttää paitsi työpaikkojen luomista myös lisäkimmokkeen antamista työn tuottavuudelle ja liiketoiminnan dynaamisuudelle. Kun työvoima vähitellen hupenee väestön ikääntyessä, on välttämätöntä lisätä edelleen tuottavuutta elintason säilyttämiseksi ja nostamiseksi tulevaisuudessa. Tuottavuuden parantuminen mahdollistaa reaalipalkkojen korotukset, lisää investointimahdollisuuksia ja laajentaa julkisten palvelujen rahoituspohjaa. Tuottavuuden parantaminen edellyttää sisämarkkinoiden tarjoamien mahdollisuuksien täysimääräistä hyödyntämistä, investointeja ammattitaitoon, osaamiseen, innovaatioihin ja organisaatioiden muutoksiin sekä uuden teknologian laajempaa käyttöä. Samalla on lisättävä selvästi liiketoiminnan dynaamisuutta, jotta voidaan parantaa eurooppalaisten yritysten kilpailuasemaa. Työn tuottavuuden kasvun edellytyksenä on **fyysiseen pääomaan** ("pääoman syveneminen") **sekä osaamiseen ja innovaatioihin tehtävien investointien** lisääminen. Laadukasta työtä edistämällä ja henkilöstöresurssien kokonaislaatua investointien kautta parantamalla lisätään osaltaan inhimillistä pääomaa ja työn tuottavuutta. Myös yleissivistävän koulutuksen ja ammattikoulutuksen syrjimätön saatavuus parantaa tuottavuutta ja työllistymismahdollisuuksia. Työn laatua käsitellään lähemmin työllisyyttä koskevissa suuntaviivoissa.

Lissabonin päämäärien saavuttamiseksi tarvitaan sekä julkisen että yksityisen sektorin panosta. Hallitukset voivat käyttää julkisia varoja mahdollisimman tehokkaasti, kohdentaa julkisia menoja fyysiseen ja inhimilliseen pääomaan sekä osaamiseen tehtäviin kasvu edistäviin investointeihin yleiset budjettirajoitukset huomioon ottaen sekä pyrkiä lisäämään julkisen tuen vipuvaikutusta yksityisiin investointeihin. Leijonanosan lisäinvestoinneista on tultava yksityiseltä sektorilta. Poliitiikalla onkin pyrittävä parantamaan **sellaisia talouden puitteita**, joilla yrityksiä kannustetaan innovaatioihin, investointeihin ja kasvuun. Tämä tarkoittaa kilpailun lisäämistä hyödyke- ja pääomamarkkinoilla, yrittäjyyden edistämistä ja laadukkaan sääntely-ympäristön varmistamista, sijoittajien luottamuksen lisäämistä sekä osaamiseen ja innovaatioihin tehtävien investointien palkitsemista. Sisämarkkinoilla, mukaan luettuna rahoitusmarkkinoiden yhdentyminen, on tässä tärkeä tehtävä, kuten viimeaikaiset tutkimukset ovat osoittaneet. Komissio esittää vuosiksi 2003–2005 uuden ja tehostetun sisämarkkinastrategian, joka sisältää uusia ehdotuksia siitä, miten sisämarkkinoiden mahdollisuudet kasvuun, työpaikkojen luomiseen ja kilpailukykyyn voitaisiin hyödyntää täysimääräisesti.

Jäsenvaltioiden on kolmen seuraavan vuoden aikana erityisesti

- 9) lisättävä kilpailua hyödyke- ja palvelumarkkinoilla i) tehostamalla sisämarkkinadirektiivien saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä sekä poistamalla jäljellä olevat rajatylittävän kaupan ja markkinoille pääsyn esteet (mukaan luettuina verotusjärjestelmän luomat esteet) hyödyke- ja etenkin palvelumarkkinoilla, ii) avaamalla lisää julkisten hankintojen markkinoita, iii) antamalla kilpailu- ja sääntelyviranomaisille riittävästi voimavaroja, iv) jatkamalla valtiontukien kokonaismäärän alentamista sekä suuntaamalla tuet yhteisön yhteisen edun mukaisiin horisontaalisiin tavoitteisiin ja kohdentamalla ne vain sellaisiin kohteisiin, joissa markkinat eivät toimi, sekä v) edistämällä markkinoille pääsyä ja tehokasta kilpailua verkkotoimialoilla sekä lisäämällä kansallisten markkinoiden kytkettävyyttä ja varmistamalla kuluttajille yleistä taloudellista etua koskevat palvelut,

- 10) nopeutettava EU:n pääomamarkkinoiden yhdentymistä etenkin panemalla täytäntöön riskipääomaa koskevan toimintasuunnitelman vuoteen 2003 mennessä ja rahoituspalveluiden toimintasuunnitelman vuoteen 2005 mennessä (arvopaperimarkkinoiden osalta vuoteen 2003 mennessä), varmistamalla EU:n sääntöjen johdonmukaisen valvonnan ja poistamalla tehokkaan rajatylittävän selvitystoiminnan esteet,
- 11) luotava yrittäjyyttä sekä pk-yritysten perustamista ja kasvua tukeva ympäristö vähentämällä yritysten hallinnollisia rasitteita, tehostamalla julkista sektoria, yksinkertaistamalla yhtiöverojärjestelmää sekä parantamalla sääntely-ympäristöä, varsinkin pääsy- ja irtautumismekanismeja; parannettava pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksia saada rahoitusta,
- 12) hyväksyttävä ja toteutettava toimenpiteitä, joilla vahvistetaan yritysjohton valvontaa (corporate governance) koskevia sääntöjä kansallisella tasolla ja yhteisön tasolla; parannettava edelleen kansallisen tason ja yhteisön tason järjestelyjä, jotka koskevat tehokasta toimialojen ja maiden rajat ylittävää rahoituslaitosten valvontaa ja rahoitukseen liittyvää kriisinhallintaa,
- 13) edistettävä osaamiseen ja innovaatioihin tehtäviä investointeja ja pyrittävä nostamaan T&K –investointien kokonaismäärä tavoitteen mukaisesti 3 prosenttiin BKT:sta i) kehittämällä T&K-toimintaa ja innovaatioita edistäviä puitteita ja toteuttamalla kohtuuhintainen, oikeudellisesti varma yhteisöpatentti, ii) edistämällä tieto- ja viestintätekniikan saatavuutta ja käyttöä eEurope 2005 -toimintasuunnitelman mukaisesti, iii) helpottamalla unionin Galileo-satelliittipaikannusjärjestelmän kehittämistä sekä iv) parantamalla yleissivistävien ja ammatillisten koulutusjärjestelmien laatua ja tehokkuutta, mukaan luettuina elinikäinen oppiminen ja aktiivinen työmarkkinapolitiikka, jotta voidaan vastata ammattitaitovaatimusten muutoksiin riittävällä tavalla ja näin ylläpitää ja lisätä inhimillistä pääomapohjaa (ks. myös työllisyyttä koskeva suuntaviiva 4),
- 14) lisättävä julkisen sektorin osuutta kasvussa i) kohdentamalla julkisia menoja fyysisen ja inhimillisen pääoman kartuttamiseen yleiset budjettirajoitukset huomioon ottaen, ii) tehostamalla julkisten menojen käyttöä muun muassa ottamalla käyttöön mekanismeja, joilla arvioidaan julkisten varojen ja politiikan tavoitteiden välistä suhdetta ja hallitaan menoja, sekä iii) luomalla asianmukaiset puitteet julkisen ja yksityisen sektorin yhteisille aloitteille.

2.3. Kestävyyden vahvistaminen

Kasvu voi olla kestävää vain, jos talouden, ympäristön ja yhteiskunnan kestävyys kiinnitetään asiaankuuluvaa huomiota. Ehdotetun lainsäädännön vaikutusten arviointien ja kustannus-hyötyanalyysin avulla voidaan tunnistaa synergia ja vuorovaikutus taloudellisten, ympäristöä koskevien ja sosiaalisten tavoitteiden välillä sekä arvioida niitä järjestelmällisesti. Mahdollisuuksien mukaan olisi suositettava joustavia, markkinapohjaisia ratkaisuja, joilla saavutetaan ympäristöä koskevat ja sosiaaliset päämäärät talouskehitystä vaarantamatta.

i) Talouden kestävyys: julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys varmistaminen

Väestön ikääntyminen tuo tullessaan merkittäviä haasteita. Vanhushuoltosuhteen kohoaminen lisää julkiseen talouteen kohdistuvia paineita. Hupeneva työikäinen väestö joutuu pääosin vastaamaan etenkin julkisten eläkemenojen ja terveydenhuoltomenojen kasvusta. Lissabonin, Tukholman ja Barcelonan Eurooppa-neuvostoissa on korostettu tarvetta varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys. Jotta väestön ikääntymisen vaikutukset talouteen ja julkiseen talouteen voitaisiin huomioida, Tukholman Eurooppa-neuvostossa päätettiin noudattaa **kolmivaiheista strategiaa**, jossa keskitytään työllisyysasteen nostamiseen (ks. 2.2 kohdan i alakohta), julkisen velan vähentämiseen sekä eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmien uudistamiseen.

Kestävyys olisi nimenomaisesti otettava huomioon arvioitaessa jäsenvaltioiden julkisen talouden rahoitusasemaa, ja julkisen talouden seurantaprosessissa on lähivuosina painotettava entistä enemmän **velkasuhdetta**. **Eläkejärjestelmien uudistukset** olisi toteutettava määrätietoisesti Göteborgin ja Laekenin Eurooppa-neuvostoissa hyväksytyjen kolmen laaja-alaisen yhteisen tavoitteen mukaisesti. Näin olisi turvattava eläkkeiden riittävyys, varmistettava eläkejärjestelmien rahoituksen kestävyys sekä uudenaikaistettava eläkejärjestelmiä talouden, yhteiskunnan ja yksilöiden muuttuvien tarpeiden mukaan. Brysselissä maaliskuussa 2003 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kevätkokouksessa pantiin tyytyväisenä merkille jäsenvaltioiden eläkestrategioita käsittelevä yhteinen raportti, jossa korostetaan, että rahoituksen kestävyys varmistaminen pitkällä aikavälillä on paitsi itsessään tärkeää myös tulevaisuudessa riittävän eläketurvan välttämätön edellytys. Siinä todetaan, että uudistusprosessin peruspyrkimys – riittävien eläkkeiden rahoituksen kestävyys takaaminen – edellyttää jatkuvaa sinnikkyyttä sekä entistä laaja-alaisempia ja kunnianhimoisempia ponnisteluja. Jotta väestön ikääntymisen vaikutukset julkiseen talouteen voitaisiin huomioida ajoissa, **nykyiset mahdollisuudet** olisi käytettävä täysimääräisesti, ennen kuin vaikutukset alkavat voimistua. Tässä yhteydessä on tarkasteltava lähemmin maahanmuuton vaikutusta.

Jäsenvaltioiden on kolmen seuraavan vuoden aikana erityisesti

- 15) varmistettava, että velkasuhde laskee edelleen; niiden jäsenvaltioiden, joiden velkasuhde ylittää vielä 60 prosentin viitearvon suhteessa BKT:hen, on ensiksi varmistettava julkisen velan tyydyttävä supistuminen kohti kyseistä arvoa; muiden jäsenvaltioiden on varmistettava velkasuhteen riittävä aleneminen, jotta julkista taloutta voidaan vahvistaa väestön ikääntymisen kustannusten varalta, mukaan luettuna väestön ikääntymiseen liittyvien menojen kasvu,
- 16) suunniteltava, esiteltävä ja pantava tehokkaasti täytäntöön eläkejärjestelmien uudistuksia; kannustettava työelämässä pysymistä muuttamalla eläke- sekä vero- ja etuusjärjestelmien kannustimia, jotka edistävät varhaista poistumista työmarkkinoilta, sekä rajoittamalla pääsyä varhaiseläkejärjestelmiin; parannettava eläkejärjestelmän mahdollisuuksia selviytyä väestörakenteen muutoksista ja elinajanodotteen ennustetusta noususta; lisättävä rahoitusta ja parannettava tarvittaessa lisäeläkejärjestelmiin pääsyä ja turvattava nämä etuudet sekä lisättävä läpinäkyvyyttä maksujen ja etuuksien välillä; mukautettava eläkejärjestelmiä entistä joustavampiin työ- ja uramalleihin sekä yksilöllisiin tarpeisiin, mukaan luettuna eläke-etuuksien siirrettävyys (ks. työllisyyttä koskevat suuntaviivat 5 ja 8).

ii) Yhteiskunnan kestävyys: taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistäminen

Lissabonin strategia voi onnistua ja houkutella jatkuvaa ja laajaa tukea tarvittaville rakenneuudistuksille vain, jos se osaltaan parantaa kaikkien mahdollisuuksia. Terveellä talouspolitiikalla voidaan vaikuttaa merkittävästi taloudelliseen ja sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen: ensiksikin sillä parannetaan entistä nopeamman työpaikkojen luomisen edellytyksiä etenkin vähän koulutettujen ja kehityksessä jäljessä olevilla alueilla asuvien osalta, koska työpaikka on paras suojia köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä vastaan; toiseksi sillä luodaan kasvun ja investointien lisäämisen edellytyksiä ja helpotetaan näin alueellisten erojen kiinnikuromista (vaikka köyhät jäsenvaltiot kurovat kiinni eroa muihin jäsenvaltioihin, talouskehityksessä on edelleen eroja, ja erot voimistuvat huomattavasti laajentumisen jälkeen); ja kolmanneksi sillä edistetään entistä tuottavampaa, sosiaaliset olot ja yhdenvertaisen kohtelun huomioon ottavaa taloutta, joten sillä luodaan voimavaroja sosiaali-, koulutus- ja aluekehityspolitiikkaan, jota tarvitaan helpottamaan talouden muutosta sekä vähentämään köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä. Työllisyyttä koskevissa suuntaviivoissa ja sosiaalista osallisuutta koskevassa prosessissa käsitellään osallistavien työmarkkinoiden osuutta yhteenkuuluvuutta edistävissä yhteiskunnissa.

Erojen kiinnikurominen ja työpaikkojen luominen edellyttävät suotuisia puitteita yksityisen sektorin toiminnalle ja investoinneille. Tämän asiakirjan eri osissa kuvatun politiikan menestyksekkäs täytäntöönpano helpottaa tällaisten puitteiden syntymistä. On tärkeää erityisesti toteuttaa työmarkkinoiden toimintaa parantavia toimenpiteitä sekä antaa palkkojen vastata tuottavuuseroja ammattitaidossa ja paikallisia työmarkkinaoloja. Niin ikään tarvitaan kohdennettuja poliittisia toimia,

joilla pyritään varmistamaan laadultaan riittävän perusinfrastruktuurin saatavuus sekä parantamaan koulutusta ja elinikäistä oppimista ja näin lisäämään työvoiman ammattitaitoa ja sopeutumiskykyä. Tässä yhteydessä on syytä muistuttaa, että EU edistää merkittävästi investointeja kehityksessä jäljessä oleville alueille koheesio- ja rakennerahastojen sekä Euroopan investointipankin kautta. Jäsenvaltioiden olisi osoitettava tuntuvasti julkisia investointeja yleissivistävän koulutuksen ja ammatillisen koulutuksen eri osa-alueisiin sekä toteutettava uudistuksia, joilla parannetaan koulutustasoa sekä edistetään yritysten ja yksityisten jatkuvia investointeja.

Viranomaisten on kolmen seuraavan vuoden aikana erityisesti

- 17) varmistettava riittävä sosiaalisen suojelun taso ja ryhdyttävä toimiin sosiaalityöjärjestelmien uudenaikaistamiseksi sekä torjuttava köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä, jotta voidaan tukea Lissabonin laaja-alaisia tavoitteita etenkin työllisyyden osalta ja luoda näin osallistavat työmarkkinat ja yhteenkuuluvuutta edistävä yhteiskunta kaikille (ks. myös suuntaviiva 4),
- 18) parannettava markkinoiden toimintaa siten, että ne edistävät yksityisiä investointeja kehityksessä jäljessä oleville alueille, etenkin antamalla palkkojen vastata tuottavuutta, kun otetaan huomioon erot ammattitaidossa ja paikalliset työmarkkinaolot (ks. myös suuntaviiva 5),
- 19) varmistettava, että julkinen tuki, mukaan luettuna EU:n myöntämä tuki, kehityksessä jäljessä oleville alueille keskitetään vahvasti inhimilliseen pääomaan, tietopääomaan ja asianmukaiseen infrastruktuuriin tehtäviin investointeihin ja että investointiohjelmat suunnitellaan ja toteutetaan tehokkaasti, jotta niiden vaikutus voidaan maksimoida (ks. myös suuntaviiva 13); vahvistettava tässä yhteydessä komission ja Euroopan investointipankin toiminnallista yhteistyötä.

iii) Kestävä kehitys: luonnonvarojen tehokkaan käytön edistäminen

Taloukasvu ei saa tapahtua ympäristön kustannuksella, jotta se lisäisi osaltaan nykyisten ja tulevien kansalaisten hyvinvointia. Luonnonvarojen tehokkaan käytön edistäminen edellyttää, että niiden hinnat vastaavat niiden kustannuksia yhteiskunnalle, mukaan luettuina niiden käyttöönotosta, käytöstä ja loppusijoituksesta aiheutuviin ympäristövahinkoihin liittyvät ulkoiset kustannukset. Näin kannustetaan yritysten sopeutumista ja innovatiivisia ratkaisuja.

Monilla luonnonvaroilla (esimerkiksi puhtaalla ilmalla ja vedellä) on kuitenkin sellainen yhteinen piirre, että niiden omistusoikeudet eivät ole selvärajaisia. Vaikka luonnonvarojen kestävä hoito on koko yhteiskunnan edun mukaista, yksittäisellä ihmisellä ei tällöin ole kannustinta siihen.

Julkiset toimet ovat tarpeen, jotta taloukasvu onnistutaan erottamaan ympäristön pilaantumisesta. Tämä edellyttäneen sääntelyvälineiden ja markkinapohjaisten välineiden yhdistelmää. **Taloudellisen toiminnan ympäristökustannukset olisi vähitellen sisällytettävä tuotteiden hintaan.**

Niukkojen luonnonvarojen käytöstä olisi maksettava. Saastuttaja maksaa -periaatetta olisi sovellettava järjestelmällisesti.

Jäsenvaltioiden on kolmen seuraavan vuoden aikana erityisesti

- 20) vähennettävä alakohtaisia tukia, verovapautuksia ja muita kannustimia, jotka vaikuttavat kielteisesti ympäristöön ja haittaavat kestäväää kehitystä; varmistettava muun muassa verojen ja maksujen avulla, että luonnonvarojen, kuten veden, käyttöönoton, käytön ja mahdollisten päästöjen hinnoittelu vastaa asianmukaisesti niiden niukkuutta ja kaikkia niiden käytöstä aiheutuvia ympäristövahinkoja,
- 21) vähennettävä energiatukia, edistettävä markkinainstrumenttien käyttöä sekä laajennettava edelleen energiaveropohjaa ja varmistettava energiaverojen asianmukainen porrastus, jotta voidaan saavuttaa entistä kestävämpi energiankulutuksen yhdistelmä ja taso; lisättävä edelleen kilpailua ja verkkojen yhteenkytkettävyyttä energiamarkkinoilla,
- 22) mukautettava liikenteen vero-, maksu- ja tukijärjestelmää, jotta se vastaa nykyistä paremmin liikenteestä aiheutuvia ympäristövahinkoja ja yhteiskunnallisia kustannuksia, ja vähennettävä näin liikennepalvelujen kysynnässä ja liikennemuotojen valinnassa olevia vääristymiä sekä lisättävä kilpailua, esimerkiksi nopeuttamalla säänneltyjen markkinoiden avaamista, rautateiden rahtiliikenteen kaltaisissa liikennemuodoissa niiden kilpailukyvyyn parantamiseksi,
- 23) jatkettava pyrkimyksiä Kioton pöytäkirjasta johtuvien sitoumustensa täyttämiseksi, mikä koskee etenkin niitä jäsenvaltioita, jotka eivät ole edistyneet riittävästi sitoumustensa täyttämisessä; pantava tätä varten täytäntöön EY:n kasvihuonekaasujen päästökauppajärjestelmä: laadittava kansallisia jakosuunnitelmia; perustettava kansallisia luparekistereitä; luotava järjestelmiä, joiden avulla voidaan asianmukaisesti seurata päästöjä, tiedottaa niistä ja tarkistaa niitä laitostasolla; laadittava uusia ja pantava välittömästi täytäntöön nykyisiä toimintalinjoja ja toimenpiteitä niille aloille, jotka eivät kuulu päästöoikeuskaupan piiriin, sekä luotava järjestelmiä, joissa tiedotetaan näistä toimintalinjoista ja toimenpiteistä ja niiden vaikutuksista päästöihin.

II. MAAKOHTAISET TALOUSPOLITIIKAN SUUNTAVIIVAT

0. Euroalue

Vuosina 2001–2002 havaittu talouden laskusuhdanne paljasti euroalueen rakenteelliset heikkoudet. Sisäinen dynaamisuus näytti vahvalta vielä vuonna 2000, mutta se haihtui, kun elpymistä ei tapahtunutkaan. Yhtenä syynä tähän on euroalueen alhainen potentiaalinen kasvuvauhti, joka rajoittaa kestäväen vahvan talouskasvun mahdollisuuksia. Toinen suhdanteista johtuva syy on heikko kotimainen kysyntä, joka ei muodostanut riittävää puskuria taloudellisten häiriöiden vaikutusten varalta. Tämä oli erityisen selvää vuonna 2002, jolloin kotimainen kysyntä ei ollut riittävän vahvaa hyötyäkseen ulkopuolisesta kimmokkeesta.

Talouskasvun odotetaan vähitellen elpyvän potentiaaliselle tasolle, kun viimeaikaisten häiriöiden vaikutus häviää. Vuoden 2003 alussa talousnäkymiin vaikuttavat erilaiset oletukset kasvua heikentävien riskien toteutumisesta, niiden ajankohdasta ja niiden laadusta. Geopoliittisella epävarmuudella on erityisen voimakas vaikutus talousnäkymiin. Yleisesti ottaen ennusteissa oletetaan, että kasvu jatkuu hyvin vaimeana vuonna 2003 ja että elpyminen voimistuu vasta vuoden 2003 jälkipuoliskolla ja kiihtyy vuonna 2004. Euroalueella on edessään seuraavat haasteet:

- tasapainoisen talouspolitiikkayhdistelmän laatiminen
- perusteettomiin inflaatioeroihin puuttuminen
- talouspolitiikan yhteensovittamisen vahvistaminen

Tasapainoisen makrotalouspolitiikkayhdistelmän laatiminen

Euroalueen politiikkayhdistelmä on suunniteltava huolellisesti, jotta se tukisi talouden elpymistä haittaamatta kuitenkaan pitkän aikavälin kestävyyttä ja vakautta. Talouspolitiikalla on edelleen tähdättävä vakauteen, mutta siinä olisi hyödynnettävä liikkumavaraa, jotta kasvun elpymistä voitaisiin tukea lyhyellä aikavälillä. Nykyisessä taloustilanteessa on tärkeää, että politiikkayhdistelmä lisää kuluttajien ja sijoittajien luottamusta. Poliittisia toimia arvioitaessa on otettava huomioon, miten ne vaikuttavat taloutta kohtaan tunnettuun luottamukseen. Tämä koskee erityisesti finanssipolitiikkaa. Tämä tarkoittaa, että talouspolitiikassa olisi edelleen sitouduttava keskipitkän aikavälin vakauteen, jotta voitaisiin lisätä yritysten ja kuluttajien luottamusta. EKP:n olisi pyrittävä pitämään yllä hintavakautta keskipitkällä aikavälillä ja tuettava yleistä talouspolitiikkaa yhteisössä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta hintavakauden tavoitetta.

Kun talouden toimeliaisuus lähestyy potentiaalista kasvuvauhtia, on tärkeää keskittyä makrotalouspolitiikassa jälleen keskipitkän aikavälin tavoitteisiin. Finanssipolitiikalla on varmistettava sellainen julkisen talouden rahoitusasema, että voidaan yhtäältä varautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin ja toisaalta saavuttaa talouskasvua edistävä julkinen meno- ja tulorakenne.

Perusteettomiin inflaatioeroihin puuttuminen

Euroalueella vuonna 1997 tapahtunut inflaatioerojen voimakas supistuminen ei jatkunut, vaan inflaatioerot ovat sittemmin kasvaneet tasaisesti. Jäsenvaltioiden väliset inflaatioerot voivat johtua rahaliiton tehokkaasta toiminnasta; valuuttakursseissa ja rahapolitiikassa ei ole liikkumavaraa maatasolla, joten maiden välisistä suhteellisten hintojen muutoksista tulee tärkeä sopeuttamisen mekanismi. Inflaatioerot ovat kuitenkin perusteettomia silloin, kun niiden taustalla ovat toimimattomat hyödyke- ja työmarkkinat tai keuhko politiikka. Tilapäisistä häiriöistä aiheutuva hintojen ja palkkojen nousu ei saa johtaa inflaation juurtumiseen. Hinnoissa ja palkkoissa olisi oltava tarvittava jousto tällaisen kehityksen estämiseksi ja vakauden edistämiseksi.

Viimeaikaisten inflaatioerojen taustalla on lähinnä kansallisten talouksien monimuotoisuus, joten ne eivät aiheuta erityistä huolta. Vuosina 2000–2002 havaitut inflaatioerot johtuivatkin pääasiassa elintarvikkeista, energiasta ja tietyistä palveluista. Näiden kolmen alan osuus inflaatioerojen lisääntymisestä vuoteen 1997 verrattuna on lähes kolme neljäsosaa. Erityisesti energian hinnannousu vuosina 2000–2001 ja eläintautien vaikutukset vuonna 2001 kohdistuivat joihinkin maihin enemmän kuin toisiin. Lisäksi monien vaihdettavissa olevien tavaroiden ja palvelujen kansallisissa hintatasoissa on vielä merkittäviä eroja euroalueella. Sisämarkkinoiden entistä tehokkaamman toiminnan ja euron lisäämän hintojen avoimuuden pitäisi edelleen lähentää kansallisia hintatasoja, vaikka tilapäisiä inflaatioeroja voikin esiintyä. Hintahäiriöiden epäsymmetristä inflaatiovaikutusta ovat luultavasti pahentaneet joissakin jäsenvaltioissa järjestelmät, joissa palkat sidotaan inflaatioon, ja erilaiset poliittiset reaktiot energian hinnannousuun.

Talouspolitiikan yhteensovittamisen vahvistaminen

Taloudellisen yhdentymisen voimistuessa heijastusvaikutusten vaara kasvaa, jolloin talouspolitiikan yhteensovittamisen tarve korostuu. Yhteisen rahan käyttöönotto on syventänyt kansallisen politiikan ulkoisvaikutuksia euroalueella. Euron valuuttakurssista, euroalueen vaihtotaseesta ja euroalueen keski-inflaatiosta on tullut yhteishyödykkeitä. Tämä tarkoittaa, että talouspolitiikan ja rakennepolitiikan yhteensovittamista on vahvistettava euroalueella, jotta se voi vastata joustavammin talouden sokkeihin. Myös kasvupotentiaalia ja taloudellista suorituskykyä nostettava.

Vakaan makrotalouden ja kasvua edistävän politiikkayhdistelmän ylläpitäminen edellyttää talouspolitiikan johdonmukaista laatimista. Asianomaisten poliittisten toimijoiden toimeksiantoa ja riippumattomuutta on kunnioitettava, mutta niiden on varmistettava tavoitteidensa yhteensopivuus ja pyrittävä esittämään yhteinen arvio taloustilanteesta. Budjettivallan käyttäjien olisi turvattava sääntöihin perustuvien finanssipolitiikan puitteiden uskottavuus noudattamalla sovittuja sääntöjä avoimesti ja ennakkoidusti. Jäsenvaltioiden olisi oltava avoimia vertaispainostukselle, esikuva-analyysille ja parhaille käytänteille myös rakennepolitiikassa.

Tasapainoisen talouskehityksen edistämiseksi on välttämätöntä sovittaa talouspolitiikka tiiviisti yhteen poliittisten toimijoiden keskuudessa sekä käydä jatkuvaa, hedelmällistä vuoropuhelua neuvostossa ja euroryhmässä EKP:n ja Euroopan komission kanssa. Myös työmarkkinaosapuolten osallistumisella makrotaloudellisen vuoropuhelun kautta on suuri merkitys. Kansainvälisellä tasolla euroalueen kasvava merkitys edellyttää myös yhteensovittamismekanismien vahvistamista, jotta sillä olisi taloudellisen painoarvonsa mukainen vaikutusvalta eri foorumeilla.

Erityisiä suosituksia euroalueelle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Jotta voidaan laatia tasapainoinen talouspolitiikkayhdistelmä, suositellaan, että poliittiset toimijat kansallisella ja euroalueen tasolla

1. varmistavat sellaisen rahapolitiikan, finanssipolitiikan ja palkankorotusten virityksen, joka sopii lyhyellä aikavälillä yhteen hintatason vakauden sekä yritysten ja kuluttajien luottamuksen lisäämisen tarpeen kanssa ja keskipitkällä aikavälillä lähellä potentiaalia olevan talouskasvun kanssa.

Jotta voidaan puuttua perusteettomiin inflaatioeroihin, suositellaan, että poliittiset toimijat kansallisella ja euroalueen tasolla

2. vahvistavat kilpailua hyödyke- ja pääomamarkkinoilla, parantavat työmarkkinoiden toimintaa muun muassa poistamalla palkkajouston esteitä sekä edistävät maantieteellistä liikkuvuutta.

Jotta voidaan vahvistaa talouspolitiikan yhteensovittamista, suositellaan, että poliittiset toimijat kansallisella ja euroalueen tasolla

3. syventävät analyysia ja keskustelua talouskehityksestä ja politiikan vaatimuksista, vaihtavat mahdollisimman paljon tietoja suunnitelluista poliittisista toimenpiteistä sekä vahvistavat euroalueen ulkoista edustusta, ja
4. tehostavat nykyisiä yhteensovittamismenettelyjä rakenneuudistuksissa, joilla pyritään vahvistamaan euroalueen kasvupotentiaalia ja sen häiriönsietokykyä.

1. Belgia

Belgian talouskehitys on viime vuosina ollut vahvaa. Yleinen talouden laskusuhdanne vaikutti kuitenkin rajusti Belgian talouteen, sillä kokonaistuotannon kasvu hidastui vähitellen 3,7 prosentista vuonna 2000 0,7 prosenttiin vuonna 2002. Talouden toimeleisuuden ennustetaan lisääntyvän vuonna 2003 ja vahvistuvan lähivuosina, ja potentiaalisen tuotannon arvioidaan kasvavan hieman alle 2,5 prosenttia. Belgia on viime vuosina edistynyt huomattavasti julkisen talouden sopeuttamisessa. Nykyinen epäsuotuisa taloustilanne edellyttää kuitenkin lisäponnisteluja, jotta julkisen talouden vakauttamista koskevat sitoumukset voidaan täyttää.

Julkisen velan väheneminen suhteessa BKT:hen on viime aikoina hidastunut talouskasvun taantumisen ja myös rahoitustoimien kielteisen vaikutuksen takia. Erityisesti väestön ikääntymisen julkiselle taloudelle tulevaisuudessa aiheuttamien kustannusten takia julkisen velan nopea vähentäminen on Belgialle silti ensiarvoisen tärkeää. Työmarkkinoiden toiminnan parantaminen, joka itsessäänkin on välttämätöntä, voisi niin ikään helpottaa julkisen talouden sopeuttamista. Kilpailukyvyyn ja tuottavuuden parantaminen edellyttää myös hyödykemarkkinauudistuksia. Belgialla on edessään seuraavat haasteet:

- julkisen talouden sopeuttamisen jatkaminen lähivuosina julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvarmistamiseksi väestön ikääntyessä,
- etenkin ikääntyneiden työntekijöiden ja naisten alhaisen työvoimaosuuden ja työllisyysasteen nostaminen sekä työnteon kannustimien parantaminen,
- kilpailun lisääminen tietyillä palvelualoilla sekä julkisen hallinnon tehostaminen ja liiketoimintaympäristön parantaminen.

Julkisen talouden sopeuttamisen jatkaminen lähivuosina pitkän aikavälin kestävyysvarmistamiseksi väestön ikääntyessä

Haaste, joka koskee edelleen korkean velkasuhteen (105,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2002) alentamista ja varautumista väestön ikääntymisen julkiselle taloudelle aiheuttamiin kustannuksiin, edellyttää terveen finanssipolitiikan jatkamista pitkällä aikavälillä. Belgian noudattaman strategian ja erityisesti suuren perusylijäymän säilyttämistä koskevan toimintalinjan odotetaan tuovan liikkumavaraa väestön ikääntymisen julkiselle taloudelle aiheuttamien kustannusten kattamiseen. Näitä ponnisteluja on kuitenkin jatkettava pitkällä aikavälillä, ja ellei perusylijäymää onnistuta pitämään riittävän suurena, vaaraa julkisen talouden kestämyksevyydestä ei kenties pystytäkään välttämään.

Finanssipolitiikassa lähivuosien haasteena on muiden julkisten menojen kuin korkomenojen hallinta ja niiden reaalinousun rajoittaminen ja samalla varautuminen tarvittavien uudistusten ja muiden julkista

taloutta koskevien tavoitteiden kustannuksiin. Tässä yhteydessä velkasuhteen alentamiseen tähtääviä julkisen talouden ponnisteluja on tuettava työvoimaosuuden ja edelleen alhaisen työllisyysasteen nostamista koskevalla politiikalla.

Etenkin ikääntyneiden työntekijöiden ja naisten alhaisen työvoimaosuuden ja työllisyysasteen nostaminen sekä työnteon kannustimien parantaminen

Työllisyysaste nousi tasaisesti 1990-luvun jälkipuoliskon ajan, mutta se oli edelleen 59,9 prosenttia eli 4 prosenttiyksikköä EU:n keskiarvoa alempi vuonna 2001 ja kaukana EU:n työllisyystavoitteista. Ikääntyneiden (55–64-vuotiaiden) työntekijöiden työllisyysaste oli vuonna 2001 ainoastaan 25,1 prosenttia eli Euroopan unionin alin ja noin 13,5 prosenttiyksikköä EU:n keskiarvoa alempi. Tähänastiset toimenpiteet tuskin riittävät vuodeksi 2010 asetetun EU:n tavoitteen saavuttamiseen. Väestön ikääntymisen mukanaan tuomat haasteet edellyttävät toimenpiteitä, joilla pyritään saamaan työvoimaan kuulumaton potentiaalinen työvoima työmarkkinoille ja nostamaan näin työllisyysastetta ja työvoimaosuutta.

Työvoimaan kuulumattomia työikäisiä etuuksien saajia on edelleen paljon, vaikka viimeaikaisilla toimenpiteillä onkin pyritty poistamaan etuuksista riippuvuutta koskeva ongelma ja vähentämään kannustinloukkujen vaaraa. Nykyisessä työttömyysetuusjärjestelmässä olevat työnteon pidäkkeet edellyttävät järjestelmien lähempää tarkastelua, jotta voidaan puuttua yhä korkeaan pitkäaikaistyöttömyyteen, joka on merkittävä rakenteellinen ongelma. Kielelliset esteet, asuntojen suuret rekisteröintikustannukset ja palkkaerojen supistaminen edistävät maantieteellisten alueiden välisten erojen säilymistä sekä vähentävät liikkuvuuden kannustimia.

Kilpailun lisääminen tietyillä palvelualueilla sekä julkisen hallinnon tehostaminen ja liiketoimintaympäristön parantaminen

Kilpailu on edelleen rajallista useimmilla verkkotoimialoilla ja paikallisissa palveluissa, joten esimerkiksi paikallispuhelin tai sähkön kuluttajahinnat ovat korkeat. Verkkotoimialoilla kilpailijoiden vaikeudet päästä verkkoihin, fyysiset pullonkaulat ja perinteiset sidokset viranomaisiin edistävät entisten monopoliyhtiöiden markkinavoiman säilymistä. Paikallisissa palveluissa paikallisviranomaisten ja yksityisten kumppanien välinen avoimuus on liian vähäistä etenkin kuntien yhteistyössä järjestämien palvelujen osalta. Institutionaalisten toimivaltuuksien laajentamisesta huolimatta kilpailuviranomaisella on yhä liian vähän henkilöstöä, eikä kaikkien alakohtaisten sääntelyelinten tosiasiallista riippumattomuutta ole vielä turvattu.

Viimeaikaiset toimenpiteet, joilla on vähennetty yritysten hallinnollisia rasitteita ja tehostettu julkista hallintoa, luovat osaltaan yrityksiä suosivampaa ympäristöä. Erityisesti on toteutettu suunnitelmia, joilla vähennetään yrityksen perustamiseen liittyviä kustannuksia ja hallinnollisia menettelyjä, ja Copernicus-suunnitelmalla pyritään uudenaikaistamaan liittovaltion hallintoa. Näiden suunnitelmien vaikutukset eivät ole vielä täysin toteutuneet.

Maakohtaisia suosituksia Belgialle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Jotta voidaan jatkaa julkisen talouden sopeuttamista lähivuosina julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyuden varmistamiseksi väestön ikääntyessä, suositellaan, että Belgia

1. varmistaa velkasuhteen tyydyttävän alenemisen jatkumisen pitämällä perusylijäämän suurena (yleinen suuntaviiva 15),
2. rajoittaa liittovaltion hallinnon ja sosiaaliturvan reaaliarvojen kasvun 1,5 prosenttiin ja kohdentaa odotettua suuremmasta talouskasvusta saatavat tulot ensisijaisesti julkisen talouden rahoitusaseman parantamiseen, ja
3. vahvistaa nykyistä strategiaa, jotta voidaan varautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin julkiselle taloudelle, erityisesti laskemalla velkaantumistasetta, puuttamalla entistä paremmin alhaiseen tosiasialliseen eläkeikään, toteuttamalla eläkejärjestelmien uudistuksen ja tehostamalla ponnisteluja ikääntymisrahaston rahoittamiseksi (yleinen suuntaviiva 16 ja työllisyyttä koskeva suositus 2).

Belgian olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia, varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys ja ratkaista väestön ikääntymiseen liittyvät ongelmat, Belgian on etenkin nostettava ikääntyneiden työntekijöiden ja naisten alhaista työvoimaosuutta ja työllisyysastetta sekä parannettava työnteon kannustimia. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Belgia

4. vahvistaa toimenpiteitä, joilla lykätään eläkkeelle siirtymistä, erityisesti yhdistämällä varhaiseläkkeelle siirtymisen kannustimien poistamisen (yleinen suuntaviiva 16) sekä ikääntyneiden työntekijöiden ennalta ehkäisevien ja aktivoivien toimenpiteiden parantamisen, ja
5. jatkaa työnteon tekemistä kannattavaksi poistamalla vero- ja etuusjärjestelmien yhteisvaikutuksesta johtuvat työnteon kannustimien pahimmat vääristymät (yleinen suuntaviiva 4 ja työllisyyttä koskeva suositus 3).

Jotta voidaan lisätä kilpailua tietyillä palvelualoilla sekä tehostaa julkista hallintoa ja parantaa liiketoimintaympäristöä, suositellaan, että Belgia (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

6. ryhtyy toimenpiteisiin, joilla lisätään kilpailua verkkotoimialoilla ja paikallisissa palveluissa (yleinen suuntaviiva 9), ja
7. parantaa julkista hallintoa meneillään olevassa uudistuksessa ja vähentää yritysten hallinnollisia rasitteita (yleinen suuntaviiva 11).

2. Tanska

Tanskan talouskasvu on jo joitakin vuosia ollut lähellä potentiaalia, ja reaalikasvu on ollut keskimäärin 2 ½ prosenttia kymmenen viime vuoden ajan. Tuona ajanjaksona taloutta hyödytti työttömyysasteen voimakas lasku yli 12 prosentista noin 5 prosenttiin, ja tätä laskua voidaan pitää suurelta osin rakenteellisena. Koska vastaava työttömyysasteen lasku ei lähivuosina ole mahdollinen ja koska väestörakenteen muutokset hidastavat työikäisen väestön kasvua, potentiaalisen kasvun ennustetaan hidastuvan noin 2 prosenttiin. Työttömyysasteen voimakas lasku viime vuosikymmenellä vaikutti myönteisesti myös julkiseen talouteen, joka on ollut ylijäämäinen vuodesta 1997 lähtien.

Jotta Tanskan talous pysyisi kunnossa potentiaalisen kasvun hidastumisesta huolimatta, on ratkaistava joitakin rakenteellisia kysymyksiä. Julkisen talouden suuren ylijäämän säilyttäminen edellyttää työvoiman tarjonnan parantamista sekä menojen vähentämiseksi että verotulojen lisäämiseksi. Tanskan hintataso on edelleen EU:n korkeimpia, mikä johtuu osittain kilpailun puuttumisesta tietyillä aloilla, ja julkisen sektorin tehokkuudessa on parantamisen varaa. Tanskalla on edessään seuraavat haasteet:

- riittävän työvoiman tarjonnan varmistaminen väestön ikääntyessä,
- kilpailun lisääminen tietyillä aloilla ja julkisen sektorin tehostaminen

Riittävän työvoiman tarjonnan varmistaminen väestön ikääntyessä

Työllisyysaste on Tanskassa jo korkea ja ylittää selvästi Lissabonissa asetetut EU:n tavoitteet myös naisten ja ikääntyneiden työntekijöiden osalta. Jotta voidaan varautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin julkiselle taloudelle ja turvata kasvupotentiaali, työvoimaosuutta on kuitenkin nostettava ja työttömyysastetta laskettava enemmän kuin jo toteutetuissa uudistuksissa on ennakoitu. Tällöin voidaan saavuttaa hallituksen tavoite eli 1 ½–2 ½ prosentin ylijäämä suhteessa BKT:hen ja varautua näin väestön ikääntymisen vaikutuksiin julkiselle taloudelle.

Aktiivisessa työmarkkinapolitiikassa on jo saatu paljon aikaan etenkin työllistämistä koskevan oikeuden ja velvoitteen osalta. Myös etuus- ja eläkejärjestelmissä on toteutettu toimenpiteitä. Äskettäin on lisäksi ilmoitettu vuosina 2004–2007 toteutettavasta verouudistuksesta, jossa alennetaan ansiotuloveroja ja jonka pitäisi osaltaan lisätä työvoiman tarjontaa. Lisä uudistukset olisivat kuitenkin tarpeen, jotta jo nyt korkea työvoimaosuutta ja työllisyysastetta voitaisiin nostaa tuntuvasti. Mahdollisia työvoiman tarjonnan lisälähteitä voisivat olla maahanmuuttajien entistä parempi pääsy työmarkkinoille, opiskelijoiden entistä nopeampi eteneminen koulutusjärjestelmässä sekä ikääntyneiden työntekijöiden entistä parempi sijoittuminen työmarkkinoille. Työvoimaan

kuuluvien määrää tai työtuntien määrää henkilöä kohti voitaisiin nostaa toteuttamalla uusia vero- ja etuusuudistuksia, erityisesti laskemalla yhä suhteellisen korkeaa marginaaliverokantaa tai kiristämällä varhaiseläkkeelle siirtymisen edellytyksiä tai yhdistämällä nämä toimenpiteet. Valtiovarainministeriön ennusteiden mukaan erilaisten verokantojen alentaminen voi vaikuttaa tuntuvasti työvoiman tarjontaan. Uusia verouudistuksia koskeissa pohdintoissa olisi kuitenkin huomioitava terveen julkisen talouden vaatimus. Eläkeiän nostamisen osalta voitaisiin harkita työnteon jatkamisen kannustimien parantamista, jotta varhainen työmarkkinoilta poistuminen varhaiseläkkeelle siirtymisen takia vähenisi. Julkisen talouden suuren ylijäämän säilyttäminen edellyttää niin ikään paitsi työvoiman tarjonnan lisäämistä myös menojen tiukan hallinnan jatkamista, jotta estetään lipsuminen tavoitteista.

Kilpailun lisääminen tietyillä aloilla ja julkisen sektorin tehostaminen

Kilpailun lisääminen voisi osaltaan laskea Tanskan hintatasoa, joka on EU:n korkein, ja parantaa tuottavuutta, joka on suurin piirtein EU:n keskitasoa. Kilpailu on heikkoa useilla toimialoilla, kuten energia-alalla, asuntomarkkinoilla, rakennusallalla ja muissa kuin vaihdettavissa olevissa palveluissa. Myös energiamarkkinoiden täysimääräinen vapauttaminen voisi tehostaa kilpailua ja laskea hintoja koko taloudessa.

Tanskan julkinen sektori on EU:n suurimpia. Sen tehostamiseksi on toteutettu huomattavia ponnisteluja, ja julkisesti ilmoitettujen tarjouskilpailujen osuus julkisista hankinnoista on Tanskassa EU:n keskiarvoa suurempi. Julkisoikeudelliset yhteisöt ovat kuitenkin edelleen yksinomaisia tuottajia monilla julkisten palvelujen osa-alueilla, ja jää nähtäväksi, missä määrin viimeaikaiset uudistukset, joissa on laajennettu kuluttajien valinnanvaraa julkisissa palveluissa, lisäävät yksityisen sektorin osuutta kilpailussa. Tehokkuutta voitaisiin lisätä esimerkiksi koulutusallalla, jolla Tanska sai OECD:n PISA-tutkimuksessa suhteellisen kehnot tulokset suurista koulutusmenoista huolimatta.

Maakohtaisia suosituksia Tanskalle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Tanskan olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan valmistautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin julkisessa taloudessa ja säilyttää kasvupotentiaali, suositellaan erityisesti, että Tanska

1. jatkaa työnteon tekemistä kannattavaksi lisäämällä työhön osallistumisen ja eläkkeelle siirtymisen lykkäämisen kannustimia, erityisesti varmistamalla verouudistuksen täytäntöönpanon ja harkitsemalla lisätoimia kelpoisuusehtojen tiukentamiseksi ja

marginaaliverojen keventämiseksi terveen julkisen talouden vaatimuksen mukaisesti (yleinen suuntaviiva 4 sekä työllisyyttä koskevat suositukset 1 ja 3), ja

2. varmistaa menojen hallinnan kaikilla hallintotasoilla, jotta julkisen kulutuksen reaalikasvulle asetettuja monivuotisia tavoitteita noudatetaan (yleinen suuntaviiva 14).

Jotta voidaan lisätä kilpailua tietyillä aloilla ja tehostaa julkista sektoria, suositellaan, että Tanska (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

3. pyrkii tehostamaan kilpailua aloilla, joilla kilpailu on riittämätöntä (yleinen suuntaviiva 9), ja
4. tehostaa edelleen julkista sektoria muun muassa parantamalla kilpailua lisääviä puitteita, edistämällä julkisen sektorin tehokkuutta koskevaa esikuva-analyysia ja lisäämällä julkisia tarjouskilpailuja (yleinen suuntaviiva 11).

3. Saksa

Saksojen yhdistymisen aiheuttaman nousun jälkeen Saksan talouskasvu on ollut 1990-luvun puolivälistä hyvin hidasta sekä muihin Euroopan maihin että sen omaan aiempaan kasvuun verrattuna. Stagnaatio, joka liittyy osittain Saksojen yhdistymisen kustannuksiin ja muihin vaikutuksiin, on vähitellen juurtunut yhä syvemmälle. BKT:n kasvu jää vuonna 2003 erittäin todennäköisesti alle 1 prosentin jo kolmantena peräkkäisenä vuonna. Saksan alhainen noin 1 ½ prosentin kasvupotentiaali (muualla EU:ssa kasvupotentiaali on 2 ¼ prosenttia) johtuu lähinnä Saksojen yhdistymisen jälkeisistä rakennesopeutuksista, työmarkkinoiden jäykkyydestä ja tuottavuutta hillitsevista sääntelyrasitteista sekä hyvin alhaisesta väestönkasvusta. Alhainen kasvu on ongelma jo itsessään, mutta sen vaikutus leviää julkiseen talouteen, jossa Saksa on vero- ja sosiaaliturvatulojen vajeen takia rikkonut alijäämälle perustamissopimuksessa asetetun rajan. Samalla liiallisen alijäämän korjaamiseksi valittu lähestymistapa – verojen ja sosiaaliturvamaksujen nostaminen – pahentaa alhaisen kasvun ongelmaa. Liittokansleri Schröder hahmotteli kuitenkin parlamentille 14. maaliskuuta pitämässään puheessa laajapohjaista uudistusohjelmaa, joka edistäisi merkittävästi Saksan rakenteellisten ongelmien ratkaisemista.

Julkisen talouden vaikeaan tilaan ei siis voida löytää ratkaisua puuttumatta alhaisen kasvun perimmäisiin syihin ja päinvastoin. Kauaskantoiset uudistukset ovat sitäkin kiireellisempiä, koska sosiaaliturvajärjestelmissä ei ole varauduttu riittävästi väestön ikääntymisen seurauksiin. Jotta alhaisen kasvupotentiaalin ja kestäättömän julkisen talouden ongelmat voitaisiin ratkaista, Saksan on selviydyttävä neljästä keskeisestä haasteesta. Kaksi ensimmäistä haastetta liittyvät lähinnä alhaisen talouskasvupotentiaalin nostamiseen ja kaksi viimeistä haastetta julkisen talouden kestävyyteen. Saksalla on edessään seuraavat haasteet:

- työpaikkojen luomisen ja sopeutumiskyvyn edistäminen sekä käyttämättömän työvoimapotentiaalin saaminen työmarkkinoille,
- tuottavuuden lisääminen parantamalla liiketoimintaympäristöä ja tehostamalla koulutusjärjestelmää,
- julkisen talouden vakauttamisen nopeuttaminen,
- eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmän pitkän aikavälin elinkelpoisuuden turvaaminen.

Työpaikkojen luomisen ja sopeutumiskyvyn edistäminen sekä käyttämättömän työvoimapotentiaalin saaminen työmarkkinoille

Saksan kokonaistyöllisyysaste on lähellä EU:n tavoitetta, joka on 67 prosenttia vuoteen 2005 mennessä. Naisten työllisyysaste ylittää jo EU:n välitavoitteen eli 57 prosentin työllisyysasteen vuoteen 2005 mennessä, kun taas ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysaste on edelleen hyvin alhainen, jopa alle vuoden 1997 tason. Saksa on menestynyt hyvin nuorten työllistämisessä, mutta vähän koulutettujen työntekijöiden, ikääntyneiden työntekijöiden ja epäsuotuisilla alueilla, erityisesti

itäpuolella, asuvien työnsaantimahdollisuudet ovat erittäin huonot. Kun otetaan huomioon itäisten osavaltioiden suuri työpaikkavaje, alueelliset työmarkkinaerot ovat vaarassa voimistua entisestään. Edellä mainittujen ryhmien työllistäminen antaisi kasvulle selvän sysäyksen ja vahvistaisi julkista taloutta. Työmarkkinoilla on kolme tärkeää rakenteellista tekijää. Ensiksikin Saksa kärsii vakavista kannustinloukuista, sillä etenkin pienipalkkaisilla työntekijöillä verotuksen, sosiaaliturvamaksujen ja etuuksien menettämisen yhteisvaikutus johtaa edelleen korkeaan efektiiviseen marginaaliverokantaan 400 euroa kuukaudessa ylittävältä osalta. Etuuksien väärinkäytöstä määrättävien seuraamusten viimeaikainen vahvistaminen on lisännyt siirtymistä työttömyydestä työvoiman ulkopuolelle, mutta on vielä liian aikaista arvioida sen vaikutusta aktiivisen työnhaun, mukaan luettuna alakohtainen ja alueellinen liikkuvuus, kannustimiin. Toiseksi vähän koulutettujen työntekijöiden tai kehityksessä jäljessä olevilla alueilla asuvien työvoimakustannukset ovat vaarassa ylittää heidän tuottavuustasonsa, koska heille maksetaan työehtosopimusten (Flächentarifvertrag) mukaisia palkkoja, jotka ovat lähes samat koko maassa tietyllä alalla. Alennetut palkat uusien työntekijöiden koeajalla tai epäsuotuisilla alueilla on estetty paitsi työehtosopimusten myös lain nojalla. Yritykset ovat edullisuusperiaatteen (Günstigkeitsprinzip) nojalla oikeudellisesti sidottuja työehtosopimuksissa määritettyihin vähimmäispalkkoihin, jos yritys kuuluu asianomaiseen työnantajajärjestöön tai jos hallitus on julistanut sopimuksen yleissitovaksi. Mahdollisia avauslausekkeita sovelletaan harvoin etenkin lännessä. Kolmanneksi työttömien palaamista työmarkkinoille vaikeuttavat myös laajojen aktiivisten työmarkkinaohjelmien tehottomuus sekä tällaisten toimenpiteiden riittämätön arviointi ja kohdentaminen. Aktiivisten työmarkkinaohjelmien arvioinnin parantamista koskeneiden viimeaikaisten ponnistelujen vaikutuksia on vielä liian aikaista havaita.

Tuottavuuden lisääminen parantamalla liiketoimintaympäristöä ja tehostamalla koulutusjärjestelmää

Työpanoksen kasvu on ollut vähäistä, ja samalla tuottavuuden kasvu on heikentynyt ja yritysinvestoinnit ovat vähentyneet viime vuosina, mikä saattaa olla yhteydessä suuriin sääntelyrasitteisiin ja jäljellä oleviin kilpailun esteisiin. Hartzin komitean uudistuksen yhteydessä tapahtuneesta edistymisestä huolimatta etenkin työmarkkinoita säännellään yhä ankarasti. Suurimpia ongelmia ovat määräaikaista vuokratyösuhteita koskevat rajoitukset ja työsuhdeturvalainsäädännön soveltamiseen tuomioistuimissa liittyvä epävarmuus. Parhaillaan tarkastellaan sääntöjä, jotka koskevat pääsyä kriteollisuuteen ja vapaisiin ammatteihin. Lisäksi tietyt verolainsäädännön osat ovat monimutkaisia ja julkisten palvelujen tarjonta Internetissä on suhteellisen rajallista. Turhat oikeudelliset rajoitukset hankaloittavat kilpailua vähittäiskaupassa, energiaverkkoon pääsystä perittävät maksut ovat suhteellisen korkeita ja jälkikäteisvalvonnan alaisia, eikä julkisten hankintojen markkinoiden avaamisesta ole juurikaan näyttöä.

Työvoiman huvetessa koulutustason merkitys kasvaa, jotta Saksa voisi lisätä tuottavuuttaan ja ylläpitää elintasoja. Saksan keskiasteen koulut saivat OECD:n PISA-tutkimuksessa suhteellisen kehnot

tulokset. Yliopistojen pitkät opiskeluajat ovat olleet ongelma jo pitkään. Koulutusjärjestelmän uudistukset ovat tärkeitä myös työttömyyden vähentämisessä, koska suuri osa työttömistä on vähän koulutettuja.

Julkisen talouden vakauttamisen nopeuttaminen

Julkisen talouden alijäämä oli 3,6 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2002, joten se ylitti selvästi perustamissopimuksessa asetetun rajan. Ecofin-neuvosto päätteli jo 21. tammikuuta 2003, että Saksassa on liiallinen alijäämä, ja se suositteli, että Saksan viranomaiset panevat vuonna 2003 täytäntöön toimenpiteet, jotka vastaavat yhtä prosenttia BKT:stä, ja poistavat liiallisen alijäämän vuoteen 2004 mennessä. Myös julkisen talouden vakauttaminen parantaisi osaltaan yleistä liiketoimintaympäristöä ja samalla Saksan kasvupotentiaalia. Ellei Saksan alhaisen kasvupotentiaalin nostamiseksi toteuteta uusia rakenneuudistuksia, velkasuhteen tasainen aleneminen ja ilmoitetun tavoitteen eli lähellä tasapainoa olevan rahoitusaseman saavuttaminen vuonna 2006 on kuitenkin epätodennäköistä. Neuvosto kehottikin Saksaa toteuttamaan pikaisia uudistuksia paitsi työmarkkinoilla myös yleensä sosiaaliturva- ja etuusjärjestelmissä sekä vähentämään talouteen kohdistuvia sääntelyrasitteita.

Eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmän pitkän aikavälin elinkelpoisuuden turvaaminen

Saksan sosiaaliturvajärjestelmät rahoitetaan pääasiassa maksuperusteisesti. Siksi eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmillä on vaikeuksia selviytyä väestön ikääntymistä koskevasta ongelmasta. Jos nykyiset säännöt pysyvät ennallaan, sosiaaliturvamaksuja, jotka ovat jo nyt Euroopan korkeimpia, on korotettava tuntuvasti seuraavien vuosikymmenten aikana. Tämä pahentaisi korkean työttömyyden aiheuttamia rasitteita ja hidastaisi kasvua entisestään. Yksilöllisten maksujen ja saavutettujen eläkeoikeuksien välille tarvitaan eläkejärjestelmässä selvempi yhteys, jotta eläkemaksuja ei pidettäisi enimmäkseen veroina. Saksan hallitus on ottanut ensimmäiset askeleet kohti yksityistä rahastoivaa eläkejärjestelmää ("Riester-Rente"), mutta toistaiseksi vasta 15 prosenttia työntekijöistä on käyttänyt tätä uutta mahdollisuutta, koska siihen liittyy suhteellisen paljon sääntelyä.

Myös terveydenhuoltojärjestelmä on joutunut viime vuosina yhä kovemmalle koetukselle lähinnä siksi, että kustannusseuranta on riittämätöntä ja taloudelliset kannustimet kustannussäästöihin puuttuvat. Terveydenhuoltojärjestelmän uudistamista suunnitellaan parhaillaan. Tavoitteena on muun muassa sairausvakuutusjärjestelmän rajoittaminen suurten riskien kattamiseen, jolloin saavutettaisiin merkittäviä kustannussäästöjä.

Huoli julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyydestä on sitäkin kiireellisempi, koska Saksan velan suhde BKT:hen ylittää edelleen 60 prosentin viitearvon, eikä sitä ole vielä onnistuttu kääntämään laskuun.

Maakohtaisia suosituksia Saksalle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Saksan olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia, varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys, valmistautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin julkisessa taloudessa ja vähentää alueellisia eroja, Saksan on erityisesti edistettävä työpaikkojen luomista ja sopeutumiskykyä sekä saatava käyttämätön työvoimapotentiaali työmarkkinoille. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Saksa

1. uudistaa vero- ja etuusjärjestelmää (yleinen suuntaviiva 4 ja työllisyyttä koskeva suositus 6) erityisesti varmistamalla, että työelämään tai ylempään tuloluokkaan siirtyminen vaikuttaa myönteisesti nettotuloihin kaikilla tulotasoilla, sekä asettamalla etuuksien ehdoksi aktiivisen työnhaun,
2. ryhtyy toimenpiteisiin varmistaa, että palkat vastaavat entistä paremmin tuottavuuseroja ammattitaidossa ja alueilla (yleinen suuntaviiva 5), erityisesti tarkistamalla edullisuusperiaatetta (Günstigkeitsprinzip) ja sallimalla uusille työntekijöille tilapäisesti alemmat palkat, ja
3. tehostaa aktiivisia työmarkkinaohjelmia, erityisesti työnhaun tukipalvelua; uudistaa aktiivisia työmarkkinaohjelmia kustannustehokkuuden periaatteiden mukaan ja kohdentaa ne entistä paremmin pitkäaikaistyöttömyyden uhan alaisiin (yleinen suuntaviiva 8 ja 13 iv sekä työllisyyttä koskeva suositus 1).

Jotta voidaan lisätä tuottavuutta parantamalla liiketoimintaympäristöä ja tehostamalla koulutusjärjestelmää, suositellaan, että Saksa (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

4. kannustaa yrityksiä investointeihin ja kasvuun luomalla entistä kilpaillumman ympäristön (yleinen suuntaviiva 9) sekä vähentämällä sääntelyrasitteita ja hallinnollisia rasitteita (yleinen suuntaviiva 11), muun muassa laskemalla työsuhdeturvan tosiasiallista tasoa (yleinen suuntaviiva 6), ja
5. toteuttaa lisä uudistuksia, joilla parannetaan koulumenestystä ja poistetaan ammattitaidossa olevat sitkeät puutteet (yleinen suuntaviiva 13).

Jotta voidaan nopeuttaa julkisen talouden vakauttamista, suositellaan, että Saksa

6. toteuttaa vuonna 2003 harkinnanvaraisia toimenpiteitä, jotka vastaavat yhtä prosenttia BKT:stä, ja lopettaa nykyisen liiallisen alijäämän tilanteen vuoteen 2004 mennessä (yleinen suuntaviiva 1), ja

7. supistaa suhdannekorjattua alijäämää vähintään yhdellä prosenttiyksiköllä suhteessa BKT:hen vuosina 2003–2005.

Jotta voidaan turvata eläke- ja terveydenhuoltojärjestelmän pitkän aikavälin elinkelpoisuus, suositellaan, että Saksa

8. edistää lisäeläkejärjestelmien yleistymistä, vahvistaa eläkkeelle siirtymisen lykkäämisen kannustimia sekä vahvistaa julkisten eläkemaksujen ja eläkeoikeuksien välistä yhteyttä (yleinen suuntaviiva 16), ja
9. tehostaa terveydenhuoltoalaa ottamalla käyttöön taloudellisia kannustimia, kuten kustannusten jakamisen, terveydenhuollon tarjoajia ja saajia varten.

4. Kreikka

Kreikan talous kasvoi edelleen nopeasti vuonna 2002 epäsuotuisasta kansainvälisestä taloustilanteesta huolimatta. BKT:n reaalikasvun ennustetaan pysyvän selvästi EU:n keskiarvoa suurempana ja yltävän 3,8 prosenttiin vuonna 2003 (hieman yli noin 3,5 prosentin potentiaalisen kasvun). On kuitenkin erittäin epätodennäköistä, että talouden toimeliaisuus, jota on edistetty yksityisin ja julkisin investoinnein pääasiassa olympialaisiin valmistautumisen ja kolmannen yhteisön tukikehyksen kautta, ylittää potentiaalin tai pysyy potentiaalisella tasollaan vuoden 2004 jälkeen. Nopea kasvu ja energian hinnannousu voivat myös luoda suuria hintapaineita. Velkasuhde ei ole merkittävästi laskenut voimakkaasta kasvusta ja korkojen laskusta huolimatta. Itse asiassa velkasuhde laski hitaasti vuosina 1997–1999, mutta se kasvoi vuosina 2000–2001 pääasiassa siksi, että aiemmin talousarvion tilien ulkopuolelle jätetyt merkittävät rahoitustoimet luokiteltiin uudelleen.

Työmarkkinatilanne kohenee hyvin hitaasti. Voimakkaasta työpaikkojen luomisesta huolimatta työllisyyden kasvu ei ole ollut tyydyttävää, ja työttömyysaste pysyi korkeana, vaikka se laskikin alle 10 prosenttiin työvoimasta vuonna 2002. Työ- ja hyödykemarkkinoiden jäykkyys sekä osaamisyhteiskunnan myöhäinen kehitys, joiden taustalla ovat erityisesti vähäiset investoinnit inhimilliseen pääomaan ja tutkimukseen, estävät parantamasta työn tuottavuutta tasolle, joka nopeuttaisi kiinnikuomisprosessia.

Kreikan on edelleen vakautettava julkista taloutta, jotta korkea velkasuhde voidaan laskea tyydyttävälle tasolle. Työ- ja hyödykemarkkinoiden rakenteelliset ongelmat on ratkaistava, jotta voidaan laskea korkea työttömyysastetta, parantaa tuottavuutta ja tehostaa talouden toimintaa. Kreikalla on edessään seuraavat haasteet:

- julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvarmistaminen väestön ikääntyessä, kun otetaan huomioon erityisesti korkea velkasuhde,
- työ- ja hyödykemarkkinoiden toiminnassa oleviin ongelmiin, inhimilliseen pääomaan tehtäviin vähäisiin investointeihin ja osaamisyhteiskunnan myöhäiseen kehitykseen liittyvän alhaisen tuottavuuden nostaminen,
- korkean rakennetyöttömyyden alentaminen ja erityisesti naisten työllisyysasteen nostaminen.

Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvarmistaminen väestön ikääntyessä, kun otetaan huomioon erityisesti korkea velkasuhde

Velkasuhteen alentamista ei onnistuttu jatkamaan huolimatta aiempina vuosina tapahtuneesta julkisen talouden sopeuttamisesta ja rahoitusaseman paranemisesta. Itse asiassa velkasuhde nousi vuosina 2000 ja 2001 Eurostatin vaatimien tarkistusten jälkeen, ja se oli 105,3 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2002. Merkittävät rahoitustoimet kumosivat osittain perusylijäämän myönteisen vaikutuksen julkiseen velkaan. Perusylijäämän kasvun arvioidaan hidastuneen vuonna 2002, kun taas julkisen talouden

alijäämän ennustetaan olevan 1,1 prosenttia suhteessa BKT:hen verrattuna 1,2 prosenttiin vuonna 2001. Tuotannon voimakas kasvu luo vakaan perustan julkisen talouden rahoitusaseman parantamiselle ja alijäämän muuttamiselle ylijäämäksi. On erittäin tärkeää rajoittaa julkista kulutusta, sillä näin voidaan vapauttaa voimavaroja tuotantokäyttöön ja alentaa korkeaa velkasuhdetta. Ellei korkeaa velkasuhdetta alenneta, se voi vaarantaa julkisen talouden kestävyyspitkällä aikavälillä, kun väestön ikääntymisen aiheuttamat taloudelliset paineet alkavat tuntua. Vuoden 2002 eläkeuudistuksessa toteutetuista ponnisteluista huolimatta julkisten eläkemenojen ennustetaan yhä kasvavan huomattavasti (korkeista lähtöasemista), joten lisäponnistelut lienevät tarpeen.

Työ- ja hyödykemarkkinoiden toiminnassa oleviin ongelmiin, inhimilliseen pääomaan tehtäviin vähäisiin investointeihin ja osaamisyhteiskunnan myöhäiseen kehitykseen liittyvän alhaisen tuottavuuden nostaminen

Työn tuottavuus on noussut voimakkaasti viime vuosina, mutta se on edelleen EU:n toiseksi alin. Tämä voidaan selittää vähäisillä T&K-investoinneilla, edelleen vähäisellä – vaikkakin lisääntyvällä – tieto- ja viestintätekniikan käytöllä, väestön alhaisella koulutustasolla ja tästä johtuvalla pulalla ammattitaitoisista työntekijöistä. T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtävien investointien vähyyteen vaikuttaa osaltaan kotimaisten pienyritysten ja mikroyritysten suuri määrä, joka johtuu osittain esimerkiksi työmarkkinalainsäädännön ja verotuksen luomista vääristymistä.

Myös liiketoimintaympäristöä on parannettava hyödykemarkkinoiden tehostamiseksi. Ensiksikin kilpailu on edelleen rajallista tietyillä verkkotoimialoilla. Esimerkiksi sähkö- ja kaasualoilla määräävässä markkina-asemassa ovat yhä vertikaalisesti integroituneet entiset monopoliyhtiöt. Toiseksi liiketoiminnan dynaamisuutta haittaavat edelleen monimutkaiset menettelyt ja julkisen hallinnon tehottomuus, vaikka viimeaikaisilla toimenpiteillä onkin yksinkertaistettu sääntely-ympäristöä ja verotusjärjestelmää. Kolmanneksi sisämarkkinadirektiivien täytäntöönpanoaste on EU:n toiseksi alin.

Korkean rakennetyöttömyyden alentaminen ja erityisesti naisten työllisyysasteen nostaminen

Kreikan kokonaistyöllisyysaste jää selvästi alle Eurooppa-neuvostossa asetettujen tavoitteiden etenkin naisten osalta. Työttömyys väheni vuonna 2002 kolmantena peräkkäisenä vuonna, mutta se ylittää edelleen selvästi EU:n keskitason, naisten työttömyysaste on yli kaksinkertainen miesten työttömyysasteeseen verrattuna, ja nuorisotyöttömyys on erittäin suurta. Työmarkkinoiden jäykkyys hankaloittaa edelleen työmarkkinoiden joustavaa toimintaa. Palkanmuodostusjärjestelmää ei ole muutettu siten, että palkat voitaisiin nykyistä paremmin porrastaa tuottavuuden ja ammattitaidon mukaan. Viimeaikaisista parannuksista huolimatta monimutkainen verojärjestelmä, korkeat sosiaaliturvamaksut ja tiukka työsuhdeturvalainsäädäntö muodostavat yhä suuria esteitä työllistämiseksi. Joustavia työmuotoja edistävien uudistusten vaikutus on sitä paitsi ollut rajallinen, mikä viittaa siihen, että monet työnantajat soveltavat jo joustavuutta epävirallisissa

taloudessa. Julkisen työvoimahallinnon uudistus, joka on korkean pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen edellytys, on viivästynyt.

Maakohtaisia suosituksia Kreikalle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Jotta voidaan varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys väestön ikääntyessä, kun otetaan huomioon erityisesti korkea velkasuhde (yleinen suuntaviiva 15), suositellaan, että Kreikka

1. varmistaa velkasuhteen riittävän alenemisen jatkumisen pitämällä perusylijäämän suurena (yleinen suuntaviiva 15),
2. varmistaa muiden juoksevien julkisten menojen kuin korkomenojen tehokkaan valvonnan ratkaisemalla päättäväisesti menojen joustamattomia osia, kuten palkkamenoja, koskevan ongelman (yleinen suuntaviiva 14),
3. tehostaa julkisten voimavarojen käyttöä työn tuottavuuden parantamiseksi ja työttömien työkyvyn lisäämiseksi (yleinen suuntaviiva 14), ja
4. toteuttaa uudistuksia sosiaaliturvajärjestelmässä ja erityisesti eläkejärjestelmässä (yleinen suuntaviiva 16), jotta väestön ikääntyminen ei tulevaisuudessa rasita liikaa julkista taloutta.

Jotta voidaan nostaa työ- ja hyödykemarkkinoiden toiminnassa oleviin ongelmiin, inhimilliseen pääomaan tehtäviin vähäisiin investointeihin ja osaamisyhteiskunnan myöhäiseen kehitykseen liittyvää alhaista tuottavuutta, suositellaan, että Kreikka (yleisten suuntaviivojen 4–8 ja 9–14 mukaisesti)

5. pyrkii entistä enemmän lisäämään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta sekä edistää edelleen yritysten osallistumista T&K-toimintaan ja innovaatioihin ja tieto- ja viestintätekniikan yleistymistä (yleinen suuntaviiva 13 ja työllisyyttä koskeva suositus 2),
6. lisää kilpailua erityisesti energia-alalla (yleinen suuntaviiva 9), ja
7. yksinkertaistaa edelleen liiketoiminta- ja verotusympäristöä sekä nostaa sisämarkkinadirektiivien täytäntöönpanoastetta (yleiset suuntaviivat 9 ja 11).

Kreikan olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia, varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys ja valmistautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin julkisessa taloudessa, Kreikan on etenkin alennettava korkeaa rakennetyöttömyyttä ja nostettava erityisesti naisten työllisyysastetta. Näin ollen suositellaan, että Kreikka

8. parantaa työnteon kannustimia erityisesti vero- ja eläkejärjestelmissä ja edistää näin työllisyyttä virallisella sektorilla, mukaan luettuna osa-aikatyö (yleiset suuntaviivat 4 ja 16 sekä työllisyyttä koskeva suositus 4),
9. edistää muutoksia palkkaneuvotteluissa, jotta palkat vastaisivat tuottavuuseroja (yleinen suuntaviiva 5), ja
10. panee työelämän uudistuspaketin täytäntöön parantaakseen joustavuuden ja työsuhdeturvan välistä tasapainoa varmistamalla työjärjestelyjen uudenaikaistamista koskevien uudistusten tehokkaan täytäntöönpanon sekä tarkistamalla tarpeettoman rajoittavia työmarkkinasääntöjä (yleinen suuntaviiva 6 ja työllisyyttä koskeva suositus 1).

5. Espanja

Espanjan talouskehitys oli huomattavan voimakasta 1990-luvun jälkipuoliskolla, sillä kasvu (keskimäärin lähes 4 prosenttia) ylitti selvästi euroalueen kasvun ja keskipitkän aikavälin potentiaalisen kasvun (arviolta noin 3 prosenttia). Aiempien taantumien vastaisesti myönteinen kasvuero on säilynyt vuonna 2001 alkaneen laskusuhdanteen aikana. Talouskehitystä on tukenut ennennäkemätön työpaikkojen luominen, ja myös rahatalous on ollut erittäin otollinen. Sen sijaan inflaatiovauhti on itsepintaisesti pysynyt euroalueen keskitasoa nopeampana, ja ero on suurempi kuin kiinnikurojamaalta voitaisiin odottaa. Tuottavuuden kasvun hidastuminen kertoo rakenteellisista ongelmista, kuten riittämättömästä kilpailusta joillakin aloilla.

Jotta Espanjan talous lähentyisi edelleen EU:n suurituloisia talouksia (BKT henkeä kohti on Espanjassa edelleen noin 15 prosenttia EU:n keskiarvoa alempi), on parannettava työmarkkinatilannetta, vähennettävä alueellisia työttömyyseroja ja nostettava työvoimaosuutta. Kasvua puolestaan tukisi tuottavuuden nostaminen siten, että edistetään T&K-toimintaa ja ihmisten pääoman muodostusta sekä lisätään kilpailua. Näiden tavoitteiden saavuttamisen pitäisi tukea viime vuosina tapahtunutta julkisen talouden vakauttamista. Silti ei voida sulkea pois vaaraa julkisen talouden tulevasta epätasapainosta, kun väestön ikääntymisen vaikutus tuntuu viipeellä mutta erittäin voimakkaana. Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys varmistamiseksi tarvitaankin julkisen eläkejärjestelmän merkittävää uudistusta, erityisesti maksujen ja etuuksien välisen yhteyden vahvistamista. Espanjalla on edessään seuraavat haasteet:

- etenkin naisten alhaisen työllisyysasteen nostaminen sekä laajojen alueellisten työmarkkinaerojen vähentäminen erityisesti työttömyyden osalta,
- alhaisen tuottavuuden nostaminen esimerkiksi vahvistamalla osaamistaloutta koulutustason ja ammattitaidon tason sekä tietotekniikkaan, T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtävien investointien osalta,
- julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys varmistaminen väestön ikääntyessä.

Etenkin naisten alhaisen työllisyysasteen nostaminen sekä laajojen alueellisten työmarkkinaerojen vähentäminen erityisesti työttömyyden osalta

Suurista ponnisteluista ja viime vuosien edistymisestä huolimatta (työttömyysaste on laskenut yli 11 prosenttiyksikköä vuodesta 1995 lähtien) työttömyysaste on edelleen noin 11,5 prosenttia eli selvästi EU:n keskitasoa korkeampi, ja työllisyysaste jää selvästi alle EU:n keskitason. Naisten työttömyyttä on onnistuttu vähentämään enemmän kuin miesten työttömyyttä, mutta naisten työttömyysaste on edelleen yli kaksinkertainen miehiin verrattuna. Lisäksi työttömyydessä on yhä alueellisia eroja voimakkaasta työpaikkojen luomisesta huolimatta. Palkanmuodostuksessa ei käytännössä juuri huomioida suuria tuottavuuseroja. Työmarkkinat ovat edelleen vahvasti jakautuneet

vakinaisessa työsuhteessa oleviin työntekijöihin ja suureen määrään määräaikaissä työsuhteessa olevia työntekijöitä. Osa-aikaisten työpaikkojen osuus työpaikoista on pieni. Työvoiman maantieteellistä liikkuvuutta on jossakin määrin edistetty viimeaikaisilla työmarkkina- ja tuloverouudistuksilla, mutta se on yhä rajallista osittain rakenteellisten esteiden, kuten asuntomarkkinoiden toimimattomuuden, takia. Julkisen työvoimahallinnon organisaatiossa ei välttämättä ole voimavaroja, jotta se voisi hallinnoida kohdennettuja aktiivisia työmarkkinatoimenpiteitä ja työnhakijoiden yksilölliseen sitoutumiseen perustuvaa työttömyysetuusjärjestelmää.

Alhaisen tuottavuustason nostaminen esimerkiksi vahvistamalla osaamistaloutta koulutustason ja ammattitaidon tason sekä tietotekniikkaan, T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtävien investointien osalta

Tuottavuus jää Espanjassa alle EU:n keskitason, ja tuottavuuden kasvu on ollut hyvin vaatimatonta 1990-luvun jälkipuoliskolta lähtien. Osasyynä tähän on työllisyyden voimakkaan kasvun keskittyminen alhaisen tuottavuuden toimintaan. Koulutustaso on suhteellisen alhainen. Vähäiset yritysinvestoinnit T&K-toimintaan ovat toinen este tuottavuuden kasvun nopeutumiselle. Vähäinen patentointi sekä riittämättömät investoinnit tietotekniikkaan ja sähköiseen kaupankäyntiin viittaavat heikkoon innovointiin. Tuottavuuden kasvua rajoittaa myös riittämätön kilpailu tietyillä aloilla, erityisesti vähittäiskaupassa ja sähköalalla. Vaikka äskettäin on tehty aloitteita kilpailun lisäämiseksi sähköalalla, neljällä merkittävällä vertikaalisesti integroituneella entisellä monopoliyhtiöllä on yhä monopoli alueellisilla markkinoillaan, ja tuontikapasiteetti on edelleen pieni. Viimeaikaisista ponnisteluista huolimatta yritysten perustamiselle asetetut suhteellisen suuret hallinnolliset rasitteet ovat toinen kilpailua rajoittava tekijä.

Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvarmistaminen väestön ikääntyessä

Väestön ikääntymisen pitkän aikavälin vaikutukset julkiselle taloudelle ja ennen kaikkea julkisiin eläkkeisiin mutta myös muille alueille, kuten terveystalouteen, aiheuttavat erityistä huolta, vaikka ne ilmenevät Espanjassa myöhemmin kuin muissa maissa. Useimmat tutkimukset viittaavat siihen, että huoltosuhde nousee hyvin jyrkästi vuosina 2020–2030, joten vaikutus julkiseen talouteen kasvaa. Julkisen eläkejärjestelmän kattava tarkastelu on toteutettava ajoissa, jotta voidaan vähentää epävarmuutta ja toteuttaa uudistukset asteittain. Julkisessa eläkejärjestelmässä ei ole vielä toteutettu merkittäviä uudistuksia, vaikka viimeaikaisilla toimenpiteillä onkin pyritty edistämään työelämässä pysymistä ja nostamaan työvoimaosuutta. Sellaiset keskeiset parametrit kuin maksuvuosien määrä, eläkeikä ja korvausaste ovat pysyneet ennallaan, ja maksujen ja etuuksien välinen yhteys on heikko.

Maakohtaisia suosituksia Espanjalle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Espanjan olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia, varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys, valmistautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin julkisessa taloudessa ja vähentää alueellisia eroja Espanjan on nostettava etenkin naisten alhaista työllisyysastetta sekä vähennettävä laajoja alueellisia työmarkkinaeroja erityisesti työttömyyden osalta. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Espanja

1. edistää edelleen etenkin naisten työvoimaosuuden nostamista lisäämällä esimerkiksi lastenhoitopalvelujen tarjontaa ja edistämällä osa-aikaisten sopimusten yleistymistä (työllisyyttä koskeva suositus 2),
2. edistää palkanmuodostuksen uudistusta, jotta se vastaisi nykyistä paremmin maantieteellisiä tuottavuuseroja ja taloustilannetta yritystasolla, sekä työehtosopimusten indeksointimääräysten asteittaista poistamista (yleinen suuntaviiva 5),
3. uudistaa edelleen työsuhdeturvalainsäädäntöä ja vähentää näin työmarkkinoiden jakautumista erilaisten työsuhteiden mukaan (yleinen suuntaviiva 6 ja työllisyyttä koskeva suositus 1), ja
4. helpottaa työntekijöiden maantieteellistä liikkuvuutta poistamalla verotukselliset ja muut vääristymät, kuten edistämällä vuokra-asuntomarkkinoita ja poistamalla rakennusmaan saatavuudessa olevan jäykkyyden (yleinen suuntaviiva 7 ja työllisyyttä koskeva suositus 3).

Jotta voidaan nostaa alhaista tuottavuutta esimerkiksi vahvistamalla osaamistaloutta koulutustason ja ammattitaidon tason sekä tietotekniikkaan, T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtävien investointien osalta, suositellaan, että Espanja (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

5. pyrkii entistä enemmän lisäämään ammattitaitoista työvoimaa, T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtäviä investointeja sekä tieto- ja viestintätekniikan yleistymistä (yleinen suuntaviiva 13)
6. jatkaa toimenpiteitä kilpailun tehostamiseksi tietyillä aloilla, kuten sähköalalla ja vähittäiskaupassa (yleinen suuntaviiva 9), sekä jatkaa ponnisteluja yritysten hallinnollisten rasitteiden vähentämiseksi (yleinen suuntaviiva 11).

Jotta voidaan varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys väestön ikääntyessä, suositellaan, että Espanja

7. toteuttaa eläkejärjestelmässä merkittävän uudistuksen, joka aloitetaan vuonna 2003 tehtävällä tarkastelulla, ja vahvistaa näin maksujen ja etuuksien välistä yhteyttä sekä hillitsee väestörakenteen ennustettuihin muutoksiin liittyvää eläkemenojen kasvua pitkällä aikavälillä (yleinen suuntaviiva 16).

6. Ranska

Ranskan talous on viime vuosina kasvanut Euroopan muita tärkeitä talouksia nopeammin. Tällaisen talouskehityksen taustalla on suurelta osin vuosia jatkunut voimakas työpaikkojen luominen, mutta siinä näkyy myös myötäilevän finanssipolitiikan vaikutus vuoden 1999 jälkeen. Komission tuoreiden laskelmien mukaan kokonaistuotannon potentiaalinen kasvu on edelleen hieman alle 2,5 prosenttia eli lähellä EU-maiden keskiarvoa. Pohjainflaation verkkainen hidastuminen kuuden viime kuukauden aikana viittaa siihen, että talouden toimeliaisuus jää nykyisin hieman alle potentiaalin. Tuoreiden indikaattorien mukaan näyttäisi siltä, että kokonaistuotannon kasvu on hidastumassa Ranskassa samoin kuin muissa euroalueen maissa.

Lähi vuosina väestörakenteen kehitys alkaa vaikuttaa kielteisesti potentiaaliseen tuotantoon. Potentiaalista kasvua voidaan kuitenkin vielä tukea paljon toteuttamalla rakenneuudistuksia eli nostamalla työvoimaosuutta ja laskemalla rakennetyöttömyyttä työmarkkinoilla ja lisäämällä kilpailua keskeisillä verkkotoimialoilla hyödykemarkkinoilla. Julkisen talouden vakauttamista tehostamalla saataisiin liikkumavaraa, jolloin voitaisiin keventää työvoimakustannuksiin ja investointeihin kohdistuvaa verorasitusta ja lisätä näin potentiaalista tuotantoa. Julkisen talouden suhdannekorjatun rahoitusaseman tuntuva heikkeneminen vuonna 2002 nosti alijäämän 3 prosentin raja-arvon yläpuolelle, joten julkisen talouden vakauttaminen on Ranskan viranomaisille merkittävä ja kiireellinen haaste, kun otetaan huomioon erityisesti väestön ikääntymisen vaikutukset julkiselle taloudelle. Ranskalla on edessään seuraavat haasteet:

- julkisen talouden alijäämän nopea supistaminen alle 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen ja julkisen talouden jatkuva vakauttaminen,
- työvoimaosuuden nostaminen ja rakennetyöttömyyden laskeminen,
- julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys varmistaminen väestön ikääntyessä,
- tehokkaan kilpailun varmistaminen verkkotoimialoilla ja sisämarkkinatoimenpiteiden nopeampi toteuttaminen yhdenvertaisten mahdollisuuksien luomiseksi.

Julkisen talouden alijäämän nopea supistaminen alle 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen ja julkisen talouden jatkuva vakauttaminen

Julkisen talouden alijäämä ylsi Ranskassa 3,1 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2002. Tämä merkitsee huomattavaa lipsumista vuoden 2002 budjettilaissa alun perin asetetusta tavoitteesta, jonka mukaan julkisen talouden alijäämä saa olla 1,4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Komission laskelmien mukaan julkisen talouden rahoitusaseman heikkeneminen vuonna 2002 johtuu lähinnä suhdannekorjatun rahoitusaseman heikkenemisestä noin 1,2 prosenttiyksiköllä suhteessa BKT:hen, ja tämä puolestaan johtuu toteutetuista veronalennuksista ja menojen ylityksistä. Tämä on osoitus

Euroopan unionista tehdyssä sopimuksessa sekä vakaus- ja kasvusopimuksessa tarkoitetun liiallisen alijäämän olemassaolosta Ranskassa. Komissio on näin ollen päättänyt aloittaa liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn Ranskan osalta.

Neuvosto hyväksyi tammikuussa 2003 suosituksen ennakkoarvoituksen antamiseksi Ranskalle liiallisen alijäämän syntymisen estämiseksi vuonna 2003. Ranska ei toistaiseksi ole toteuttanut sellaisia toimenpiteitä, jotka olisivat omiaan merkittävästi parantamaan suhdannekorjattua rahoitusasemaa kyseisenä vuonna, kuten neuvosto suositteli. Kasvun jatkuessa vaimeana onkin erittäin todennäköistä, että julkisen talouden alijäämä ylittää 3 prosentin raja-arvon suhteessa BKT:hen vuonna 2003. Tästä syystä ja kun otetaan huomioon, että väestön ikääntyminen alkaa rasittaa julkista taloutta yhä enemmän vuodesta 2005 lähtien, Ranskan on asetettava etusijalle julkisen talouden vakauttaminen.

Työvoimaosuuden nostaminen ja rakennetyöttömyyden laskeminen

Ranskan talouden keskeisenä keskipitkän aikavälin haasteena ovat edelleen työmarkkinoiden rakenteelliset ongelmat, sillä henkilöstöresurssit ovat viimeaikaisesta edistymisestä huolimatta yhä vajaakäytössä. Ranskan kokonaistyöllisyysaste on yhä suhteellisen alhainen (63,8 prosenttia vuonna 2002) ja ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysaste erittäin alhainen (EU:n alhaisimpia). Väestön ikääntyessä ja lakisääteisen työajan lyhentämisen jälkeen haasteena on työvoimaosuuden nostaminen. Työvoimaosuutta on tarkoitus nostaa uusilla vero- ja etuus uudistuksilla sekä varhaiseläke- ja eläkejärjestelmien uudistuksilla. Ranskassa on myös laskettava edelleen korkeaa rakennetyöttömyyttä sekä puututtava tarjonnan ja kysynnän väliseen epäsuhtaan, joka aiheuttaa työhönotto-ongelmia tietyillä aloilla. Olisi vähennettävä etenkin pienipalkkaisten työntekijöiden työvoimakustannuksia. Olisi tarkistettava työmarkkinasäännösten sisältöä ja erityisesti yksinkertaistettava työsuhteturvan soveltamista.

Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyiden varmistaminen väestön ikääntyessä

Väestön ikääntymisen julkiselle taloudelle aiheuttamiin vaikeuksiin on puututtava pikaisesti. Nykytilanteessa eläkejärjestelmän alijäämän nopean kasvun välttäminen – talouspoliittisen komitean laskelmien mukaan vuosina 2000–2040 alijäämä kasvaa 3,7 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen – edellyttäisi sosiaaliturvamaksujen huomattavaa korotusta. Tämä lisäisi tuntuvasti työvoimaan kohdistuvia rasitteita ja vaikuttaisi erittäin kielteisesti työmarkkinoihin. Hallitus on sitoutunut panemaan täytäntöön eläkejärjestelmän uudistuksen vuoden 2003 puoleenväliin mennessä työmarkkinaosapuolia kuultuaan. Tällaisten uudistusten avulla voidaan varmistaa julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä. Uudistukset olisi suunniteltava siten, että niillä varmistetaan sukupolvien välinen oikeudenmukaisuus ja tasapuolinen kohtelu eri järjestelmissä. Terveysturvan ennakointien ennustetaan yhä nousevan tuntuvasti vuonna 2003 ja sitä seuraavina vuosina, vaikka viimeaikaisten rakenteellisten toimenpiteiden tarkoituksena on ollut hillitä menojen

kasvua. Hallitus on ilmoittanut, että se aikoo päättää terveydenhuoltoalan uudistuksesta vuoden 2003 jälkipuoliskolla.

Huoli julkisen talouden pitkän aikavälin kestävydestä on sitäkin kiireellisempi, koska Ranskan julkisen velan suhde BKT:hen ylittää todennäköisesti 60 prosentin viitearvon vuonna 2003.

Liiketoimintaympäristön parantaminen, tehokkaan kilpailun varmistaminen verkkotoimialoilla ja sisämarkkinatoimenpiteiden nopeampi toteuttaminen yhdenvertaisten mahdollisuuksien luomiseksi

Viime aikoina on toteutettu tai esitelty toimenpiteitä, joilla pyritään lisäämään markkinoiden avautumista, mutta kilpailu Ranskan kaasu- ja sähkömarkkinoilla on edelleen heikkoa, ja entisten valtion omistamien monopoliyhtiöiden markkinaosuudet ovat yhä hyvin suuria verrattuna entisten monopoliyhtiöiden markkinaosuuksiin muissa suurissa jäsenvaltioissa.

Sosiaalisten ja verotuksellisten menettelyjen suuri määrä ja monimutkaisuus hankaloittaa edelleen yritysten perustamista ja kasvua. Ranska on ilmoittanut sitoutuneensa nostamaan sisämarkkinadirektiivien täytäntöönpanoastetta, mutta se on edistynyt muita EU:n jäsenvaltioita huonommin näiden direktiivien saattamisessa osaksi kansallista lainsäädäntöä ja täytäntöönpanossa.

Maakohtaisia suosituksia Ranskalle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Jotta voidaan saavuttaa julkisen talouden alijäämän nopea supistaminen alle 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen ja julkisen talouden jatkuva vakauttaminen, suositellaan, että Ranska

1. varmistaa, että 3 prosenttia suhteessa BKT:hen ylittävä julkisen talouden alijäämä korjataan vuoteen 2004 mennessä toteuttamalla toimenpiteitä, joilla suhdannekorjattua alijäämää parannetaan huomattavasti jo vuonna 2003 (yleinen suuntaviiva 1), ja
2. supistaa vuodesta 2004 lähtien suhdannekorjattua alijäämää vuosittain vähintään 0,5 prosenttiyksikköä (yleinen suuntaviiva 1); käyttää odotettua suuremmasta kasvusta saatavat tulot nopeuttaakseen sopeuttamista kohti lähellä tasapainoa olevaa rahoitusasemaa sekä asettaa veronalennusten toteuttamisen ehdoksi suhdannekorjattua alijäämää koskevien tavoitteiden saavuttamisen.

Ranskan olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia, varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys ja valmistautua väestön ikääntymisen

vaikutuksiin julkisessa taloudessa, Ranskan on erityisesti nostettava työvoimaosuutta ja vähennettävä rakennetyöttömyyttä. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Ranska

3. panee kokonaisuudessaan täytäntöön uuden työttömyysvakuutusjärjestelmän sekä ottaa käyttöön asianmukaisia vaatimuksia ja tehokkaita kannustimia työnhakuun (yleinen suuntaviiva 4 ja työllisyyttä koskeva suositus 1).

Jotta voidaan varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys väestön ikääntyessä, suositellaan, että Ranska

4. toteuttaa pikaisesti eläkejärjestelmän kattavan uudistuksen (yleinen suuntaviiva 16), jolla varmistetaan eläkejärjestelmän rahoituksen kestävyys, nostetaan tosiasiallista eläkeikää ja mukautetaan eläkejärjestelmä entistä joustavampiin työ- ja uramalleihin sekä yksilöllisiin tarpeisiin, ja
5. seuraa tiiviisti terveydenhuoltomenojen kasvua hillitsevien toimenpiteiden tehokkuutta, jotta menojen kasvu olisi kestävällä tasolla, ja toteuttaa tarvittaessa uusia toimenpiteitä tämän tavoitteen saavuttamiseksi (yleinen suuntaviiva 14).

Jotta voidaan varmistaa tehokas kilpailu verkkotoimialoilla ja nopeuttaa sisämarkkinatoimenpiteiden toteuttamista yhdenvertaisten mahdollisuuksien luomiseksi, suositellaan, että Ranska

6. varmistaa tehokkaan kilpailun kaasu- ja sähkömarkkinoilla (yleinen suuntaviiva 9),
7. jatkaa ponnisteluja liiketoimintasääntöjen vähentämiseksi ja yksinkertaistamiseksi (yleinen suuntaviiva 11), ja
8. nostaa sisämarkkinadirektiivien täytäntöönpanoastetta ja vähentää rikkomismenettelyjen määrää (yleinen suuntaviiva 9).

7. Irlanti

Irlannin talouskasvu oli keskimäärin huikeat 10 prosenttia vuosina 1995–2000. Työvoimaosuuden merkittävä nousu, työttömyyden voimakas lasku ja perinteisen nettomaastamuuttosuuntauksen kääntyminen vuodesta 1996 lähtien mahdollistivat yhdessä työllisyyden huomattavan kasvun (keskimäärin 5 ½ prosenttia). Koska nämä työvoiman tarjonnan lähteet olivat poikkeuksellisia, talous kärsi 1990-luvun lopulla yhä enemmän tarjontarajoitteista (sekä työvoiman että infrastruktuurin osalta). Tästä syystä ja maailmanlaajuisen laskusuhdanteen mukaisesti kasvu hidastui tuntuvasti vuodesta 2001 lähtien. Irlannin pitäisi taloutensa suuren avoimuuden takia tulevaisuudessa hyötyä suuresti odotetusta maailmanlaajuisesta elpymisestä. Kaksinumeroisen kasvun aika on kuitenkin ohi, ja Irlannin BKT:n potentiaalinen kasvu jää keskipitkällä aikavälillä todennäköisesti alle 5 prosentin; tämä on noin kaksi kertaa enemmän kuin koko EU:ssa, mikäli työvoima kasvaa ja tuottavuus paranee edelleen muita nopeammin.

Vakaa makrotalous helpottaisi sopeutumista kasvun hidastumiseen ja auttaisi säilyttämään aiemman nousun saavutukset. Jotta talouden potentiaali voitaisiin hyödyntää täysimääräisesti, olisi toteutettava talouden tarjontapuolta vahvistavia rakenteellisia toimenpiteitä, jolloin hillittäisiin myös inflaatiopaineita. Irlannilla on edessään seuraava haaste:

- saumaton siirtyminen 1990-luvun lopun kaksinumeroisesta talouskasvusta lähivuosien hitaampaan, kestävään kasvuun varmistamalla vakaa makrotalous ja vahvistamalla talouden tarjontapuolta

Saumaton siirtyminen 1990-luvun lopun kaksinumeroisesta talouskasvusta lähivuosien hitaampaan, kestävään kasvuun varmistamalla vakaa makrotalous ja vahvistamalla talouden tarjontapuolta

Sekä julkisen talouden rahoitusasema että työmarkkinatilanne kohenivat huomattavasti edellisen vuosikymmenen nopean kasvun takia. Julkisen talouden rahoitusasema oli ylijäämäinen vuosina 1997–2001, ja velkasuhde on nykyisin EU:n toiseksi alin. Tulevaisuudessa julkisia investointeja koskevan ohjelman sekä sosiaali- ja terveysmenoja koskevien aloitteiden täytäntöönpanossa on otettava huomioon talouskasvun hidastuminen ja samalla tulojen väheneminen sekä tarve parantaa julkisten palvelujen kustannustehokkuutta (viimeaikaisilla toimenpiteillä on parannettu menojen hoitoa ja hallintaa). Työllisyyden voimakas kasvu laski työttömyysasteen 4 prosentin alapuolelle vuonna 2001 (työttömyysaste oli yli 15 prosenttia vuonna 1993), mutta työmarkkinoiden kiristyminen kiihdytti inflaatiota ja nosti palkkoja. Täystyöllisyyden ylläpitäminen, joka on työmarkkinaosapuolten äskettäin neuvotteleman sopimuksen tavoite, edellyttää varovaista ja joustavaa lähestymistapaa palkkaneuvotteluihin sekä talouden tarjontapuolta vahvistavia toimenpiteitä.

Tarjontapuolta näyttävät lujittavan uudistukset erityisesti kolmella alueella. Ensiksikin infrastruktuurin tarjontarajoitteita pyritään poistamaan kansallisessa kehityssuunnitelmassa vuosina 2000–2006, mutta suunnitelman toteuttaminen on edennyt odotettua hitaammin rakennus- ja maanhankintakustannusten nousun sekä suunnitteluviipeiden takia. Toiseksi Irlannin T&K-menot ovat alhaiset (1,2 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 1999) tieto- ja viestintätekniikan talouteen tuomasta suuresta lisäarvosta huolimatta. Irlannin tuottavuus paranisi T&K-menoja lisäävillä toimenpiteillä. Kolmanneksi kilpailu on edelleen riittämätöntä joillakin Irlannin talouden aloilla, erityisesti verkkotoimialoilla ja monilla muilla palvelualoilla (kuten vapaiden ammattien harjoittamisessa, vähittäiskaupassa ja vakuutusallalla), vaikka edistystä on tapahtunut jonkin verran.

Maakohtaisia suosituksia Irlannille

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Irlannin olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä.

Jotta voidaan taata saumaton siirtyminen 1990-luvun lopun kaksinumeroisesta talouskasvusta lähivuosien hitaampaan, kestävään kasvuun varmistamalla vakaa makrotalous ja vahvistamalla talouden tarjontapuolta, suositellaan, että Irlanti

1. tehostaa julkisten menojen käyttöä sekä parantaa tulo- ja menosuunnittelua tähtäämällä vakauteen keskipitkällä aikavälillä (yleinen suuntaviiva 14),
2. kannustaa työmarkkinaosapuolia noudattamaan varovaista ja joustavaa palkanormia, joka mahdollistaa sopeutumisen tuottavuuseroihin ja ammattitaidon eroihin sekä turvaa samalla kilpailukyvyyn (yleiset suuntaviivat 3 ja 5),
3. asettaa etusijalle kansallisen kehityssuunnitelman infrastruktuuriosien toteuttamisen pitämällä samalla julkisen talouden vakaana sekä toteuttaa poliittisia toimenpiteitä T&K-toiminnan lisäämiseksi (yleinen suuntaviiva 13), ja
4. lisää kilpailua verkkotoimialoilla ja tietyillä talouden aloilla, kuten vähittäiskaupassa (mukaan luettuna alkoholin myynti), vakuutusallalla ja vapaiden ammattien harjoittamisessa (yleinen suuntaviiva 9).

8. Italia

Italian talouskasvu on 1990-luvun alusta lähtien ollut yleensä EU:n kasvuvauhtia jäljessä. Kasvuero on kaventunut viime laskusuhdanteen aikana muun muassa vähemmän rajoittavan politiikkayhdistelmän takia, mutta potentiaalisen tuotannon arvioidaan yhä kasvavan euroalueen keskitasoa hitaammin. Suhteellisen heikosta kasvusta huolimatta kuluttajahintainflaatio on yleensä ollut nopeampaa kuin muualla euroalueella, mikä kertoo rakenteellisista heikkouksista. Heikkona pysynyt potentiaalisen tuotannon kasvu sekä julkisen talouden sopeuttamistoimenpiteiden höltyminen vuoden 2000 jälkeen ovat haitanneet julkisen talouden rakenteellista vakauttamista. Hyvin suuri julkinen velka on vaikuttanut kansalliseen säästämiseen ja pääomanmuodostukseen ja haitannut näin kasvua. Maltillisena jatkunut palkkakehitys ja vuonna 1998 aloitetut merkittävät uudistukset ovat kohentaneet huomattavasti työmarkkinatilannetta ja laskeneet työttömyysasteen alle 9 prosentin vuoden 2002 lopussa. Samalla, kun työvoiman osuus talouskasvusta on noussut, tuotannontekijöiden kokonaistuottavuuden kasvu on kuitenkin hidastunut tuntuvasti, mikä johtuu osittain vähän koulutettujen työntekijöiden osuuden kasvusta etenkin palvelualalla. Vaikka työvoimaosuus onkin noussut Italiassa merkittävästi viime vuosina, se on yhä EU:n alhaisimpia.

Kaiken kaikkiaan Italian suurin ongelma on edelleen alhainen kasvupotentiaali. Keskeisiä potentiaalista kasvua estäviä tekijöitä ovat yhä ratkaisematta oleva julkisen talouden tila, alueelliset erot ja etenkin työvoiman ulkopuolella olevan tai työttömän työikäisen väestön suuri osuus etelässä sekä sellaiset tuotannontekijöiden kokonaistuottavuuden kasvua jarruttavat seikat kuin alhainen koulutustaso tai vähäiset T&K-investoinnit. Italiassa on edessään seuraavat haasteet:

- julkisen talouden nopea vakauttaminen,
- julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvarmistaminen väestön ikääntyessä,
- etenkin naisten ja ikääntyneiden työntekijöiden alhaisen työvoimaosuuden nostaminen sekä pohjoisen ja etelän välisten suurien taloudellisten erojen supistaminen,
- osaamistalouden vahvistaminen koulutustason ja ammattitaidon tason sekä tietotekniikkaan, T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtävien investointien osalta,
- liiketoimintaympäristön parantaminen sekä kilpailun lisääminen energiamarkkinoilla ja palvelualoilla.

Julkisen talouden nopea vakauttaminen

Italian julkisen talouden rahoitusasema koheni huomattavasti EMUn perustamista edeltäneenä aikana ja välittömästi sen jälkeen. Julkisen talouden vakauttaminen on kuitenkin sittemmin hidastunut muun muassa selvästi odotettua hitaamman kasvun ja useiden veronalennusten takia. Muiden menojen kuin korkomenojen hillitseminen on osoittautunut ongelmalliseksi. Vuoden 2002 lopussa ja vuoden 2003

alussa viranomaiset tiukensivat menojen hallintaa ja lisäsivät menojen käyttöä koskevien menettelyjen läpinäkyvyyttä, minkä pitäisi johtaa parannuksiin lähivuosina. Meneillään oleva hallinnon hajauttaminen edellyttää lisätoimenpiteitä, jotta voidaan selkiyttää ja valvoa tilivelvollisuutta kaikilla hallintotasoilla ja samalla säilyttää alueiden välisten siirtojen riittävä taso. Viime vuosina on turvauduttu valtion omistaman kiinteän omaisuuden laajamittaiseen myyntiin ja erilaisiin veroarmahduksiin. Nämä kertaluonteiset toimenpiteet ovat tosin osaltaan torjuneet vaaraa siitä, että alijäämälle asetettu 3 prosentin raja-arvo suhteessa BKT:hen ylittyy, mutta ne ovat korvanneet perusluonteisemmat toimet. Keskipitkän aikavälin tavoite eli tasapainossa oleva suhdannekorjattu rahoitusasema on kuitenkin olennainen julkisen talouden saattamisessa kestäväälle pohjalle, kun otetaan huomioon, että velkasuhde on edelleen yli 100 prosenttia suhteessa BKT:hen ja että väestön ikääntyminen uhkaa julkista taloutta. Julkisen talouden vakauttamista nopeuttamalla sekä velkaa ja samalla suuria velanhoidokustannuksia vähentämällä saadaan myös liikkumavaraa menojen laadun parantamiseen.

Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvarmistaminen väestön ikääntyessä

Italia toteutti 1990-luvulla merkittäviä toimenpiteitä eläkejärjestelmän uudistamiseksi ja kestävämmän menokehityksen kääntämiseksi. Epäsuotuisien väestökehityslaskelmien takia ikääntymiseen liittyvien terveydenhuolto- ja eläkemenojen ennustetaan kuitenkin edelleen kohoavan ensi vuosikymmenen aikana. Vaikka uudessa järjestelmässä on tarkoitus huomioida elinajanodotteessa ja talouden pitkän aikavälin kasvuvauhdissa tapahtuvien muutosten vaikutukset, uuden järjestelmän rahoitus voi joutua merkittävään epätasapainoon, jos väestö- ja talouskehitys on epäsuotuisaa. Nykyisen politiikan perusteella ei siis voida sulkea pois vaaraa kestävämmästä julkisesta taloudesta väestön ikääntyessä. Tässä yhteydessä korkea velkasuhde aiheuttaa finanssipolitiikalle ankaria rajoitteita, sillä perusylijäämät, joiden suuruus on noin 5 prosenttia suhteessa BKT:hen, on säilytettävä pitkään. Ilmoitetuilla sosiaaliturvajärjestelmän muutoksilla tosin edistetään yksityisiä rahastoivia eläkejärjestelmiä, mutta niillä ei puututa julkisessa eläkejärjestelmässä oleviin kriittisiin kysymyksiin, kuten siihen, että siirtymäaika uuteen maksuperusteiseen järjestelmään on pitkä. Uusien työntekijöiden maksuihin suunnitellut vähennyksetkin voivat vaikuttaa eläkejärjestelmien pitkän aikavälin tasapainoon, ellei työntekijöiden eläkeoikeuksia vastaavasti vähennetä.

Etenkin naisten ja ikääntyneiden työntekijöiden alhaisen työvoimaosuuden nostaminen sekä pohjoisen ja etelän välisten suurien taloudellisten erojen supistaminen

Viime vuosien parannuksista huolimatta Italian työllisyysasteen ja EU:n keskimääräisen työllisyysasteen välillä on yhä merkittävä ero etenkin naisten ja ikääntyneiden työntekijöiden osalta. Hyödyntämättömien henkilöstöresurssien suuri määrä kertoo suurista alueellisista eroista, sillä yhtäältä pohjoisessa työvoimaosuus on korkea ja siellä vallitsee lähes täystyöllisyys ja toisaalta etelässä työvoimaosuus on alhainen ja työttömyysaste korkea. Suhteellinen ero on säilynyt, vaikka absoluuttinen tilanne on parantunut sekä pohjoisessa että etelässä. Tämä saattaa kertoa pimeän työn suuresta osuudesta. Alueellinen työllisyys- ja työttömyyskehitys seuraa läheisesti alueellisia tuottavuuseroja, joten nykyisessä palkkaneuvottelujärjestelmässä ei välttämättä huomioida tarpeeksi

joustavasti tällaisia alueellisia eroja. Etelän alempi tuottavuus johtuu todennäköisesti myös vähäisemmästä panostuksesta infrastruktuuriin. Työmarkkinoiden toinen merkittävä heikkous on joustavuuden ja työsuhteturvan välinen epätasapaino. Nykyisin turvaututaan yhä enemmän joustaviin työsuhteisiin, joissa työsuhteturva on varsin heikko verrattuna keski suurten ja suurten yritysten vakinaisten työsuhteiden edelleenkin vahvaan työsuhteturvaan. Tämä on juurruttanut maahan kahtia jakautuneen työmarkkinarakenteen, jossa toisen puolen epävarmuutta lisäävät erittäin rajallinen työttömyysetuus- ja sosiaaliturvajärjestelmä sekä varsin heikosti kehittynyt aktiivinen työmarkkinapolitiikka. Hallitus teki vuoden 2003 alussa lisäaloitteita, joilla pyritään lisäämään joustavuutta järjestelmän liepeillä muun muassa ottamalla käyttöön uusia työsopimuksia ja vapauttamalla työvoimapalveluja. Pitkäaikaisten suunnitelmien, kuten elinikäistä oppimista koskevan strategian tai julkisen hallinnon uudistuksen, toteuttaminen on viivästynyt.

Osaamistalouden vahvistaminen koulutustason ja ammattitaidon tason sekä tietotekniikkaan, T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtävien investointien osalta

Tietyistä edistymisistä huolimatta Italian osaamistalous on yhä heikosti kehittynyt. Viime aikoina on ryhdytty toimenpiteisiin tilanteen korjaamiseksi, mutta koulutustaso on edelleen suhteellisen alhainen, samoin kuin ammattitaitoisen työvoiman saatavuus. Myös Internetin ja sähköisen kaupankäynnin saatavuus ja käyttö on Italiassa vähäistä. Yritysten innovointi on heikkoa: yritysten T&K-menojen osuus BKT:stä (0,5 prosenttia vuonna 2000) ja patenttihakemusten määrä väkilukuun suhteutettuna yltävät tuskin puoleen EU:n keskitasosta. Pienten ja keski suurten yritysten suhteellisen suuri osuus Italian taloudessa on tätä edistävä tekijä, sillä kyseisiltä yrityksiltä puuttuu usein kriittinen massa tällaiseen toimintaan.

Liiketoimintaympäristön parantaminen sekä kilpailun lisääminen energiamarkkinoilla ja palvelualoilla

Byrokratiaa vähentävistä ja liiketoimintaympäristöä parantavista toimenpiteistä huolimatta yritysten hallinnolliset menettelyt ovat yhä varsin kalliita ja vaivalloisia. Tästä syystä Italian elinkeinoelämän dynaamisuus on suhteellisesti vähäisempää kuin muissa jäsenvaltioissa, kun sitä mitataan perustettujen työpaikkojen nettomäärää kuvaavilla indikaattoreilla.

Energia-alan vapauttaminen etenee hyvin hitaasti. Entisillä monopoliyhtiöillä on edelleen määräävä markkina-asema, vaikka se onkin pienentynyt sähköalalla. Kolmansien osapuolten pääsy verkkoihin on tosin lain nojalla vapautettu, mutta se on yhä vaikeaa. Osittain tästä syystä sähkön ja kaasun hinnat ovat edelleen EU:n korkeimpia. Myös kilpailu lisääntyy suhteellisen hitaasti joillakin palvelualoilla, etenkin vapaiden ammattien harjoittamisessa ja paikallisissa julkisissa palveluissa. Sisämarkkinadirektiivien täytäntöönpanoaste heikkeni vuonna 2002, ja yhteisöjen tuomioistuimessa vireillä olevien rikkomismenettelyjen määrä on EU:n toiseksi suurin.

Maakohtaisia suosituksia Italialle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Jotta voidaan taata julkisen talouden nopea vakauttaminen, suositellaan, että Italia

1. varmistaa suhdannekorjatun alijäämän supistamisen vuosittain vähintään 0,5 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen, kunnes saavutetaan keskipitkällä aikavälillä lähellä tasapainoa oleva tai ylijäämäinen rahoitusasema (yleinen suuntaviiva 1), korvaamalla kertaluonteiset toimenpiteet pitempikestoisilla toimenpiteillä,
2. vahvistaa politiikan yhteensovittamista kaikilla hallintotasoilla varmistamalla riittävät ja avoimet kurinalaisen finanssipolitiikan valvontamekanismit sekä tarjoamalla selkeitä alueellisten menojen rahoituslähteitä, ja
3. rahoittaa mahdolliset verorasituksen lisävähennykset tekemällä rakenteellisia leikkauksia muihin menoihin kuin korkomenoihin.

Jotta voidaan varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys väestön ikääntyessä, suositellaan, että Italia

4. nopeuttaa velkasuhteen alentamista, jotta velkaa vähennetään riittävästi kohti 60 prosentin viitearvoa (yleinen suuntaviiva 15), ja
5. toteuttaa lisätoimenpiteitä, joilla puututaan julkisessa eläkejärjestelmässä oleviin kriittisiin kysymyksiin (yleinen suuntaviiva 16), erityisesti siihen, että siirtymäaika uuteen maksuperusteiseen järjestelmään on pitkä ja että uusi järjestelmä on altis epäsuotuisalle väestö- ja talouskehitykselle, sekä edistetään yksityisiä rahastoivia lisäeläkejärjestelmiä.

Italian olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia, varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys, valmistautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin julkisessa taloudessa ja vähentää alueellisia eroja, Italian on nostettava etenkin naisten ja ikääntyneiden työntekijöiden alhaista työvoimaosuutta sekä vähennettävä pohjoisen ja etelän välisiä suuria taloudellisia eroja. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Italia

6. edistää edelleen etenkin naisten työvoimaosuuden nostamista muun muassa varmistamalla lastenhoitopalvelujen riittävän tarjonnan sekä lisäämällä ja vahvistamalla ikääntyneiden työntekijöiden keskuudessa toimenpiteitä, joilla pyritään lykkäämään eläkkeelle siirtymistä (yleiset suuntaviivat 4 ja 16 sekä työllisyyttä koskevat suositukset 3 ja 4)
7. uudistaa edelleen työsuhdeturvalainsäädäntöä (yleinen suuntaviiva 6), jotta voidaan helpottaa työpaikkojen luomista ja sopeutumiskykyä sekä vähentää työmarkkinoiden segmentoitumista työsuhteiden ja yrityskoon mukaan, ja lisää samalla työttömyysetuus- ja sosiaalietuusjärjestelmän voimavaroja sekä tehostaa sitä (yleinen suuntaviiva 4 sekä työllisyyttä koskevat suositukset 1 ja 6)

8. kannustaa työmarkkinaosapuolia siirtymään nykyistä hajautetumpiin palkanmuodostusmekanismeihin, jotka antavat palkkojen vastata entistä paremmin tuottavuuseroja ja yksilöllisen ammattitaidon tasossa olevia eroja (yleinen suuntaviiva 5).

Jotta voidaan vahvistaa osaamistaloutta koulutustason ja ammattitaidon tason sekä tietotekniikkaan, T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtävien investointien osalta, suositellaan, että Italia

9. jatkaa väestön koulutustason ja ammattitaidon parantamista, lisää edelleen T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtäviä investointeja sekä edistää tieto- ja viestintätekniikan yleistymistä etenkin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin kohdennetuin toimenpitein (yleinen suuntaviiva 13).

Jotta voidaan parantaa liiketoimintaympäristöä sekä lisätä kilpailua energia- ja palvelualalla, suositellaan, että Italia (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

10. parantaa liiketoimintaympäristöä vähentämällä yritysten hallinnollisia rasitteita (yleinen suuntaviiva 11), ja
11. lisää kilpailua palvelualoilla, varmistaa energiamarkkinoiden avaamisen jatkumisen ja tehostaa sisämarkkinadirektiivien täytäntöönpanoa (yleinen suuntaviiva 9).

9. Luxemburg

Kokonaistuotannon kasvu oli Luxemburgissa 1990-luvulla hyvin voimakasta. Luxemburgin avoin talous koki kuitenkin vuonna 2001 erittäin jyrkän taantumisen, joka johtui suurelta osin ulkoisista tekijöistä. Talouden laskusuhdanteen odotetaan myös heikentävän julkista taloutta tietyllä viipeellä. Julkisen talouden ylijäämä oli 6,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2001, mutta sen arvioidaan laskeneen 2,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuonna 2002, ja vuosiksi 2003 ja 2004 ennustetaan alijäämää. Luxemburgin julkisen talouden tila on kuitenkin yhä varsin suotuista, kun otetaan huomioon alhainen velkaantumistaso ja talousarvion varauksien olemassaolo.

Nyt, kun talouskasvu näyttäisi jäävän hitaammaksi kuin se enimmäkseen oli 1990-luvulla, Luxemburgin pitäisi pyrkiä nostamaan tuotantopotentiaaliaan ja varmistaa samalla vakauteen tähtäävä talouspolitiikka kestävä kasvun pohjaksi. Kasvun edistäminen ja terveen julkisen talouden säilyttäminen edellyttävät työvoiman tarjonnan parantamista sekä menojen vähentämiseksi että verotulojen lisäämiseksi. Tuotantopotentiaalinsa lisäämiseksi Luxemburgin on selviydyttävä kahdesta keskeisestä haasteesta, jotka liittyvät työ- ja hyödykemarkkinauudistukseen. Luxemburgilla on edessään seuraavat haasteet:

- etenkin ikääntyneiden työntekijöiden alhaisen kansallisen työvoimaosuuden ja työllisyysasteen nostaminen,
- liiketoimintaympäristön parantaminen ja yrittäjyyden edistäminen talouden rakenteen tasapainottamiseksi.

Etenkin ikääntyneiden työntekijöiden alhaisen kansallisen työvoimaosuuden ja työllisyysasteen nostaminen

Työvoimaosuus jää Luxemburgissa alle EU:n keskitason; etenkin ikääntyneiden työntekijöiden työvoimaosuus on alhainen. Työllisyyden nousun on mahdollistanut rajatyöntekijöiden ja parhaassa työiässä olevien luxemburgilaisten naisten työvoimaosuuden kasvu, mutta ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysastetta ei ole onnistuttu nostamaan juuri lainkaan, vaikka työmarkkinoilla pysymisen kannustimia on pyritty lisäämään. On erittäin tärkeää saada osa käyttämättömästä kansallisesta työvoimapotentialista työmarkkinoille, jotta voidaan lisätä työvoiman tarjontaa ja antaa näin kimmoke kasvuun. Työmarkkinoilta poistumista lykkäämällä vähennettäisiin myös riippuvuutta etuuksista ja laskettaisiin näin julkisia etuus- ja eläkemenoja. Työmarkkinoilla pysymisen kannustimia voitaisiin parantaa varhaiseläkejärjestelmien lisä uudistuksilla. Myös työkyvyttömyyseläkejärjestelmän uusimpien tarkastelujen vaikutuksia olisi seurattava tiiviisti.

Liiketoimintaympäristön parantaminen ja yrittäjyyden edistäminen talouden rakenteen tasapainottamiseksi

Etenkin hintojen sääntely on Luxemburgin taloudessa edelleen varsin voimakasta, eikä vielä ole toteutettu uudistusta, jolla pyritään uudenaikaistamaan kilpailuympäristöä. Luxemburgin erittäin avoin talous houkuttelee ulkomaista kilpailua, mutta kotimaista kilpailupolitiikkaa mukauttavat uudistukset ja niiden seuranta ovat välttämättömiä, jotta kilpailukykyisen taloustilanteen hyödyt voidaan säilyttää.

Luxemburgin talous on viime vuosikymmenen aikana voimakkaasti erikoistunut rahoituspalveluihin. Tämä tilanne on toistaiseksi suosinut työllisyyttä ja kasvua, mutta se myös lisää Luxemburgin alttiutta mahdollisille tuleville alakohtaisille häiriöille. Pieniin ja keskisuuriin yrityksiin perustuva entistä tasapainoisempi talouden rakenne voi vähentää tällaista riippuvuutta sekä nostaa kansallista työvoimaosuutta ja työllisyysastetta.

Maakohtaisia suosituksia Luxemburgille

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Luxemburgin olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia, Luxemburgin on nostettava etenkin ikääntyneiden työntekijöiden alhaista kansallista työvoimaosuutta ja työllisyysastetta. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Luxemburg

1. tarkistaa varhaiseläkkeelle siirtymisen kannustimia ja varmistaa työkyvyttömyyseläkejärjestelmän asianmukaiset kelpoisuusehdot (yleinen suuntaviiva 16 ja työllisyyttä koskeva suositus 2).

Jotta voidaan parantaa liiketoimintaympäristöä ja edistää yrittäjyyttä talouden rakenteen tasapainottamiseksi, suositellaan, että Luxemburg

2. panee täysimääräisesti täytäntöön kilpailuoikeuden uudistukset sekä varmistaa, että kilpailu- ja sääntelyviranomaisilla on riittävä riippumattomuus, voimavarat ja toimivaltuudet tehtäviensä hoitamiseen (yleinen suuntaviiva 9), ja
3. toteuttaa toimenpiteitä, joilla kannustetaan ja helpotetaan pk-yritysten perustamista sekä autetaan niitä saamaan riskipääomaa (yleinen suuntaviiva 11).

10. Alankomaat

Kokonaistuotannon kasvu ylitti Alankomaissa selvästi EU:n keskitason 1990-luvun puolestavälistä aina vuoteen 2000 asti, ja yhdenmukaistettu työttömyysaste laski huomattavasti ja on nyt EU:n toiseksi alin. Talous koki selvän laskusuhdanteen vuodesta 2001 lähtien, mikä heikensi huomattavasti myös julkista taloutta ja tietyllä viipeellä työmarkkinoita. Talouden elpymisen ennustetaan olevan varsin vaimeaa, ja julkisen talouden arvioidaan heikkenevän edelleen epäsuotuisan taloustilanteen takia. Kokonaistuotannon kasvun ennustetaan vuonna 2003 jäävän alle 1 prosentin, ja vuonna 2002 kasvua oli ainoastaan 0,3 prosenttia. Potentiaalisen talouskasvun arvioidaan hidastuneen noin 2 prosenttiin, kun se on muualla EU:ssa 2 ¼ prosenttia. Heikentynyt kasvupotentiaali johtuu monista tekijöistä, kuten sosiaaliturvaetuksista riippuvuuden yleisyydestä, väestörakenteen muutoksista ja vähäisestä kilpailusta joillakin aloilla, mikä hillitsee työvoiman tarjontaa ja tuottavuutta, sekä kansainvälisen kilpailukyvyyn heikkenemisestä, joka voidaan osittain selittää viime vuosien suurilla palkankorotuksilla ja riittämättömillä yritysinvestoinneilla T&K-toimintaan ja innovaatioihin.

Nyt, kun talouskasvu näyttäisi jäävän vähäisemmäksi kuin se enimmäkseen oli 1990-luvulla, Alankomaiden pitäisi pyrkiä nostamaan tuotantopotentiaaliaan ja varmistaa samalla vakauten tähtäävä talouspolitiikka kestävä kasvun pohjaksi. Tätä varten Alankomaiden on selviydyttävä kolmesta keskeisestä haasteesta. Ensimmäisenä keskeisenä haasteena on julkisen talouden kestävyys, kun taas kaksi muuta haastetta liittyvät työ- ja hyödykemarkkinauudistuksiin, joilla pyritään saamaan vajaakäytössä olevat henkilöstöresurssit työmarkkinoille sekä lisäämään kilpailua ja tuottavuutta talouskasvun parantamiseksi. Alankomailla on edessään seuraavat haasteet:

- julkisen talouden sopeuttaminen lähivuosina potentiaalisen kasvun heiketessä ja väestön ikääntymisen julkiselle taloudelle aiheuttamien kustannusten varalta,
- työvoiman ulkopuolella olevien henkilöiden saaminen työmarkkinoille,
- puuttuminen varsin hitaaseen tuottavuuden kasvuun, joka johtuu muun muassa vähäisestä kilpailusta joillakin aloilla ja riittämättömistä yritysinvestoinneista etenkin T&K-toimintaan.

Julkisen talouden sopeuttaminen lähivuosina potentiaalisen kasvun heiketessä ja väestön ikääntymisen julkiselle taloudelle aiheuttamien kustannusten varalta

Alankomaiden julkisen talouden tila on viime aikoina heikentynyt suhteellisen suotuisista lähtöasemista, mikä johtuu suurelta osin talouden jyrkästä laskusuhdanteesta. Julkisen talouden nimellisen ja suhdannekorjatun alijäämän arvioidaan olleen noin 1 prosentti suhteessa BKT:hen vuonna 2002. Tällä hetkellä on kuitenkin vaikea arvioida lähivuosien finanssipolitiikkaa, sillä uutta hallitusta ei ole vielä muodostettu 22. tammikuuta 2003 pidettyjen parlamenttivaalien jälkeen.

Ellei politiikassa tapahdu muutosta, julkisen talouden rahoitusaseman ennustetaan heikkenevän edelleen lähivuosina. Julkisen talouden sopeuttaminen olisikin tarpeen, jotta voitaisiin saavuttaa ja säilyttää lähellä tasapainoa oleva tai ylijäämäinen rahoitusasema. Erityisen tärkeää on mukauttaa julkiset menot tuloihin, kun BKT:n potentiaalisen reaalikasvun ennustetaan hidastuvan.

Työvoiman ulkopuolella olevien henkilöiden saaminen työmarkkinoille

Suotuisasta työmarkkinatilanteesta huolimatta työvoiman ulkopuolella olevien määrä on Alankomaissa edelleen suhteellisen suuri. Erityistä huolta aiheuttavat työkyvyttömyysetuuksien saajien suuri määrä sekä sosiaalietuusjärjestelmien kannustinloukut, jotka synnyttävät yhä työnteon pidäkkeitä. Suuresta käyttämättömästä työvoimareservistä kertoo etuuksia hakevien lukumäärä: 7 prosenttia työvoimasta saa työttömyys- ja sosiaalietuuksia ja 11 prosenttia saa työkyvyttömyysetuuksia. Työllisyysasteen nousu edellyttää myös naisten työllisyyden jatkuvaa kasvua sekä ikääntyneiden ja vähemmistöjen parempaa aktivointia. On ensiarvoisen tärkeää hyödyntää käyttämätön työvoiman tarjonnan potentiaali, jotta voidaan lisätä työllisyyttä ja antaa kasvulle huomattava kimmoke.

Puuttuminen varsin hitaaseen tuottavuuden kasvuun, joka johtuu muun muassa vähäisestä kilpailusta joillakin aloilla ja riittämättömistä yritysinvestoinneista etenkin T&K-toimintaan

Tuottavuuden kasvu on ollut Alankomaissa suhteellisen hidasta vuodesta 1999 lähtien, ja tuottavuus putosi entistäkin kauemmaksi EU:n keskiarvosta vuonna 2002. Tämä saattaa osittain johtua työllisyyden nopeasta kasvusta ja työvoiman hamstrauksesta. Tuottavuuden hitaan kasvun taustalla saattavat kuitenkin olla myös vähäinen kilpailu joillakin aloilla sekä keskitason teknologian ja huipputeknologian teollisuuden vähäinen ja heikkenevä erikoistuminen Alankomaissa. Esimerkiksi rakennusalaalla parlamentin valiokunta löysi todisteita laittomista hintasopimuksista vuonna 2002. Verkkotoimialoilla riittämätöntä kilpailua koskevan ongelman ratkaisemista on hidastanut uudistusväsymys, johon ovat osasyynä käsitykset siitä, ettei vapauttaminen ole hyödyttänyt kuluttajia. Vapautettujen alojen sääntelyjärjestelmien heikkous selittää osittain, miksi uudistuksen hyödyt eivät ole vielä täysin toteutuneet. Vähäiset investoinnit T&K-toimintaan jarruttavat tuottavuuden kasvua Alankomaissa. Yritysinvestoinnit T&K-toimintaan jäivät 1990-luvun jälkipuoliskolla 10 prosenttia alle EU:n keskitason ja vieläkin enemmän alle naapurimaiden eli Belgian ja Saksan tason. Yhtenä erityisongelmana on pääasiallisen tulevan tutkijakannan muodostavien tiede- ja teknologia-alalta valmistuvien 20–29-vuotiaiden opiskelijoiden vähyys.

Maakohtaisia suosituksia Alankomaille

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Jotta julkista taloutta voidaan sopeuttaa lähivuosina potentiaalisen kasvun heiketessä ja väestön ikääntymisen julkiselle taloudelle aiheuttamien kustannusten varalta, suositellaan, että Alankomaat

1. hillitsee edelleen julkisia menoja selkeästi määritettyjen reaali-määraisten menokattojen puitteissa, jotta saavutetaan lähellä tasapainoa oleva tai ylijäämäinen rahoitusasema (yleinen suuntaviiva 1 ja 14).

Alankomaiden olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia, varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys, valmistautua väestön ikääntymisen vaikutuksiin julkisessa taloudessa ja edistää osallisuutta työmarkkinoilla, Alankomaiden on erityisesti saatava työvoiman ulkopuolella olevat henkilöt työmarkkinoille. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Alankomaat

2. edistää etuusjärjestelmien uudistuksia, jotta työnteosta tehtäisiin kannattavaa (yleinen suuntaviiva 4 ja työllisyyttä koskeva suositus 3); keskittyy erityisesti etuuksien kelpoisuus- ja myöntämisehtoihin; säätää suunnitellusta työkyvyttömyysetuusjärjestelmän uudistuksesta ja toteuttaa sen ja kiinnittää tällöin huomiota sekä uusiin hakijoihin että etuuksia saavien aktivointiin.

Jotta voidaan puuttua varsin hitaaseen tuottavuuden kasvuun, joka johtuu muun muassa vähäisestä kilpailusta joillakin aloilla ja riittämättömistä yritysinvestoinneista etenkin T&K-toimintaan, suositellaan, että Alankomaat (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

3. parantaa sääntelyjärjestelmää ja sen täytäntöönpanoa (yleinen suuntaviiva 11) etenkin niillä aloilla, joilla kilpailu on todettu riittämättömäksi, kuten rakennusallalla ja vapaiden ammattien harjoittamisessa, ja
4. edistää teknologiasuuntautunutta koulutusta sekä vahvistaa tieteen ja teollisuuden välisiä yhteyksiä T&K-toimintaan tehtävien yritysinvestointien lisäämiseksi (yleinen suuntaviiva 13).

11. Itävalta

Kokonaistuotannon kasvu on 1970-luvulta lähtien ollut Itävallassa keskimäärin hieman voimakkaampaa kuin EU:ssa. Potentiaalisen tuotannon kasvun arvioidaan kuitenkin hidastuneen vuodesta 1990 lähtien EU:n keskitason yläpuolelta sen alle. Kun potentiaalisen tuotannon kasvu oli Itävallassa vuonna 1990 arviolta 3,1 prosenttia (EU:ssa keskimäärin 2,8 prosenttia), se laski 1,9 prosenttiin vuonna 2002 (EU:ssa keskimäärin 2,2 prosenttiin), ja laskun ennustetaan jatkuvan. Väestön ikääntymisellä ja vain hieman kohonneella työvoimaosuudella sekä keskimääräistä alemmalla tuotannontekijöiden tuottavuuden kokonaiskasvulla on merkittävä osa vaimeissa näkymissä. Samat tekijät vaikuttavat myös julkiseen talouteen kahdella tavalla: ensiksi hidas potentiaalinen kasvu laskee tuloja ja toiseksi väestön ikääntyminen aiheuttaa menojen korotuspaineita. Menojen leikkaukset eivät poistaneet menopaineita, vaan verorasitus pysyi suurena erityisesti vuodesta 1995 lähtien ja oli suurimmillaan vuonna 2001, joten vaarana voi olla suuren verorasituksen ja hitaan kasvun noidankehä. Julkiseen talouteen kohdistuvien rasitteiden vähentämiseksi sekä keskimääräistä suuremman tulojen ja elintason nousun jatkumiseksi Itävallan olisi pyrittävä vahvistamaan työhönoton, työnteon ja investointien kannustimia. Tämä puolestaan edellyttää sellaisen julkisen talouden rahoitusaseman saavuttamista ja ylläpitämistä, jossa lasketaan verojen ja menojen osuutta BKT:stä.

Merkittävänä Itävallan kasvupotentiaalia estävänä tekijänä ovat anteliaiden sosiaalisten tulonsiirtojen ja laajojen julkisten palvelujen kielteiset vaikutukset työvoiman tarjontaan, ja nämä yhdessä väestön ikääntymisen julkiselle taloudelle aiheuttamien seurausten kanssa ovat synnyttäneet jatkuvia julkisten menojen korotuspaineita. Tämä puolestaan aiheuttaa etenkin työvoimaan kohdistuvan suuren verorasituksen, ja samalla se heikentää työvoimaosuutta ja työvoiman kysyntää. Lisäksi vaisu innovaatiokyky, erityisesti teknologian vähäinen leviäminen ja tästä syystä heikko teknologiaperusta, on edelleen yksi Itävallan talouden perusongelmista. Julkisia menoja kannattaisikin suunnata näihin kasvuun lisääviin seikkoihin. Niin ikään kilpailun puuttuminen hyödykemarkkinoilla näyttää muodostavan lisäesteen entistä dynaamisemmalle kasvulle. Itävallalla on edessään seuraavat haasteet:

- julkisen talouden kestävyysvarmistaminen väestön ikääntyessä,
- heikon teknologiaperustan parantaminen sekä yritysten T&K-toiminnan ja innovaatioiden edistäminen,
- tehokkaan kilpailun vahvistaminen joillakin aloilla.

Julkisen talouden kestävyysvarmistaminen väestön ikääntyessä

Itävallan eläkejärjestelmä rahoitetaan lähes yksinomaan maksuperusteisesti, vaikka viimeaikaisilla toimenpiteillä onkin pyritty vahvistamaan yksityisiä rahastoivia järjestelmiä. Vuoden 2000 uudistuksesta ja viime vuosien varsin maltillisista etuuskorotuksista huolimatta eläkejärjestelmän pitkän aikavälin kestävyys väestön ikääntyessä ei ole varmistettu. Väestörakenteen kielteisiä muutoksia pahentavat alhainen tosiasiallinen keskimääräinen eläkeikä

– 58 vuotta – ja ikääntyneiden työntekijöiden erittäin alhainen työllisyysaste, vaikka kokonaistyöllisyysaste ylittääkin jo EU:n tavoitteen vuodeksi 2005. Lisäksi eläke-etuudet lasketaan nykyisin ainoastaan 15 parhaan työvuoden – tulevaisuudessa 18 parhaan työvuoden – perusteella, joten maksujen ja etuuksien välinen yhteys on heikko ja eläkemenojen osuus BKT:stä on nykyisin EU:n korkeimpia. Jos nykyinen järjestelmä pysyisi ennallaan tai sitä muutettaisiin vain vähän, suurta verorasitusta olisi lisättävä entisestään, mikä vaikuttaisi kielteisesti työvoiman tarjontaan ja kysyntään ja samalla kasvupotentiaaliin. Eläkeuudistusta käsittelevä asiantuntijaryhmä esitteli joulukuussa 2002 kattavan raportin, jossa pohdittiin erilaisia uudistusvaihtoehtoja. Myös terveydenhuoltojärjestelmän rahoitus joutuu yhä kovemmalle koetukselle, vaikka viimeaikaisilla toimenpiteillä onkin hillitty menoja.

Huoli julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyydestä on sitäkin kiireellisempi, koska Itävallan julkisen velan suhde BKT:hen ylittää edelleen 60 prosentin viitearvon, eikä sitä ole vielä onnistuttu kääntämään laskuun.

Heikon teknologiaperustan parantaminen sekä yritysten T&K-toiminnan ja innovaatioiden edistäminen

Heikko kilpailu joillakin aloilla ei ole kannustanut yrityksiä innovoimaan eikä investoimaan tutkimus- ja kehittämistoimintaan. T&K-menojen osuus BKT:stä nousee hitaasti, mutta se jää edelleen alle EU:n keskiarvon, ja yritysten T&K-toiminnan osuus on vähitellen laskenut noin 50 prosentista noin 40 prosenttiin vuodesta 1992 lähtien. Myös tietotekniikkamenot jäävät edelleen alle EU:n keskiarvon, ja riskipääomasijoitusten taso on EU:n alhaisimpia. Vähäisen kilpailun lisäksi pienten ja keski suurten yritysten suhteellisen suuri osuus Itävallan taloudessa selittää osaltaan T&K-toiminnan ja innovaatioiden vähyyden, sillä kyseisiltä yrityksiltä puuttuu usein kriittinen massa tällaiseen toimintaan. Heikkoa teknologiaperustaa parantaakseen Itävalta kehittää ohjelmia, joissa tarjotaan taloudellisia ja verotuksellisia kannustimia innovaatioihin sekä sovitetaan yhteen pk-yritysten ponnisteluja. Patenttien määrän kasvu sekä tiede- ja teknologia-alalta valmistuvien korkea-asteen opiskelijoiden suuri määrä ovat myönteisiä seikkoja, joilla voidaan tasoittaa kehitystä.

Tehokkaan kilpailun vahvistaminen joillakin aloilla

Itävallan talouden suhteellisen vähäinen avoimuus, yhteiskunnallisen konsensuksen ja sääntelyn pitkä perinne sekä tarve ottaa työmarkkinaosapuolet ja osavaltiot mukaan uudistusten valmisteluun rajoittivat kilpailuympäristöä 1990-luvun loppupuolelle asti. Tämä on johtanut voimakkaaseen keskittymiseen tietyillä aloilla, kuten sanomalehtialalla, elintarvikkeiden vähittäiskaupassa, apteekkialalla, sairausvakuutustoiminnassa, huonekalujen vähittäiskaupassa ja verkkotoimialoilla. Itävallan kilpailuoikeuden uudistus ja liittovaltion riippumattoman kilpailuviranomaisen perustaminen ovat viimeaikaisia muutoksia, jotka voivat luoda entistä kilpaillun ympäristön. Uuden kilpailuviranomaisen on kuitenkin vakiinnutettava asemansa ja aloitettava tutkimuksensa. Tilannetta vaikeuttaa henkilöstön vähyys. Sitä paitsi alakohtaisilta sääntelyelimiltä,

kuten televiestintäalan sääntelyelimeltä, puuttuu toisinaan toimivalta päätöstensä tehokkaaseen täytäntöönpanoon, mikä johtaa pitkiin tuomioistuinkäsittelyihin ennen päätöksen voimaantuloa.

Maakohtaisia suosituksia Itävalle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Itävallan olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä.

Jotta voidaan varmistaa julkisen talouden kestävyys väestön ikääntyessä, suositellaan, että Itävalta

1. toteuttaa toimenpiteitä, jotka johtavat rakenteellisiin menosäästöihin myös alemmilla hallintotasoilla, ja keventää näin suurta verorasitusta sekä turvaa lähellä tasapainoa olevan suhdannekorjatun rahoitusaseman (yleinen suuntaviiva 1), ja
2. uudistaa julkista eläkejärjestelmää julkisen talouden kestävyuden varmistamiseksi (yleinen suuntaviiva 16); yhdistää erityisesti eläke-etuuksien tason elinikäisiin maksuihin; nostaa alhaista tosiasiallista keskimääräistä eläkeikää ja varmistaa tässä yhteydessä työnteon kannustimien lisäämisen (yleinen suuntaviiva 4 sekä työllisyyttä koskevat suositukset 2 ja 3), jotta voidaan nostaa naisten ja ikääntyneiden työntekijöiden työvoimaosuutta.

Jotta voidaan parantaa heikkoa teknologiaperustaa sekä edistää yritysten T&K-toimintaa ja innovaatioita, suositellaan, että Itävalta

3. toteuttaa toimenpiteitä, joilla edistetään yritysten, etenkin pk-yritysten, tutkimustoimintaa ja innovaatioita (yleinen suuntaviiva 13).

Jotta voidaan vahvistaa tehokasta kilpailua joillakin aloilla, suositellaan, että Itävalta (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

4. lisää kilpailuviranomaisen voimavaroja ja toteuttaa toimenpiteitä, joilla parannetaan sääntelyelinten päätösten tehokasta täytäntöönpanoa televiestintäalalla (yleinen suuntaviiva 9).

12. Portugali

Voimakkaan kotimaisen kysynnän vauhdittama talouskasvu oli vuosina 1995–2000 keskimäärin 4 prosenttia. Talouden toimeliaisuus on hidastunut vuodesta 2001 lähtien Euroopan heikon suhdannekehityksen vaikutuksesta. Tätä kehitystä on jouduttanut 1990-luvun jälkipuoliskolla ilmenneen makrotalouden epätasapainon jatkuva korjaaminen; epätasapainoa ovat aiheuttaneet etenkin merkittävä maksutaseen alijäämä ja julkisen talouden vakauttamisen epätydyttävä eteneminen, jotka johtivat vuonna 2001 merkittävään lipsumiseen julkista taloutta koskevista tavoitteista. Vuonna 2002 toteutetut toimenpiteet ja erityisesti korjaavan talousarvion hyväksyminen ovat ensimmäinen askel edellä mainitun epätasapainon poistamiseksi. Vuonna 2003 heikko kansainvälinen kehitys ja lisämuutokset kotitalouksien kysynnässä johtanevat siihen, että talouskasvu jää alle 1 prosentin jo toisena peräkkäisenä vuonna; tämä on selvästi alle potentiaalisen kasvun, jonka arvioidaan olevan noin $2\frac{3}{4}$ –3 prosenttia (noin $\frac{1}{2}$ prosenttiyksikköä EU:n keskiarvoa suurempi). Myönteinen talouskasvuero on hieman harhaanjohtava, koska se johtuu suurelta osin tuotannontekijöiden voimakkaasta lisäyksestä ja vain vähäisestä tuotannontekijöiden kokonaistuottavuuden kasvusta. Vähäinen tuottavuuden kasvu Portugalissa on lähinnä rakenteellinen ongelma, joka liittyy koulutusjärjestelmän tehottomuuteen, riittämättömään kilpailuun, vähäisiin T&K-menoihin sekä tieto- ja viestintätekniikan vähäiseen leviämiseen. Nämä tekijät yhdistettynä suhteelliseen suureen nimellispalkkojen kasvuun ovatkin vähitellen murentaneet Portugalin kilpailukykyä.

Viimeksi tarkistetussa vakaushjelmassa määritetty julkisen talouden vakauttamisstrategia nojaa suurelta osin kattavien rakenneuudistusten menestyksekkääseen toteuttamiseen. Kun otetaan huomioon aikomus laskea keskipitkällä aikavälillä kokonaistulojen osuutta BKT:stä, minkä taustalla on yhtiöverojen suunniteltu alentaminen Portugalin talouden kansainvälisen kilpailukyvyn vahvistamiseksi, julkisen talouden vakauttamiseen kestäväälle pohjalle on olemassa vain yksi keino. Tämä keino on muiden juoksevien menojen kuin korkomenojen kasvun hillitseminen, joka puolestaan edellyttää rakenneuudistusten toteuttamista. Suunniteltujen uudistusten toisena tärkeänä tavoitteena on parantaa talouden kasvupotentiaalia harjoittamalla politiikkaa, jolla turvataan tuotannontekijöiden kokonaistuottavuuden jatkuva kasvu. Portugalilla on edessään seuraavat haasteet:

- julkisen talouden vakauttamisen nopeuttaminen ja julkisten menojen vahvaan kasvuun puuttuminen,
- koulutusjärjestelmän tehottomuuden, vähäisten T&K-menojen, tiettyjen alojen vähäisen kilpailun ja nimellispalkkojen nopean kasvun takia uhattuna olevan kokonaiskilpailukyvyn nostaminen,
- julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvarmistaminen väestön ikääntyessä.

Julkisen talouden vakauttamisen nopeuttaminen ja julkisten menojen vahvaan kasvuun puuttuminen

Ennen vuonna 2001 tapahtunutta lipsumista julkista taloutta koskevista tavoitteista muiden juoksevien menojen kuin korkomenojen kasvuvauhti ylitti johdonmukaisesti kokonaistuotannon kasvuvauhdin.¹ Tämä oli 1990-luvun jälkipuoliskolla enimmäkseen sopusoinnussa julkisen talouden vakauttamisen kanssa, kun vilkas kotimainen kysyntä kasvatti verotuloja. Tällainen julkisen talouden vakauttamiskehitys kuitenkin päättyi, kun suhdanteet heikkenivät vuonna 2001 ja alempia ulkomaisia korkoja lähentyneiden korkojen vaimentava vaikutus korkomenoihin katosi. Julkisen talouden vakauttaminen jatkui vuonna 2002, mutta siinä jouduttiin suurelta osin turvautumaan kertaluonteisiin toimenpiteisiin rakennesopeutusten täytäntöönpanossa yleisten viipeiden takia. Lyhyellä aikavälillä on välttämätöntä toteuttaa kertaluonteisia toimenpiteitä, jotta voidaan jälleen vauhdittaa julkisen talouden vakauttamista ja lisätä politiikan uskottavuutta ja ostaa näin lisää aikaa julkisia menoja vapauttaville rakenteellisille toimenpiteille.

Tammikuussa 2003 tarkistetussa vakausohjelmassa ilmoitetut rakenneuudistustoimenpiteet on toteutettava päättäväisesti ja pikaisesti, jotta voidaan nopeuttaa julkisen talouden vakauttamista ja puuttua julkisten menojen vahvaan kasvuun. Keskeisillä aloilla, erityisesti julkisessa hallinnossa, koulutuksessa, terveydenhuoltoalalla ja sosiaaliturvajärjestelmässä, toteutettavilla uudistuksilla on todennäköisesti välitön vaikutus julkisen talouden vakauttamiseen. Muilla uudistuksilla (esimerkiksi työmarkkinauudistuksella) on todennäköisesti välillinen vaikutus julkisen talouden vakauttamiseen joko siten, että ne edistävät voimavarojen tehokasta käyttöä, tai siten, että ne laajentavat veropohjaa tarjontapuolella harjoitetun onnistuneen politiikan takia.

Koulutusjärjestelmän tehottomuuden, vähäisten T&K-menojen, tiettyjen alojen vähäisen kilpailun ja nimellispalkkojen nopean kasvun takia uhattuna olevan kokonaiskilpailukyvyyn nostaminen

Sekä heikko tuottavuus että suuri nimellispalkkojen kasvu ovat osaltaan heikentäneet Portugalin kansainvälistä kilpailukykyä. Ensiksikin työn tuottavuus on Portugalissa EU:n alin, ja se nousee hitaasti. Pääsyyinä tähän on alhainen keskimääräinen koulutustaso myös nuorissa ikäryhmissä. Myös yritysten riittämättömät investoinnit T&K-toimintaan ja innovaatioihin sekä tieto- ja viestintätekniikan vähäinen leviäminen vievät Portugalilta tärkeän tuottavuuden kasvun lähteen. Julkisen T&K-rahoituksen vähäinen vipuvaikutus T&K-toimintaan ja innovaatioihin tehtäviin yksityisiin investointeihin on osoitus kansallisen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän tehottomuudesta. Riittämätön kilpailu verkkotoimialoilla on niin ikään keskeinen rajoitus. Toiseksi nimellispalkat ovat kasvaneet noin 6 prosenttia vuodessa kymmenen viime vuoden aikana (kaksi kertaa nopeammin kuin muualla EU:ssa), vaikka viime vuosina onkin havaittu hieman maltillisempaa palkkakehitystä.

¹ Vuosina 1995–2001 muut juoksevat menot kuin korkomenot kasvoivat 9 prosenttia vuodessa, kun kokonaistuotanto kasvoi 7,2 prosenttia vuodessa; näin ollen muiden juoksevien menojen kuin korkomenojen suhde BKT:hen nousi 33,4 prosentista vuonna 1995 aina 36,7 prosenttiin vuonna 2001.

Portugalissa on viime vuosina lisätty tuntuvasti koulutusmenoja, mutta sellaisten henkilöiden osuus, jotka päättävät koulunsa ilman keskiasteen koulutusta eivätkä ole ammatillisessa koulutuksessa, on selvästi EU:n suurin². Koulutusmenojen jaottelu pääluokkiin osoittaa, että palkkamenojen osuus on suhteellisen suuri verrattuna muihin teollisuusmaihin, joten voimavarojen käyttö on tehotonta. Viimeaikaisesta edistymisestä huolimatta ammatillisen koulutuksen taso jää selvästi alle EU:n keskitason. On ollut vaikeaa saada pienyrityksiä mukaan kansallisiin ohjelmiin, joiden tavoitteena on saattaa niiden henkilöstön ammattitaito ajan tasalle.

Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvarmistaminen väestön ikääntyessä

Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyysvarmistuksen kohdistuvien haasteiden takia julkista velkaa on pystyttävä vähentämään nopeasti, ennen kuin väestön ikääntymisen vaikutukset julkiselle taloudelle alkavat tuntua. Siksi on välttämätöntä saattaa julkisen talouden vakauttamisprosessi onnistuneesti päätökseen, jotta lähellä tasapainoa oleva tai ylijäämäinen rahoitusasema saavutetaan vuoteen 2006 mennessä, kuten tammikuussa 2003 tarkistetussa Portugalin vakausohjelmassa esitetään, ja jotta se säilytetään tämän jälkeenkin. Tämä toimenpide on tarpeellinen askel julkisen talouden kestävyysvarmistamiseksi, mutta se ei yksin riitä. Sitä on täydennettävä toteuttamalla päättäväisesti erilaisia rakenneuudistuksia, joilla hillitään ikääntymiseen liittyvien menojen kasvua ja nostetaan talouden kokonaiskasvupotentiaalia.

Maakohtaisia suosituksia Portugalille

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Portugalin olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä.

Jotta voidaan nopeuttaa julkisen talouden vakauttamista ja puuttua julkisten menojen vahvaan kasvuun, suositellaan, että Portugali

1. varmistaa, että julkisen talouden alijäämää supistetaan edelleen vuonna 2003 suunnitelmien mukaan ja että suhdannekorjattua alijäämää lasketaan sen jälkeen vuosittain vähintään 0,5 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen, jotta saavutetaan lähellä tasapainoa oleva rahoitusasema (yleinen suuntaviiva 1),
2. varmistaa, että alijäämän supistaminen saavutetaan pääasiassa menopuolella toteuttamalla julkista taloutta koskevat suunnitelmat määrätietoisesti kaikilla julkisen hallinnon osaluilla (yleinen suuntaviiva 14), ja
3. toteuttaa rakenneuudistuksia aloilla, joilla on välitön vaikutus julkisen talouden vakauttamiseen, erityisesti julkisessa hallinnossa, koulutusalaalla, terveydenhuoltoalalla ja sosiaalisen suojelun alalla.

² Kummankin sukupuolen kohdalla 45,5 prosenttia vuonna 2002 ja miesten kohdalla 52,9 prosenttia.

Jotta voidaan nostaa koulutusjärjestelmän tehottomuuden, vähäisten T&K-menojen, tiettyjen alojen vähäisen kilpailun ja nimellispalkkojen nopean kasvun takia uhattuna olevaa kokonaiskilpailukykyä, suositellaan, että Portugali (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

4. edistää yritysten osallistumista T&K-menoihin ja innovaatioihin (yleinen suuntaviiva 13) sekä tieto- ja viestintätekniikan yleistymistä,
5. tehostaa koulutusmenojen käyttöä, jotta voidaan muun muassa nostaa henkilöstöresurssien pätevyyttä (yleinen suuntaviiva 13 ja työllisyyttä koskeva suositus 1) ja vähentää tuntuvasti sellaisten henkilöiden määrää, jotka päättävät koulunsa ilman riittävää yleissivistävää tai ammatillista koulutusta,
6. lisää kilpailua vapautetuissa yleishyödyllisissä palveluissa, erityisesti energia-alalla, ja luontista kilpaillun ympäristön nostamalla sisämarkkinadirektiivien täytäntöönpanoastetta (yleinen suuntaviiva 9), ja
7. kannustaa työmarkkinaosapuolia turvaamaan maltillisen palkkakehityksen sekä antaa palkankorotusten vastata tuottavuuseroja ja ammattitaidon eroja kilpailukykyyn parantamiseksi (yleiset suuntaviivat 3 ja 5).

Jotta voidaan varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys väestön ikääntyessä, suositellaan, että Portugali

8. tehostaa terveydenhuoltojärjestelmää toteuttamalla monenlaisia toimenpiteitä, joilla vahvistetaan markkinamekanismeja ja järkeistetään kysyntää (yleinen suuntaviiva 14), ja
9. toteuttaa lisä uudistuksia julkisen hallinnon työntekijöiden eläkejärjestelmässä, jotta voidaan turvata sen pitkän aikavälin kestävyys ja mukauttaa se vähitellen yksityisen sektorin työntekijöiden eläkejärjestelmään (yleinen suuntaviiva 16).

13. Suomi

Suomesta on 1990-luvulla jatkettujen tieto- ja viestintätekniikan tuottamista ja käyttämistä koskeneiden pyrkimysten ansiosta tullut yksi maailman johtavista – tai jopa johtava – osaamistalouksista. Tämä vaikutti markkinoiden vapauttamisen ohella siihen, että kokonaistuotannon kasvu oli 1990-luvun jälkipuoliskolla lähes 5 prosenttia vuodessa eli selvästi potentiaalia (noin 3 prosenttia) suurempi. Tuotannon kasvu hidastui alle potentiaalin ulkomaisen kysynnän ja erityisesti televiestintäalan taannuttua vuonna 2000. Jos kotimainen kysyntä pitää pintansa, talouden toimeliaisuus voisi lähestyä potentiaalia vuoteen 2004 mennessä ulkoisten edellytysten parantuessa.

Kokonaistyöttömyysaste oli hieman yli 9 prosenttia työvoimasta vuosina 2001–2002, ja työttömyys näyttää olevan lähinnä rakenteellista. Ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysaste on noussut nopeasti vuoden 1994 aallonpohjan jälkeen, mutta se on edelleen yli 20 prosenttiyksikköä kaikkien työntekijöiden työllisyysastetta alempi. Nämä kaksi tekijää yhdistettynä suhteellisen pitkiin opiskeluaikoihin ja väestön ikääntymiseen saattavat estää pääsemästä hallituksen tavoitteeseen, jonka mukaan kokonaistyöllisyysaste nostetaan lähes 70 prosenttiin. Suomen hintataso on lähes viidenneksen EU:n keskiarvoa korkeampi kuluttajahintainflaation viimeaikaisesta maltillisesta kehityksestä huolimatta, joten kilpailussa lieene puutteita erityisesti suojatuilla palvelualoilla. Myös hyvinvointipalvelujen rahoitus edellyttää melko korkeaa verotusta, jota voi olla vaikea ylläpitää veropohjan murentuessa ja verokilpailun lisääntyessä. Suuren verorasituksen säilyttämisen tarvetta voitaisiin vähentää estämällä valtion menojen ylitykset. Suomella on edessään seuraavat haasteet:

- korkean rakennetyöttömyyden alentaminen ja ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysasteen nostaminen
- kilpailun lisääminen tietyillä aloilla ja julkisen sektorin tehostaminen

Korkean rakennetyöttömyyden alentaminen ja ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysasteen nostaminen

Suomi ylittää kokonaistyöllisyysasteelle ja naisten työllisyysasteelle vuodeksi 2005 asetetut EU:n tavoitteet sekä Lissabonissa naisten työllisyysasteelle vuodeksi 2010 asetetun tavoitteen, mutta hallituksen tavoittelemaan lähes 70 prosentin työllisyysasteeseen ei ole vielä päästy. Tähän tavoitteeseen on erittäin vaikea päästä väestörakenteen muutoksiin liittyvien rajoitteiden takia. Työllisyysasteen ja työvoiman tarjonnan kasvu edellyttääkin, että ikääntyneet työntekijät pysyvät nykyistä pitempään työmarkkinoilla. Kokonaistyöttömyysaste on laskenut 7 ½ prosenttiyksikköä vuoden 1994 huippulukemista 9,1 prosenttiin vuonna 2002 (mutta se pysyi samana kuin vuonna 2001, joten talouden toimeliaisuus on ollut verikkaista). Useimpien arvioiden mukaan tasapainotyöttömyys (NAIRU) on noin 8–9 prosenttia, joten virallinen työttömyysaste johtuu lähinnä rakennetyöttömyydestä. Hallitus on äskettäin toteuttanut useita toimenpiteitä, joilla paitsi parannetaan työttömien työllistyvyyttä myös lisätään työvoiman tarjontaa ikääntyneiden työntekijöiden

keskuudessa. Toimenpiteiden tavoitteena on ollut muun muassa keventää työhön kohdistuvaa suurta verotaakkaa, vaikuttaa aktiivisiin työmarkkinaohjelmiin, tiukentaa varhaiseläkkeelle siirtymisen kelpoisuusehtoja sekä poistaa eläkekattumasta 60 prosentin yläraja. Nämä toimenpiteet ovat myönteisiä, mutta ne eivät riitä, ja osalla toteutetuista toimenpiteistä on päinvastainen vaikutus, varsinkin entistä anteliaammilla työttömyysetuuksilla ja työttömyyseläkejärjestelmään pääsyn jatkamisella vuoteen 2008 asti. Myös tiettyjen eläkeuudistustoimenpiteiden toteutuksen aikataulu on varsin pitkä, mikä lykkää uudistusten myönteistä vaikutusta eläkemenojen hillitsemiseen.

Kilpailun lisääminen tietyillä aloilla ja julkisen sektorin tehostaminen

Kilpailun lisääminen voisi osaltaan laskea Suomen hintatasoa, joka on EU:n korkeimpia, ja parantaa tuottavuutta, joka on suurin piirtein EU:n keskitasoa. Korkea hintataso voidaan vain osittain selittää korkeilla välillisillä veroilla, maan etäisellä sijainnilla ja alhaisella väestötiheydellä. Kilpailuviraston tutkimukset viittaavat kilpailun puuttumiseen joillakin aloilla, esimerkiksi verkkotoimialoilla. Suhteellisen heikko työn tuottavuus maassa, jonka siirtyminen osaamistalouteen on pitkällä, saattaa johtua myös suuresta julkisesta sektorista ja rajallisesta kilpailusta julkisten palvelujen tarjonnassa. Hallituksen raportit osoittavat, että julkisen sektorin tehostaminen voisi vaikuttaa erittäin myönteisesti julkisen talouden kestävyyteen.

Voimakas talouden toimeliaisuus 1990-luvun jälkipuoliskolla synnytti mittavia tuloja, etenkin yhtiö- ja pääomatuloja, mutta tulot ovat sittemmin palautuneet tavanomaiselle tasolle. Tämä toi hieman liikkumavaraa julkisiin lisämenoihin, mutta yhtäältä hallituksen menotavoitteista lipsuminen ja toisaalta liiallinen riippuvuus poikkeuksellisen korkeista verotuloista voivat vaarantaa valtion- ja paikallishallinnon talouden tämänhetkisen terveen rahoitusaseman. Nykyisten voimavarojen käytön tehostaminen ja julkisten menojen hillitseminen voisivat tuoda hieman liikkumavaraa, jolloin voitaisiin vastata nykyisten palvelujen rahoitustason säilyttämistä koskeviin paineisiin.

Maakohtaisia suosituksia Suomelle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Suomen olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia, Suomen on erityisesti alennettava korkeaa rakennetyöttömyyttä ja nostettava ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysastetta. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Suomi

1. parantaa edelleen vero- ja etuusjärjestelmien kannustimia, jotta työnteosta tehtäisiin kannattavaa, puuttamalla erityisesti niiden ikääntyneisiin työntekijöihin kohdistuviin yhteisvaikutuksiin, uudistaa edelleen kelpoisuusehtoja, parantaa etuusjärjestelmien hallintoa ja kohdentaa verotoimenpiteet pienipalkkaisiin työntekijöihin (yleinen suuntaviiva 4 ja työllisyyttä koskeva suositus 2), ja
2. pyrkii varmistamaan, että palkkaneuvottelujärjestelmät antavat palkkojen entistä paremmin vastata tuottavuuseroja ammattitaidossa, ja parantaa näin vähän koulutettujen työttömien työllistymismahdollisuuksia (yleinen suuntaviiva 5).

Jotta voidaan lisätä kilpailua tietyillä aloilla ja tehostaa julkista sektoria, suositellaan, että Suomi (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

3. tehostaa kilpailua verkkotoimialoilla ja muissa kuin vaihdettavissa olevissa palveluissa (yleinen suuntaviiva 9),
4. tehostaa edelleen julkista sektoria muun muassa parantamalla lisääntyneen kilpailun puitteita, edistämällä julkisen sektorin tehokkuutta koskevaa esikuva-analyysia ja lisäämällä julkisia tarjouskilpailuja (yleinen suuntaviiva 11), ja
5. parantaa mekanismeja, joiden avulla hillitään menoja ja varmistetaan menoja koskevien sääntöjen noudattaminen (yleinen suuntaviiva 14).

14. Ruotsi

Talouskasvu on ollut Ruotsissa viime vuosina melko voimakasta, ja Ruotsin talous on kestänyt varsin hyvin maailmanlaajuisen talouden heikon toimeliaisuuden. Erityisesti työttömyys on pysynyt alhaisena ja julkinen talous terveenä. Ruotsi on terveen julkisen talouden rahoitusaseman takia voinut keventää finanssipolitiikan viritystä laskusuhdanteen torjumiseksi. Ruotsin julkisen talouden kokonaisstrategiassa säilytetään suuri ylijäämä pitkällä aikavälillä ja sitä tuetaan menojen tiukan hallinnan varmistavilla julkisen talouden puitteilla, joten sen avulla julkisen talouden rahoitusasema pysynee lähivuosina lähellä tasapainoa tai ylijäämäisenä. Inflaatiopaineiden odotetaan pysyvän rahapolitiikkaa ohjaavan inflaatiotavoitteen mukaisena eli vaihteluvälillä 2 prosenttia ± 1 prosenttiyksikkö, ja tätä tukee tuotantokuilun asteittainen kiinnikurominen.

Ruotsin hyvinvointivaltio on unionin kattavin, sillä sekä kokonaisverorasituksen³ että julkisten menojen osuus BKT:stä on yli 50 prosenttia. Tämä kertoo siitä, että sosiaalisilla painopistealueilla on yleisesti ottaen laaja tuki. Jotta julkinen talous voitaisiin saattaa kestäväälle pohjalle, on tärkeää varmistaa julkisten voimavarojen tehokas käyttö varsinkin väestön ikääntymisen lisätessä menojen korotuspaineita. Niin ikään tarvitaan kilpailua lisääviä toimenpiteitä, jotta voidaan puuttua korkeaan hintatasoon ja alhaiseen työn tuottavuuteen. Ruotsin työllisyysaste on korkea, mutta työvoimaosuuden lisääminen ja työllisyyden edistäminen ovat edelleen keskeinen haaste, jotta hyvinvointivaltio voidaan rahoittaa pitkällä aikavälillä. Ruotsilla on edessään seuraavat haasteet:

- riittävän työvoiman tarjonnan varmistaminen väestön ikääntyessä,
- kilpailun lisääminen tietyillä aloilla ja julkisen sektorin tehostaminen.

Riittävän työvoiman tarjonnan varmistaminen väestön ikääntyessä

Ruotsin työllisyysaste on jo erittäin korkea ja ylittää selvästi Lissabonissa asetetut EU:n tavoitteet myös naisten ja ikääntyneiden työntekijöiden osalta, ja hallituksen tavoitteena on nostaa työllisyysastetta edelleen. Väestön ikääntyessä on lisättävä työvoiman tarjontaa hyödyntämällä etenkin maahanmuuttajien, nuorten ja pitkäaikaissairaiden keskuudessa olevaa mahdollista työvoimaa. Työnteon kannustimia on ilmeisesti parannettava edelleen, sillä Ruotsin kokonaisverorasitus on edelleen EU:n suurin ja etuusjärjestelmät ovat kansainvälisestä näkökulmasta katsottuna suhteellisen anteliaita. Ruotsin kattava hyvinvointivaltio merkitsee Ruotsin taloudelle pitkän aikavälin haastetta.

³ Julkisten vakuutusjärjestelmien maksut ovat Ruotsissa veronalaisia. Tämä "institutionaalinen näkökohta" lisää Ruotsin verorasitusta komission yksiköiden arvioissa.

Sen rahoitus pitää kokonaisverorasituksen suurena ja aiheuttaa samalla merkittävän verokiilan, joka vaikuttaa haitallisesti kannustinrakenteeseen. Vero- ja etuusjärjestelmien pahimpia vääristymiä vähentämällä edistettäisiin kasvua ja työllisyyttä. Myös erilaisia etuuksia saavien määrän vähentäminen on tärkeää julkisessa taloudessa. Erityistä huomiota on kiinnitettävä ongelmaan, joka koskee sairauslomien ja varhaiseläkkeelle siirtymisen yleisyyttä, sillä se aiheuttaa julkiselle taloudelle suuria kustannuksia. Hallitus on asettanut tavoitteeksi sosiaalietuuksia saavien määrän puolittamisen vuoteen 2004 mennessä ja sairauslomapäivien määrän puolittamisen vuoteen 2008 mennessä. Näihin tavoitteisiin ei kuitenkaan välttämättä päästä nykyisen politiikan perusteella.

Kilpailun lisääminen tietyillä aloilla ja julkisen sektorin tehostaminen

Kilpailun lisääminen voisi osaltaan laskea Ruotsin hintatasoa, joka on EU:n korkeimpia, ja parantaa tuottavuutta, joka jää alle EU:n keskitason. Korkea hintataso voidaan vain osittain selittää korkeilla välillisillä veroilla, maan etäisellä sijainnilla ja alhaisella väestötiheydellä. Kilpailussa on puutteita yksityisellä sektorilla, mikä näkyy siinä, että Ruotsin hintataso on edelleen yli 20 prosenttia EU:n keskitasoa korkeampi. Ruotsin kilpailuviranomaisen tekemässä tutkimuksessa todetaan, että noin puolet tästä erosta selittyy riittämättömällä kilpailulla. Hintataso on huomattavan korkea erityisesti vähittäiskaupassa, asuntomarkkinoilla, rakennusalaalla ja muissa kuin vaihdettavissa olevissa palveluissa.

Ruotsin julkinen sektori on EU:n suurimpia, mikä saattaa olla yksi syy alhaiseen työn tuottavuuteen. Julkiset tahot alkavat vähitellen luopua markkinaosuuksistaan julkisten palvelujen tarjonnassa, mutta yksityisten tahojen osuus hyvinvointipalvelujen työpaikoista on yhä hyvin pieni. Julkisten palvelujen tarjonnan tehostaminen on tärkeää, jotta kansalaiset saavat rahoilleen vastinetta.

Maakohtaisia suosituksia Ruotsille

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Ruotsin olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia ja varmistaa julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys, Ruotsin on erityisesti varmistettava riittävä työvoiman tarjonta väestön ikääntyessä. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Ruotsi

1. jatkaa vero- ja etuusjärjestelmien uudistuksia työnteon kannustimien parantamiseksi erityisesti niissä ryhmissä, joiden efektiivinen marginaaliverokanta on korkea (yleinen suuntaviiva 4 ja työllisyyttä koskeva suositus 3), sekä saattaa päätökseen työtulooverouudistuksen pitämällä samalla julkisen talouden terveenä.

Jotta voidaan lisätä kilpailua tietyillä aloilla ja tehostaa julkista sektoria, suositellaan, että Ruotsi (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

2. pyrkii tehostamaan kilpailua aloilla, joilla kilpailu on riittämätöntä (yleinen suuntaviiva 9), ja
3. tehostaa edelleen julkista sektoria muun muassa parantamalla lisääntyneen kilpailun puitteita, edistämällä julkisen sektorin tehokkuutta koskevaa esikuva-analyysia ja lisäämällä julkisia tarjouskilpailuja (yleinen suuntaviiva 11).

15. Yhdistynyt kuningaskunta

Yhdistyneen kuningaskunnan taloudessa tuotannon kasvu on jatkunut miltei vuosikymmenen ajan. Inflaatio on EU:n hitaimpia, ja työttömyys on alimmillaan 27 vuoteen. Perusnäkökulmat ovat pääosin myönteiset, mutta vaarat kehityksen heikkenemisestä ovat ilmeisiä. Yhtenä vaarana voi olla kotitalouksien kulutuksen viimeaikaisen voimakkaan kasvun äkillinen taantuminen, kun kotitaloudet alkavat sopeutua äskettäisestä osakemarkkinoiden taantumisesta johtuvaan bruttovarallisuuden laskuun. Toistaiseksi vaikutusta on pehmentänyt asuntovarallisuuden jatkuva nousu, vaikka tuoreimmat indikaattorit viittaavatkin asuntojen hintojen nousun hidastumiseen. Julkinen talous kääntyi vuonna 2002 alijäämäiseksi (1,3 prosenttia suhteessa BKT:hen), ja alijäämän odotetaan säilyvän sekä vuonna 2003 että vuonna 2004; tämä johtuu osittain rahoitusyhtiöiden alhaisiin voittoihin liittyvistä suhdannetekijöistä sekä juoksevien menojen ja pääomamenojen hitaasta suunnittelusta kasvusta suhteessa BKT:hen, jolloin tarkoituksena on nostaa perinteisesti alhaisia investointeja julkiseen infrastruktuuriin. Yhdistyneen kuningaskunnan työmarkkinoilla on edistytty viime vuosina toteuttamalla vero- ja etuusjärjestelmien lisä uudistuksia sekä kehittämällä erilaisia kohdennettuja aktiivisia toimenpiteitä. Työmarkkinatilanne on edelleen EU:n parhaita, sillä työttömyysaste on noin 5 prosenttia. Etenkin palkkapaineet ovat vähäisiä, ja niiden ennustetaan pysyvän vähäisinä suhteellisen kireistä työmarkkinoista huolimatta. YKHI-inflaation ennustetaan olevan keskimäärin alle 2 prosenttia vuosina 2003 ja 2004.

Suhteellisen alhainen tuottavuus, jonka taustalla on muun muassa joidenkin työntekijäryhmien heikko perusammattitaito, on edelleen keskeinen haaste. Työn tuottavuus jää alle EU:n keskitason, vaikka kuilu onkin kaventunut vuodesta 1995 lähtien. Myös T&K-menojen osuus BKT:stä jää hieman alle EU:n keskitason. Toinen keskeinen haaste on sairaus- ja työkyvyttömyysetuuksia hakevien työikäisten suuri määrä, joka voi muodostaa esteen työvoiman tarjonnan kasvulle. Kolmas keskeinen haaste on Yhdistyneen kuningaskunnan julkisten palvelujen laadun ja tehokkuuden parantaminen. Yhdistyneellä kuningaskunnalla on edessään seuraavat haasteet:

- suhteellisen alhaisen tuottavuuden parantaminen,
- puuttuminen sairaus- ja työkyvyttömyysetuuksia hakevien työikäisten suureen määrään sekä työvoiman tarjonnan ylläpitäminen pitkällä aikavälillä,
- julkisten palvelujen laadun ja tehokkuuden parantaminen.

Suhteellisen alhaisen tuottavuuden parantaminen

Yhdistyneen kuningaskunnan tuottavuus on perinteisesti ollut heikko EU:n keskitasoon verrattuna. Tuottavuuskuilu EU:hun on kaventunut viime vuosina, mutta työn tuottavuus jäi Yhdistyneessä kuningaskunnassa yhä alle EU:n keskitason vuonna 2002. Tuottavuuden kasvua on saattanut hidastaa vähän koulutettujen tulo työmarkkinoille viime vuosina. Tuottavuuden parantamisessa ovat kuitenkin tärkeitä myös sellaiset rakenteelliset tekijät kuin kilpailu, yrittäjäyys, tiede ja innovaatiot, ammattitaito

ja investoinnit. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus on viime vuosina toteuttanut monia tuottavuutta lisääviä toimenpiteitä, mutta näiden toimenpiteiden täysimääräiset vaikutukset näkyvät tuottavuustilastoissa vasta tietyn ajan kuluttua ja lisätoimenpiteet voivat olla tarpeen. Äskettäin vahvistettua kilpailupolitiikkaa on sovellettava ankarasti etenkin vapaiden ammattien harjoittamisessa ja apteekkialalla, joilla Yhdistyneen kuningaskunnan kilpailuviranomaisen (Office of Fair Trading) mukaan sääntely estää kilpailua, sekä postipalveluissa, joista monopoli poistettiin vasta äskettäin. Myös T&K-toimintaa ja ammattitaitoa edistävien toimenpiteiden pitäisi lisätä tuottavuutta.

Puuttuminen sairaus- ja työkyvyttömyysetuuksia hakevien työikäisten suureen määrään sekä työvoiman tarjonnan ylläpitäminen pitkällä aikavälillä

Yhdistynyt kuningaskunta ylittää kaikki Eurooppa-neuvostossa asetetut työllisyystavoitteet, sillä vuonna 2002 kokonaistyöllisyysaste oli 71,6 prosenttia, naisten työllisyysaste 65,3 prosenttia ja ikääntyneiden työntekijöiden työllisyysaste 53,5 prosenttia. Työttömyysaste oli 5,2 prosenttia vuonna 2002. Yhdistyneen kuningaskunnan työmarkkinoilla on edistytty viime vuosina toteuttamalla vero- ja etuusjärjestelmien lisä uudistuksia sekä kehittämällä erilaisia kohdennettuja aktiivisia toimenpiteitä. Korkeasta työllisyysasteesta huolimatta tuottavuus on suhteellisen alhainen, mikä johtuu osittain puutteellisesta perusammattitaidosta ja koulutuksen heikosta saatavuudesta joissakin työntekijäryhmissä. Sairaus- ja työkyvyttömyysetuuksia hakevien työikäisten määrä on edelleen suuri eli hieman yli 3 miljoonaa, ja heistä 2,7 miljoonaa saa tulonsiirtoja, mikä saattaa rajoittaa työvoiman tarjonnan parantamista. Vaikka kokonaistyöttömyysaste jää edelleen selvästi alle EU:n keskitason, työmarkkinoille pääsyssä on merkittäviä eroja, sillä työttömyys keskittyy tietyille paikkakunnille ja vähäosaisiin yhteiskuntaryhmiin.

Julkisten palvelujen laadun ja tehokkuuden parantaminen

Kysynnän kasvu ja entistä suuremmat odotukset palvelujen laatua kohtaan ovat aiheuttaneet paineita julkisten palvelujen tarjonnalle. Julkiset palvelut ovat aiemmin kärsineet myös alhaisesta investointitasosta. Tämä on ilmennyt jonotuslistoihin, infrastruktuurin heikkenemiseen ja henkilöstöpulaan liittyvinä ongelmina joillakin alueilla. Yhdistynyt kuningaskunta onkin lisännyt selvästi julkisiin palveluihin osoitettuja menoja talousarviossa. Julkisten infrastruktuurien alhaista investointitasoa pyritään nostamaan, ja julkisen sektorin reaalmääräisten nettoinvestointien ennustetaan kasvavan yli kaksinkertaiseksi vuosien 2000–2001 tasosta eli nousevan noin 1,4 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuosina 2002–2003 ja edelleen 2,0 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuosina 2005–2006. Myös reaalmääräisten koulutusmenojen suunnitellaan kasvavan 5,9 prosenttia vuodessa vuosiin 2005–2006 asti ja reaalmääräisten terveydenhuoltomenojen 7,4 prosenttia vuodessa samana aikana. Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen mukaan menojen kasvu edellyttää uudistuksia, joilla varmistetaan, että voimavaroja käytetään ja kohdennetaan tehokkaasti, että kuluttajat saavat entistä laadukkaampia julkisia palveluja ja että kuluttajat ja veronmaksajat saavat vastinetta rahoilleen.

Maakohtaisia suosituksia Yhdistyneelle kuningaskunnalle

Edellä kuvattujen haasteiden ratkaiseminen edellyttää laajoja rakenneuudistuksia, joita kuvataan talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen osan I yleisissä suuntaviivoissa.

Jotta voidaan parantaa suhteellisen alhaista tuottavuutta, suositellaan, että Yhdistynyt kuningaskunta (yleisten suuntaviivojen 9–14 mukaisesti)

1. parantaa edelleen kilpailua esimerkiksi vapaiden ammattien harjoittamisessa, postipalveluissa ja apteekkialalla (yleinen suuntaviiva 9),
2. seuraa tiiviisti nykyisiä toimenpiteitä T&K-toiminnan edistämiseksi (yleinen suuntaviiva 13), ja
3. tarkistaa ja vahvistaa tarvittaessa politiikkaa, jolla pyritään parantamaan työvoiman perusammattitaitoa (yleinen suuntaviiva 13).

Yhdistyneen kuningaskunnan olisi myös määrätietoisesti pantava täytäntöön kaikki työllisyyttä koskevat suositukset, joissa käsitellään kattavammin työllisyyteen liittyviä kysymyksiä. Jotta voidaan lisätä kasvupotentiaalia ja edistää osallisuutta työmarkkinoilla, Yhdistyneen kuningaskunnan on puututtava sairaus- ja työkyvyttömyysetuuksia hakevien työikäisten suureen määrään sekä ylläpidettävä työvoiman tarjontaa pitkällä aikavälillä. Näin ollen suositellaan erityisesti, että Yhdistynyt kuningaskunta

4. varmistaa, että kaikilla työkykyisillä on mahdollisuudet ja kannustimet työntekoon, erityisesti uudistamalla sairaus- ja työkyvyttömyysetuusjärjestelmiä (yleinen suuntaviiva 4 ja työllisyyttä koskeva suositus 3).

Jotta voidaan parantaa julkisten palvelujen laatua ja tehokkuutta, suositellaan, että Yhdistynyt kuningaskunta

5. varmistaa, että ilmoitettuihin julkisten menojen (mukaan luettuina liikenneinfrastruktuuriin tehtävät investoinnit) korotuksiin liittyvät julkiset palvelut tarjotaan tehokkaasti ja kustannustehokkaasti (yleiset suuntaviivat 11 ja 14).